

Besluitvorming kabinet voorjaar 2022

- Van AZ hebben we begrepen dat het overleg met de vice MP's met name gebruikt zal worden om de energierekening en koopkracht van huishoudens te bespreken en hoe proces van de lastenbesluitvorming er de komende uit zal zien. Mogelijk komen in dat verband ook de uitgaven aan de orde.
- Daarnaast is het verstandig om dit overleg te gebruiken om te bespreken hoe de afstemming met de coalitie verloopt (hoe verloopt sondering, wie doet wat). Op enig moment zal er namelijk een klap gegeven moeten worden op het geheel.
- In onderstaande tabel vindt u de belangrijke data voor deze voorjaarsbesluitvorming, voor zowel uitgaven als inkomsten. Uitgaven en lasten/koopkracht kennen separate trajecten. Uitgavenbesluitvorming via bilateralen en besluitvorming over lasten/koopkracht vindt plaats in de vierhoek. Hieronder lopen we per blokje de staand van zaken even kort af:
 1. **Lasten:** de lastenbesluitvorming start met de verschijning van het CEP op 9 maart. Belangrijke discussiepunten daarbij worden: box 3, koopkracht, sluiten inkomstenkader.
 2. **Koopkracht:** het koopkrachtbeeld voor 2022 en 2023 verschijnt met het CEP op 9 maart. Naar verwachting zal als gevolg van de stijgende energieprijzen met name discussie ontstaan over de koopkracht in 2022. Specifiek op dit punt vindt u bijgevoegd een uitgebreider memo van wat er nog mogelijk zou zijn. Samengevat is ons advies om – mocht er de wens zijn tot compensatie - om dan alleen te kijken naar kwetsbare huishoudens via de het verhogen van de energietoelage in 2022. Andere opties zijn namelijk niet realistisch of niet uitvoerbaar.

3. Uitgaven:	Buiten reikwijdte verzoek; lopende onderhandelingen
Buiten reikwijdte verzoek; lopende onderhandelingen	

Datum	Wat	Uitgaven/Lasten	
8 maart	Vierhoek	Lasten	
9 maart	Publicatie CEP		
11 maart	Vierhoek	Lasten	
11 maart	Ministerraad	Uitgaven/Lasten	
11 maart	Ambtelijk	Uitgaven	
15 maart	Vierhoek	Lasten	
22 maart	Vierhoek	Lasten	
29 maart	Vierhoek	Lasten	Buiten reikwijdte verzoek; lopende onderhandelingen
5 april	Vierhoek	Lasten	
april	Bilateraal	Uitgaven	
april	Indien nodig extra vierhoeken	Lasten	
29 april	Ministerraad	Uitgaven/lasten	
20 mei	Ministerraad	Uitgaven/Lasten	
Uiterlijk 1 juni		Uitgaven lasten	

Beeld koopkracht

- Door toenemende inflatie wordt verwacht dat koopkracht komende jaren voor veel huishoudens niet zal toenemen. De precieze effecten zijn nog onduidelijk, maar de gestegen energierekening lijkt voor veel huishoudens te leiden tot afname van de koopkracht.
- Door de huidige situatie in Oekraïne en de hierdoor ingestelde sancties kunnen energieprijzen de komende tijd verder toenemen.
- De effecten van deze crisis zullen niet volledig worden meegenomen in het CEP. Naar aanleiding van de huidige crisis is gekozen om uit te gaan van het hoge inflatie scenario, maar gevolgen van specifieke sancties worden niet meegenomen.
- Als de gevolgen voor de economie duidelijker worden kan dit bij de volgende macro-economische raming voor de besluitvorming in augustus leiden tot verdere tegenvallers.
- De (verwachte) stijging van de energierekening kan de roep voor compensatie (voor huishoudens met lage inkomens) doen toenemen.
- Het vorige kabinet heeft al een aantal maatregelen genomen om de stijging van de energierekening te dempen:
 - Eenmalige verlaging energiebelasting 2022
 - Tegemoetkoming huishoudens met laag inkomen
 - Financiële hulp kwetsbare huishoudens voor isolerende maatregelen

Maatregelen stijgende energierekening

Als de energieprijzen verder toenemen en compensatie gewenst is dan zijn hiervoor drie opties. Voor dit jaar is alleen het ophogen/nogmaals toepassen van de energietoelage mogelijk. Besluiten over de andere varianten kunnen dus in de normale voorjaarsbesluitvorming meegenomen worden.

- Budget vrijmaken voor bijzondere bijstand:
 - De bijzondere bijstand is een tegemoetkoming voor huishoudens met een laag inkomen die onverwachte, bijzondere kosten maken die ze niet kunnen betalen. De kaders hiervoor worden deels gesteld door gemeente. Hiervoor kunnen extra financiële middelen worden vrijgemaakt.
 - Voordelen: Erg gericht. Gefocust op huishoudens met lage inkomens (waar de energierekening het hardst gevoeld kan worden). Ook kan getoetst worden of de huishoudens daadwerkelijk te maken krijgen met een stijgende energierekening alvorens compensatie wordt toegekend door gemeenten. Door individueel maatwerk, is de regeling veel doelmatiger en gericht dan de eerdere compensatieregeling via de categoriale bijzondere bijstand (gericht op groepen i.p.v. individuele situatie).
 - Nadelen: Vraagt veel werk van uitvoering bij gemeenten. Er is een (grote) kans dat het aantal meldingen zo hoog is dat uitvoering niet mogelijk blijkt.
- Ophogen/nogmaals toepassen energietoelage:
 - Vorig jaar is 200 mln. vrijgemaakt zodat gemeenten via zogenoemde categoriale bijzondere bijstand een energietoelage kunnen uitkeren (doel is om 800.000 huishoudens 200 euro te geven). Uitvoering is waarschijnlijk ergens in de komende weken/maanden. Anders dan in de reguliere bijzondere bijstand kunnen gemeenten de toelage proactief overmaken aan doelgroep minimabeleid.
 - Voordelen: Makkelijker in uitvoering, relatief snel.
 - Nadelen: Minder gericht. Ook huishoudens waarvan de energierekening niet oploopt (vaste energieprijzen) worden gecompenseerd.
- Tarieven Energiebelasting/ODE:
 - De tarieven van de Energiebelasting/ODE kunnen voor 2022 verder worden verlaagd.
 - Voordelen: Compenseert mensen/bedrijven die een hoge energierekening hebben.

- Nadelen: Vergt aanpassing van de systemen voor milieubelastingen. Dit is op korte termijn niet mogelijk. De snelst mogelijke aanpassing is het verwerken op het vaste verandermoment (1 januari).

Dossiers voorjaar

Defensie



AOW:



Koopkracht 2022:

- Door stijgende energierekening hebben huishoudens in 2022 minder te besteden. Voor een gemiddeld huishouden neemt de energierekening ten opzichte van 2021 toe met ongeveer €1300. Dit is een schatting van het CBS van 18 februari en hierin zijn de effecten van de oorlog in Oekraïne nog niet meegenomen. De gasprijs fluctueert hierdoor sterk en stijgt stevig.
- De schatting van het CBS is €450 hoger dan de schatting van €850 van najaar 2021. In onderstaande tabel staat het effect van de maatregelen die in het najaar zijn genomen en de verdere mogelijkheden.
- Huishoudens met lage inkomens kunnen tegemoet gekomen worden door de tegemoetkoming via gemeenten die in het najaar is afgesproken, te verhogen/nogmaals toe te passen.
- De huidige tegemoetkoming nogmaals met hetzelfde bedrag verhogen, dus nogmaals een richtbedrag toekennen van 200 euro (variant A), bedraagt 200 mln. extra. Ook kan gekozen worden voor een hogere tegemoetkoming, bijvoorbeeld een richtbedrag van 450 euro (variant B). De kosten hiervan bedragen naar verwachting 450 mln. Gemeenten hebben vrijheid in het toekennen van het uiteindelijke bedrag.

	Effect op huishouden	Budgettair beslag
Raming najaar	+€850	n.v.t.
Verlagen energiebelasting	-€430	€ 3,2 miljard
Tegemoetkoming lage inkomens	-€200	€ 200 mln.
Raming CBS februari	+€450	n.v.t.
Variant A	-€200	€ 200 mln.
Variant B	-€450	€ 450 mln.

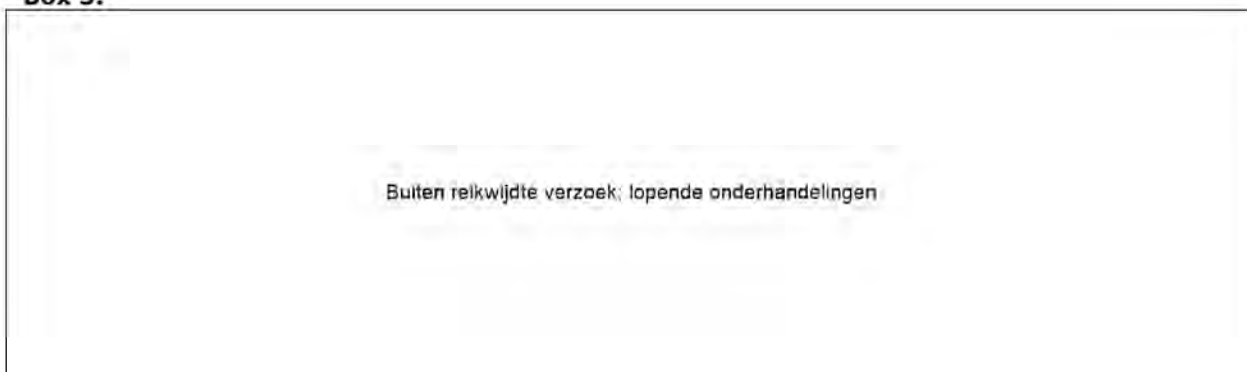
Tegemoetkoming middeninkomens

- Voor tegemoetkoming middeninkomens kunnen fiscale maatregelen genomen worden. Voor 2022 zijn de mogelijkheden hierin erg beperkt. Zo is een aanpassing in de energiebelasting niet mogelijk. Er wordt onderzocht of er op korte termijn een mogelijkheid is tot aanpassing in de btw of accijnzen (benzine).
- Deze maatregelen zijn echter zeer ongericht, (bijna) alle huishoudens profiteren. Aanpassingen die individuele huishoudens serieus helpen zullen dus een groot budgettair beslag innemen.
- Voor de premies geldt een onderscheid in premies volksverzekering en premies werknemersverzekeringen.
 - De premies volksverzekering worden betaald door burgers via de inkomstenbelasting. (AOW, nabestaandenwet en langdurige zorg). Deze premies staan vast voor het gehele kalenderjaar, dus ook voor 2022. Theoretisch zou men de premies of de inkomstenbelasting met terugwerkende kracht kunnen verlagen, maar dit zal met de Belastingdienst besproken moeten worden.
- Bedrijven betalen de premies werknemersverzekeringen (Aof- en Awf-premie) over het brutoloon via de loonaangifte. Normaal gesproken staan premietarieven voor het hele jaar vast. Vorig jaar is daar eenmalig een uitzondering op gemaakt door de Awf-premie per augustus te verlagen. Dat was gewenst omdat er met heel veel spoed een alternatief moest komen voor de Baangerelateerde Investeringskorting (BIK). Verlagen tijdens het jaar kan, maar blijft onwenselijk en levert veel aanpassingen voor de uitvoering op. Daarnaast is een verlaging van de werknemersverzekeringen een lastenverlichting voor bedrijven, niet voor burgers. Eventueel kan deze lastenverlichting uiteindelijk leiden tot hogere CAO-loonstijgingen, maar voor 2022 zal dat geen verschil maken.
- Gezien de urgentie van het probleem, kunnen wij ons voorstellen dat het wenselijk is om over de energierekening en koopkracht 2022 sneller besluiten te nemen. Voor alle overige discussiepunten adviseren om wel vast te houden aan het reguliere proces.

Koopkracht 2023:



Box 3:



Buiten reikwijdte verzoek; lopende onderhandelingen

Overzicht van wetstrajecten en de begrotingscyclus

Begrotingscyclus



Buiten reikwijdte verzoek; lopende onderhandelingen

Buiten reikwijdte verzoek; lopende onderhandelingen

Verschil budget 2022 en 2023

Buiten reikwijdte verzoek; lopende onderhandelingen

Buiten reikwijdte verzoek; lopende onderhandelingen

Doorkijk Voorjaar

Defensie

Buiten reikwijdte verzoek; lopende onderhandelingen

AOW

Buiten reikwijdte verzoek; lopende onderhandelingen

Koopkracht 2022

- Er kan maar heel beperkt iets voor koopkracht in 2022. Oekraïne raakt de energierekening en hier ligt urgentie.
- Voor de energieprijzen kan de regeling voor lagere inkomens via SZW worden opgehoogd. Zodat de meest kwetsbaren verder worden ontzien. Ambtelijk kunnen we varianten uitwerken nav de ontwikkeling van de energieprijzen.
- Accijnzen benzine en BTW lukken niet voor respectievelijk 1 juli en 1 oktober. Beide zijn heel duur, ongericht en voor accijnzen benzine bijt een verlaging de inzet op klimaat vanuit het RA.
- Voor middeninkomens kan er verder niets gericht dat op korte termijn effect heeft.
- Lijn tav koopkracht 2022:
Er is grote onzekerheid over de situatie in Oekraïne, ook NL zal hierdoor geraakt worden. Via energieprijzen zullen huishoudens het voelen. Vooral voor de meest kwetsbare huishoudens moeten we kijken wat we kunnen doen om de meest knellende problemen tegen te gaan. Er is met de gestegen energieprijzen sprake van een collectief welvaartsverlies, we zijn er allemaal op achteruit gegaan. Deze rekening is niet voor iedereen te compenseren zonder dat je hem doorschuift naar toekomstige generaties. Het is een verdelingsvraagstuk.

Koopkracht 2023

Buiten reikwijdte verzoek; lopende onderhandelingen

Box3

Buiten reikwijdte verzoek; lopende onderhandelingen

Jeugdzorg

Buiten reikwijdte verzoek; lopende onderhandelingen

Zorg

Buiten reikwijdte verzoek; lopende onderhandelingen

-0-



Politieke Vierhoek

ASEA
Afdeling Collectieve Sector en
Inkomensbeleid

Persoonsgegevens

memo

Koopkrachtbeeld n.a.v. CEP 2022

Datum
3 maart 2022

Onze referentie

Op basis van de maartraming (CEP) van het CPB is een nieuwe raming van de koopkrachtontwikkeling gemaakt voor de kabinetsperiode (2022-2025, zowel losse jaren als cumulatief). Dit memo bevat een toelichting op a) het nieuwe koopkrachtbeeld naar aanleiding van het CEP en b) de aandachtspunten voor de besluitvorming met daarbij twee beslisapunten.

Kern:

Het koopkrachtbeeld in 2022 is sterk negatief, maar over de hele kabinetsperiode is het beeld gemiddeld genomen positief. Ook positiever dan bleek uit de doorrekening van het Coalitieakkoord van begin dit jaar. Dat komt vooral door een hoger geraamde loonontwikkeling. Daarmee wordt voldaan aan de motie Heerma/Hermans. Alle aandachtsgroepen gaan er gemiddeld genomen op vooruit, het beeld voor gepensioneerden is neutraal. Volgende week woensdag publiceert het CPB de koopkrachtontwikkeling bij een negatiever economisch scenario.

Algemeen aandachtspunt: de koopkrachtraming in dit memo is een raming van de statische koopkracht, waarin de persoonlijke situatie van huishoudens niet verandert. Afwijkingen t.o.v. het CPB-beeld worden veroorzaakt doordat in de cijfers van het kabinet wordt uitgegaan van de zorgpremieraming van VWS.¹

Koopkrachtbeeld n.a.v. het CEP

Koopkrachtbeeld 2022

- De mediane koopkrachtontwikkeling komt in 2022 uit op -2,7%. Dat is een aanzienlijke verslechtering ten opzichte van de raming van afgelopen december n.a.v. het coalitieakkoord (en is sinds de crisis van de jaren tachtig niet meer voorgekomen). Deze verslechtering komt vooral door de hogere inflatieverwachting (5,2% nu t.o.v. 3,0% bij het CA).
- Tabel 1 en geeft een gedetailleerder beeld van de mediane koopkrachtontwikkeling. Dat is de koopkrachtontwikkeling van het middelste huishouden binnen een groep. Figuur 1 laat ook de spreiding zien. In aanvulling geeft tabel 3 (zie onderaan dit memo) een beeld van de koopkrachtontwikkeling van een aantal voorbeeldhuishoudens.
- Alle groepen gaan erop achteruit. De mediane koopkrachtontwikkeling van verschillende groepen varieert van -2,9% voor alleenstaanden tot -2,3% voor uitkeringsgerechtigden en huishoudens met een laag inkomen. Binnen deze groepen zit nog wel spreiding, zo laten de voorbeeldhuishoudens bijvoorbeeld

¹ In de VWS-raming ligt de zorgpremie in 2023 92 euro hoger dan in de CPB-raming.

zien dat het koopkrachtverlies voor een alleenstaande ouder met een modaal inkomen oploopt tot 3,6%.

- De eenmalige tegemoetkoming voor de hogere energierekening van huishoudens met lage inkomens is niet in de cijfers opgenomen. Reden hiervoor is dat het een gemeentelijke regeling betreft, waardoor niet zeker is welke groepen welk bedrag van hun gemeente ontvangen (gemeenten hebben beleidsvrijheid bij de invulling). Het richtbedrag is 200 euro per huishouden. Uit tabel 3 blijkt dat een alleenstaande in de bijstand er in 2022 3,2% op achteruit gaat, wat neerkomt op 405 euro. Uitgaande van een tegemoetkoming van 200 euro wordt dat 205 euro. In werkelijkheid zijn lage inkomens relatief een groter deel van hun inkomen kwijt aan vaste lasten zoals de energierekening dan hoge inkomens, waardoor dit sommetje in werkelijkheid (veel) negatiever uitvalt.

ASEA
Afdeling Collectieve Sector en
Inkomensbeleid

Datum
3 maart 2022

Onze referentie

Koopkrachtbeeld 2022-2025

- **Voor de jaren na 2022 is het koopkrachtbeeld positiever.** De mediane koopkrachtontwikkeling komt in 2023 uit op +1,7% en is voor alle groepen positief in latere jaren, waardoor de mediane koopkrachtontwikkeling voor de gehele periode (2022-2025) uitkomt op gemiddeld +0,3% per jaar.
- De inflatie blijft naar verwachting nog een aantal jaren hoger dan bij vorige ramingen werd gedacht, maar daar staat tegenover dat de raming van de contractlonen ook hoger uitvalt dan in de vorige raming (gemiddeld 3,5% in de periode 2023-2025). Daardoor is er sprake van reële loonstijging.
- Het beeld voor 2023-2025 is daarmee aanzienlijk positiever dan eerder werd verwacht. Wel is sprake van meer dan gebruikelijke **onzekerheid over de raming**. Als de geraamde loonstijging lager uitpakt dan geraamd, valt de koopkrachtontwikkeling ook lager uit. Daarnaast kan ook de inflatie hoger uitpakken dan nu geraamd, dit werkt een-op-een door in het koopkrachtbeeld. Als de energieprijzen in 2022 en 2023 op het niveau van januari 2022 blijven, valt de inflatie 0,8 procentpunt hoger uit (en de koopkracht 0,7 procentpunt lager).²
- De zorgpremieraming die is verwerkt in de koopkracht is ook erg onzeker. Als de zorgpremie hoger uitvalt, moet hiervoor volgens de begrotingsregels een compenserende lastenverlaging worden getroffen. Op dit moment is dat nog onzeker, omdat de Zvw-uitgaven nog niet vast staan. Richting augustus wordt een nieuwe zorgpremieraming gemaakt. Deze zal vervolgens ook meelopen in het koopkrachtbeeld in augustus.
- De mediane koopkracht van werkenden stijgt met +0,4% per jaar in de periode 2022-2025. Werkenden hebben voordeel van de verhoging van de arbeidskorting met maximaal € 434. Daarnaast wordt het wettelijk minimumloon (WML) verhoogd met 7,5%. De WML-verhoging is echter niet zichtbaar in de mediaan van werkenden omdat alleen werkenden op of rond het WML hiervan profiteren, en werkenden in het midden van de inkomensverdeling niet. Uit tabel 3 blijkt dat de koopkracht van werkende alleenstaanden met een WML-inkomen met 1,8% per jaar stijgt, terwijl het inkomen van werkende alleenstaanden met een modaal inkomen met 0,3% per jaar stijgt.
- De mediane koopkracht van uitkeringsgerechtigden stijgt met +0,5% per jaar in de periode 2022-2025. Dat betekent niet dat alle uitkeringsgerechtigden erop zoveel op vooruitgaan. Bijstandsgerechtigden gaan er bijvoorbeeld 0,2 tot 0,3% op vooruit (zie tabel 3).

² De energieprijzen liggen op moment van schrijven aanzienlijk hoger dan in januari.

- Werkenden met een laag inkomen profiteren meer van de WML-verhoging dan uitkeringsgerechtigden. Dat komt omdat in de indicatieve invulling van het 3 miljardpakket de hogere uitkeringen gedeeltelijk worden afgeroomd door twee andere maatregelen: 1) de versnelde afbouw van de dubbele AHK in de bijstand en 2) een halvering van de jonggehandicaptenkorting. De koopkracht voor een bijstandsgerechtigde stijgt met 0,2% per jaar tegenover een stijging van 1,8% per jaar voor werkenden met WML.
- Op pagina 4 van dit memo vindt u een budgettair overzicht van het 3 miljardpakket. De komende weken besluit u over de definitieve invulling.
- De mediane koopkracht van gepensioneerden blijft achter vergeleken met andere groepen (+0,0% per jaar voor de periode 2022-2025). Deze raming van de mediane koopkracht is wel een verbetering ten opzichte van de raming ten tijde van het coalitieakkoord. Toen kwam de koopkrachtontwikkeling uit op -0,4% per jaar. Twee achterliggende redenen voor deze verbetering zijn een hoger geraamde lange rente en ruimere mogelijkheden voor indexering door pensioenfondsen. Het CPB raamt dat aanvullende pensioenen de komende jaren met gemiddeld 1,5% per jaar worden geïndexeerd. Indien de lange rente verder stijgt als gevolg van toenemende inflatie zal de dekkinggraad van pensioenfondsen verder verbeteren, waardoor hogere indexatie mogelijk wordt. Tot slot hebben ouderen met aanvullend pensioen voordeel van de verhoging van de ouderenkorting met 376 euro (onderdeel van het 3 miljardpakket).

ASEA
Afdeling Collectieve Sector en
Inkomensbeleid

Datum
3 maart 2022

Onze referentie

Tabel 1: mediane koopkrachtbeeld voor verschillende groepen in de samenleving

Inkomensgroep	2022	2023	2024	2025	2022-2025
1e (<=113% WML)	-2,3%	1,6%	1,7%	0,9%	0,5%
2e (113-181% WML)	-2,8%	1,9%	1,5%	0,7%	0,3%
3e (181-278% WML)	-2,8%	2,0%	1,3%	0,5%	0,3%
4e (278-411% WML)	-2,7%	1,9%	1,3%	0,6%	0,3%
5e (>411% WML)	-2,7%	1,4%	1,3%	0,7%	0,3%
Inkomensbron					
Werkenden	-2,7%	2,2%	1,4%	0,8%	0,4%
Uitkeringsgerechtigden	-2,3%	1,1%	1,8%	1,1%	0,5%
Gepensioneerden	-2,8%	1,2%	1,2%	0,3%	0,0%
Huishoudtype					
Tweeverdieners	-2,7%	1,7%	1,3%	0,7%	0,3%
Alleenstaanden	-2,6%	1,8%	1,4%	0,7%	0,3%
Alleenverdieners	-2,9%	1,3%	1,3%	0,6%	0,1%
Kinderen					
Huishoudens met kinderen	-2,6%	1,9%	1,4%	1,0%	0,5%
Huishoudens zonder kinderen	-2,6%	2,1%	1,4%	0,7%	0,4%
Alle huishoudens	-2,7%	1,7%	1,4%	0,7%	0,3%

Aandachtspunten voor de besluitvorming

- Wij adviseren deze Vierhoek alvast te besluiten over eventuele maatregelen om de koopkracht voor 2022 bij te sturen. Er ligt een apart memo voor met een inventarisatie van mogelijke maatregelen met voor- en nadelen.
- Voor de periode na 2022 dient het 3 miljardpakket lastenverlichting nog te worden ingevuld. Daarnaast zijn er n.a.v. de debatten de afgelopen tijd verschillende politieke aandachtspunten. Hier kan de komende weken besluitvorming over plaatsvinden.

ASEA
Afdeling Collectieve Sector en
Inkomensbeleid

Datum
3 maart 2022

Onze referentie

Beslispunten

1. Wil u het koopkrachtbeeld voor 2022 bijsturen? Zo ja, met welke maatregelen (zie apart memo hierover)?
2. Over welke onderwerpen voor de periode 2023-2025 wilt u de komende weken besluiten?

Buiten reikwijdte verzoek; lopende onderhandelingen

Buiten reikwijdte verzoek; lopende onderhandelingen

Toelichting besluitvorming

Koopkracht 2022

- De opties voor 2022 worden in een separaat memo nader toegelicht.
- De verhoging van de eenmalige tegemoetkoming van de energierekening voor huishoudens wordt niet meegenomen in de formele koopkrachtplaatjes van het CPB en SZW. Dat komt omdat het een gemeentelijke regeling betreft met bijbehorende vrijheid voor gemeentes. Wel kan in communicatie met de Kamer worden aangegeven hoe de koopkrachtontwikkeling eruit zou zien indien deze regeling wel wordt meegenomen.
- Maatregelen zoals het verlagen van accijnzen, de btw op energiebelasting of het algemene btw-tarief beïnvloeden via de inflatie het koopkrachtbeeld, met een gelijk effect voor alle groepen. Ter indicatie: een lastenverlichting voor burgers van € 3,5 miljard compenseert 1% inflatie en verbetert de koopkracht van alle groepen dus ook met dit percentage.
- In werkelijkheid is het effect op de koopkracht uiteraard afhankelijk van het individuele verbruik/consumptiepatroon. Het CPB laat in het CEP zien dat vooral lage inkomens te maken met een relatief grotere toename in de kosten van levensonderhoud en waarschuwt voor financiële kwetsbaarheid en armoede onder deze groep.

2023-2025

Valt buiten reikwijdte verzoek

Buiten reikwijdte verzoek; lopende onderhandelingen



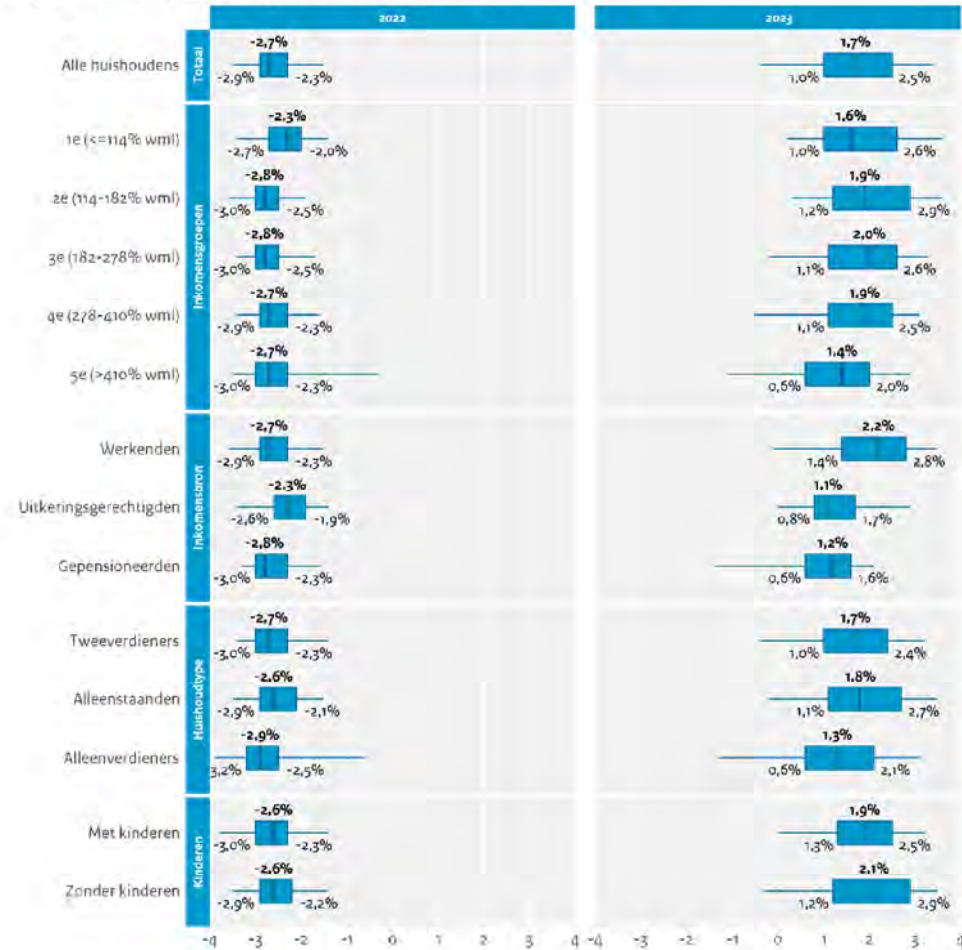
A
planning Collectieve Sector en
omroepbeleid

um
jaar 2022
de referentie

Box 3



Figuur 1: Boxplots koopkrachtontwikkeling 2022 en 2023



ASEA
Afdeling Collectieve Sector en
Inkomensbeleid

Datum
3 maart 2022

Onze referentie

Tabel 3: Koopkrachtontwikkeling voorbeeldhuishoudens

Koopkrachtontwikkeling	2022	2023	2024	2025	2022-2025
Actieven:					
Alleenverdiener met kinderen					
modaal	-3,2%	2,2%	1,2%	0,6%	0,2%
2 x modaal	-3,0%	0,9%	1,3%	0,5%	-0,1%
Tweeverdieners					
modaal + ½ x modaal met kinderen	-2,6%	1,7%	1,3%	0,5%	0,2%
2 x modaal + ½ x modaal met kinderen	-2,6%	1,1%	1,1%	0,6%	0,1%
2½ x modaal + modaal met kinderen	-3,1%	1,6%	1,1%	0,5%	0,0%
modaal + modaal zonder kinderen	-2,9%	2,5%	1,2%	0,4%	0,3%
2 x modaal + modaal zonder kinderen	-2,8%	1,9%	1,2%	0,5%	0,2%
Alleenstaande					
minimumloon	-2,7%	3,6%	3,8%	2,5%	1,8%
modaal	-2,9%	2,5%	1,2%	0,4%	0,3%
2 x modaal	-2,8%	1,5%	1,2%	0,6%	0,1%
Alleenstaande ouder					
minimumloon	-2,2%	1,3%	3,5%	3,1%	1,4%
modaal	-3,6%	2,5%	1,3%	0,3%	0,1%
Inactieven:					
Sociale minima					
paar met kinderen	-2,8%	1,1%	1,7%	0,9%	0,2%
alleenstaande	-3,2%	1,0%	2,0%	1,3%	0,3%
alleenstaande ouder	-2,7%	1,4%	1,5%	0,7%	0,2%
AOW (alleenstaand)					
(alleen) AOW	-2,8%	1,9%	0,9%	0,3%	0,1%
AOW +10000	-3,0%	1,3%	1,7%	0,8%	0,2%
AOW (paar)					
(alleen) AOW	-2,8%	1,6%	1,4%	0,4%	0,1%
AOW +10000	-3,0%	1,4%	1,4%	0,7%	0,1%
AOW +30000	-3,3%	0,4%	1,0%	-0,4%	-0,6%

ASEA
Afdeling Collectieve Sector en
Inkomensbeleid

Datum
3 maart 2022

Onze referentie

Inkomensgroep	< -5%	-5 tot -2%	-2 tot 0%	0 tot 2%	2 tot 5%	>5%	mediaan
1e (<=114% wml)	4%	10%	13%	24%	21%	28%	1,9%
2e (114-182% wml)	2%	5%	16%	37%	29%	10%	1,3%
3e (182-278% wml)	2%	8%	19%	36%	28%	6%	1,1%
4e (278-410% wml)	3%	9%	13%	39%	31%	5%	1,3%
5e (>410% wml)	3%	9%	20%	38%	23%	8%	1,0%
Inkomensbron							
Werkenden	2%	4%	11%	38%	33%	13%	1,8%
Uitkeringsgerechtigden	3%	10%	13%	25%	25%	23%	1,8%
Gepensioneerden	5%	17%	29%	31%	12%	5%	-0,1%
Huishoudtype							
Tweeverdieners	2%	8%	18%	36%	28%	8%	1,3%
Alleenstaanden	3%	9%	14%	33%	25%	16%	1,4%
Alleenverdieners	6%	12%	24%	35%	18%	6%	0,5%
Kinderen							
Huishoudens met kinderen	2%	4%	11%	32%	37%	13%	2,0%
Huishoudens zonder kinderen	2%	6%	12%	37%	28%	14%	1,6%
Alle huishoudens	3%	8%	16%	35%	26%	11%	1,3%

Tabel 4: frequentietabel met de spreiding van inkomenseffecten voor 2022-2025

Varianten koppeling AOW aan verhoging WML

Buiten reikwijdte verzoek; lopende onderhandelingen

Buiten reikwijdte Verzoek; lopende onderhandelingen

Defensiebudget

Buiten reikwijdte verzoek: lopende onderhandelingen

Extra energietoelage lage inkomens 2022

- De enige manier waarop een extra tegemoetkoming voor de hoge energierekening op korte termijn mogelijk is, is via het verhogen van de voorgenomen energietoelage voor lage inkomens. Dat kan bijvoorbeeld door een verdubbeling van het richtbedrag voor de energietoelage van 200 euro naar 400 euro per huishouden maar ook andere maatvoering is mogelijk. Ervan uitgaande dat dit niet leidt tot extra uitvoeringskosten bij gemeentes, bedragen de kosten hiervoor ca. 160 mln. Mocht het gemeentes niet lukken om deze verhoging gelijktijdig met de oorspronkelijke toelage toe te kennen, dan stijgen de kosten. Let wel, de bedragen per huishouden zijn richtbedragen, gemeenten hebben de vrijheid om hiervan af te wijken.
- Uitbreiden van de doelgroep maakt uitvoering van de regeling op korte termijn onmogelijk. De regeling is uitvoerbaar omdat gemeenten hun bestanden voor minimabeleid kunnen gebruiken (totaalaantal huishoudens ca 800.000), nieuwe groepen daaraan toevoegen zorgt voor vertraging en veel hogere kosten.

ETS-prijs: gevolgen inkomsten en SDE-uitgaven

Buiten reikwijdte verzoek; lopende onderhandelingen

Versnelling klimaatmaatregelen

Is er iets mogelijk qua versnelling van de klimaatmaatregelen (extra uitgaven, niet normering/beprijzing)?

- De klimaatmiddelen uit het CA zijn veelal ingeboekt met een oploop vanaf 2023, en aflopend in 2030. Het is in beginsel in financiële zin mogelijk om een deel hiervan naar voren te schuiven.
- De klimaatambities zijn fors en het is al een uitdaging om alle voornemens te realiseren, het absorptievermogen van de economie kent grenzen en dat geldt zeker voor 2022 en 2023.
- Dit gaat om een aantal zaken. In het Klimaatfonds van 35 mld zijn uitgaven voorzien vanaf 2023:
 - In totaal 7 mld voor verduurzaming van de gebouwde omgeving (GO). Deze middelen gaan in per 2024/25; dit is een verlenging van bestaande regelingen en programma's.
 - In totaal 6 mld voor kerncentrales en CO2-vrije gascentrales (begint met 2x50 mln in 2023).
 - In totaal 22 mld voor energie-infrastructuur, opschaling hernieuwbare energiedragers en bindende maatwerkafspraken in de industrie en innovatie mkb (begint met 700 mln in 2023).
- Buiten het fonds is er in 2023 300 mln gereserveerd voor klimaat-uitvoeringskosten medeoverheden en planbureaus (in totaal 5,6 mld t/m 2030).
- In de praktijk zal het lastig zijn om veel van deze middelen eerder (zeker in 2022) uit te geven, om de volgende redenen:
 - Voor bijv. opschaling energiedragers, kerncentrales en maatwerk industrie moeten nog nieuwe instrumenten worden uitgewerkt en (vermoedelijk) in wetgeving omgezet;
 - Het voorbereiden van infraprojecten kost veel tijd (bijv. voor financiële afspraken en vergunningstrajecten). Daarnaast is er een groot knelpunt bij de netcapaciteit, waardoor het op korte termijn niet haalbaar is om extra projecten te realiseren;
 - Er is een grote arbeidsmarktkrapte bij technisch personeel.
- De hogere gasprijs kan voor huishoudens een extra reden snel om hun huis sneller te willen verduurzamen. Echter, zal het in GO ook lastig zijn om middelen eerder weg te zetten, met name door de grote arbeidsmarktkrapte. Zie hieronder concrete toelichting voor de mogelijkheden op dit punt.
- Relatief kansrijk lijkt het om geld naar voren te halen voor uitvoeringscapaciteit (bijv. bij medeoverheden), al geldt ook hier de algehele krapte op de arbeidsmarkt en het feit dat dit bovenop bestaande intensiveringen komt. Het is dus onzeker of extra middelen ook volledig en tijdig tot besteding komen. Ook zal dit niet direct leiden tot eerdere CO2-reductie.
- Het is ook mogelijk te intensiveren op bestaande en generieke klimaatsubsidies en dit vanuit het fonds te financieren, maar dat is feitelijk iets anders dan versnelling van de CA-plannen. Dit zou kunnen via de SDE++, generieke regelingen voor de industrie en gebouwde omgeving (zoals de VEKI) of het bestaande opschalingsinstrument waterstof. Ook daar is het echter hoogst onzeker of extra geld snel kan worden weggezet, bovenop de bestaande plannen. Daar spelen dezelfde hindernissen op de arbeidsmarkt, in vergunningstrajecten etc. Daarnaast gaat dit deels ten kosten van de inhoudelijke ambities van het CA om tot nieuwe doelmatige instrumenten te komen, ipv bestaande instrumenten te intensiveren.

Kunnen we iets versnellen in de verduurzaming van GO, m.n. voor de onderkant? Via woco's meer richten op sociale huur of goedkopere woningen?

- Mocht er behoefte zijn om middelen eerder uit te geven, dan zou je voor het Nationaal Isolatie Programma (NIP) middelen naar voren kunnen halen. Voor uitvoering van het Nationaal Isolatieprogramma is bij MN22 514 miljoen euro beschikbaar gekomen. In het CA zijn aanvullende middelen opgenomen t/m 2030. Voor deze CA-middelen dient nog besluitvorming plaats te vinden over het bestedingsvoorstel.

Nationaal Isolatie Programma	2022	2023	2024	2025	2026	t/m 2030
Stand MN2022	148	177	180	6	3	-
Regerakkoord (AP)	-	-	180	360	562	562

Totaal	148	177	360	366	565	562
--------	-----	-----	-----	-----	-----	-----

De reeksen overlappen elkaar in 2024. Het lijkt daarmee het meest logisch om een deel van de middelen in 2024 naar voren te halen. Om een run op subsidie in het lopende jaar te voorkomen doordat het budget in het volgende jaar lager ligt, is het belangrijk een enigszins constante reeks te behouden.

- Het huidige NIP kent een aantal sporen, waaronder:
 1. Uitfasering van slechte labels van eigenaar-bewoners via de Investeringssubsidie Duurzame Energie (ISDE);
 2. Uitfasering van slechte labels van VvE's via Subsidie Energiebesparing Eigen Huis (SEEH);
 3. Lokale aanpak door gemeenten gericht op slechte labels en lagere inkomens;
 4. Uitfasering slechte labels huur via nieuwe subsidieregeling voor verduurzaming huurwoningen.
Spoor 3 laat specifiek ruimte voor gemeenten voor een invulling die aansluit op de lokale behoeften met focus op slechte labels en lagere inkomens. Spoor 4 richt zich specifiek op corporatie- en particuliere huurwoningen. Dit zou mooi aansluiten op de huidige behoefte binnen het kabinet.
- Het NIP is een veelbesproken onderwerp in de Kamer waar regelmatig moties over worden ingediend. BZK benut daarom een commissiedebat op 6 april om de Kamer actief te betrekken bij het opstellen van het bestedingsvoorstel NIP voor de CA-middelen. Een beslissing van het kabinet over versnelling van NIP voorafgaand aan dit commissiedebat (zonder betrekken van de Kamer) kan dus kwetsbaar zijn en komt de samenwerking met de Kamer op dit onderwerp niet ten goede.
- Als alternatief zou je kunnen kijken naar de afschaffing van de verhuurderheffing, welke volgens het CA per 2023 wordt afgeschaft. Bij het opstellen van de afdwingbare bouw en energieprestatie afspraken met corporaties kan hier een extra impuls aan worden gegeven. Dit zal op korte termijn geen noemenswaardig effect op het totale bestand hebben.

Achtergrond onvolledige AOW-opbouw Surinaamse ouderen



Inhoud

Tabel met maatregelen.....	2
Btw en accijns: per wanneer mogelijk (dit jaar nog?) en sleuteltabel?.....	3
Schuif gas elektra niet per 2023 al doen: wat doet dat?.....	4
Sleuteltabel van tarieven box 1, box 2, box 3.....	5
Kan reiskostenvergoeding variant uit het CA al eerder ingaan?.....	5
Zit er een rekenfoutje in de verhuurderheffing in het CA? gek bedrag in verhouding tot pakket APB? Wat gebeurt daar?.....	5
Overdrachtsbelasting 2e huis/vakantiehuis van 9% naar 10%: sleuteltabel + uitvoering.....	6
Terugdraaien vrijstelling box 3 uit CA: sleuteltabel.....	6
Vpb schijfgrens van 4 naar 2 ton: sleutel en per wanneer?.....	6
Box 2: eenmalig naar 30% wat doet dat?.....	6
Afschaffen doelmatigheidsmarge in de gebruikelijk loon regeling/DGA: sleutel.....	6
Verkorting 2e schijf/fiscaliseren AOW.....	7
Box 2: kan er verschil worden gemaakt tussen beleggings- en investeringsvermogen?.....	7
Bijlage 1: sleuteltabel met opgevraagde sleutels.....	8

Tabel met maatregelen

Buiten reikwijdte verzoek; lopende onderhandelingen

Buiten reikwijdte verzoek; lopende onderhandelingen

Btw en accijns: per wanneer mogelijk (dit jaar nog?) en sleuteltabel?

De sleutels voor de Btw en accijns zijn opgenomen in de sleuteltabel (zie bijlage 1).

BTW

- Uitgangspunt is dat het gaat om een generieke aanpassing van één tarief (het verlaagde of het algemene btw-tarief), dus geen mutaties in tariefposten.
- Het eerstvolgende moment waarop het BTW-tarief kan worden aangepast is op zijn vroegst 1 oktober 2022. Eerder is in de parameterbrief met de Tweede Kamer gedeeld waarom dit niet voor 1 oktober mogelijk is:
Zoals is beschreven in de ICT-ontwikkelaanpak voor de Belastingdienst, vraagt het omzetbelastingstelsel (OB-systeem) bijzondere aandacht. Het huidige systeem kan maximaal drie tariefcombinaties bevatten: de geldende tariefcombinatie en de twee voorafgaande tarieven. Onder een tariefcombinatie wordt verstaan: een combinatie van het algemene en het verlaagde tarief. Als één van de twee of beide tarieven veranderen, ontstaat een nieuwe combinatie. Een tariefcombinatie moet tot 10 jaar na zijn geldigheid beschikbaar blijven in het systeem. Als gevolg hiervan is het naar de huidige stand tot 1 oktober 2022 niet mogelijk de tariefspercentages voor de omzetbelasting aan te passen.
- Als wordt besloten tot aanpassing per 1 oktober 2022 geldt dat het eerstvolgende moment waarop **opnieuw** een tariefaanpassing mogelijk is: 1 januari 2029 is **Dat wil zeggen dat een verlaging van het verlaagde BTW-tarief in 2022 minimaal tot 2029 zal moeten doorwerken en dus een meerjarig budgettair beslag zal hebben** (eerder als nieuw OB-systeem eerder af is).
- Dat wordt pas anders nadat een nieuw OB-systeem is gerealiseerd. De voorbereidingen voor een nieuw systeem lopen en dat is het begin van een langjarig traject. Een tijdelijke verlaging is hierdoor niet mogelijk.
- Het verlaagde tarief o.a. van toepassing op voedingsmiddelen (incl. horeca), maar ook bioscoopkaartjes. Of en in welke mate de BTW-verlaging wordt doorgegeven aan de consument is onzeker en niet afdwingbaar. Tijdens aanzienlijke inflatie zal wél doorberekende BTW-verlaging voor consument vaak niet waarneembaar zijn (gesaldeerd met verhoging door inflatie).
- Het bedrijfsleven heeft langere voorbereidingstijd nodig dan de Belastingdienst. Dit houdt verband met de noodzakelijke verwerking in software en administraties. Een eventuele tariefsverlaging dient zo vroeg mogelijk te worden aangekondigd ten behoeve van het bedrijfsleven. Een tijdelijke verlaging is voor het bedrijfsleven zeer bewerkelijk.
- Verder gelden dezelfde randvoorwaarden voor het wetgevingstraject om de tariefsverlaging te realiseren, als hieronder bij de accijnsverlaging wordt geschetst. Waaronder besluitvorming uiterlijk eind maart.

Accijns

- Verlaging van de accijns op brandstof per 1 juli is mogelijk, maar onzekerheid is er over een tijdig parlementair proces voor het halen van deze datum. Deze wetgeving zal mogelijk in een deel van de TK/EK en de maatschappij kritisch worden ontvangen.
- Vanuit klimaat oogpunt (verlaging leidt op termijn tot extra uitstoot) en de inkomenseffecten van de maatregel (geen lastenverlichting voor mensen die geen auto rijden en meer lastenverlichting naarmate iemand meer rijdt en een minder zuinige/zwaardere auto heeft) is kritiek te verwachten. Ook is niet zeker of een accijnsverlaging wordt volledig wordt doorberekend aan de pomp.
- Onder de volgende randvoorwaarden is invoering per 1 juli mogelijk:

- Snelle besluitvorming (uiterlijk eind maart), waarbij de teruggaafmogelijkheid voor brandstof in het vrije verkeer wordt uitgesloten van de verlaging (bv bij handelaren en pomphouders). Daarna moet de verlaging al naar buiten toe gecommuniceerd kunnen worden, dus voordat de rest van de besluitvorming is afgerond;
- Strakke afspraken binnen het kabinet en met RvS (spoedadvies binnen een week);
- Veel steun in de Kamers tbv een snelle behandeling Aanvraag van extra (schriftelijke) overleggen of het verzoek tijd te krijgen om het voorstel te bestuderen zou 1 juli onhaalbaar maken;
- Het moet aangenomen zijn door de TK en EK op uiterlijk 15 juni, Uitvoering heeft enkele weken nodig om systemen aan te passen;
- Als behandeling EK niet afgerond is per 15 juni dan verschuift de invoering naar 1 augustus. Indien het niet voor het reces is afgerond wordt de invoering op zijn vroegst 1 oktober.

Schuif gas elektra niet per 2023 al doen: wat doet dat?

Wat betekent het als de in het Coalitieakkoord aangekondigde schuif in de EB 1^e schijf gas en elektriciteit niet al per 2023 wordt geïmplementeerd?

Antwoord

Effect EB-schuif

- In het Coalitieakkoord is aangekondigd om het tarief 1^e schijf gas in de energiebelasting (EB) geleidelijk te verhogen met 5,23 cent/m³ en tegelijkertijd het tarief 1^e schijf elektriciteit simultaan met 5,23 cent/kWh te verlagen.
- Hiermee wordt beoogd om het voor huishoudens financieel aantrekkelijker te maken om te investeren in isolatie en duurzamere warmteopties zoals een (hybride) warmtepomp.
- Deze schuif in de eerste schijf van de energiebelasting leidt tot een netto lastenverlichting van € 247 mln. in 2023 en dit voordeel loopt op naar € 638 mln. in 2030. Hiervan komt circa 75% bij huishoudens terecht en het restant bij bedrijven. Het financieel voordeel van de schuif voor een huishouden met een gemiddeld energieverbruik bedraagt in 2023 circa € 29 (incl. btw) ten opzichte van de lastendruk in het basispad. Zie ook tabel 3.
- Het niet implementeren van de schuif in 2023 leidt per saldo dus tot een stijging van de energierekening
- Zie in tabel 1 hieronder een overzicht van de maatvoering en budgettaire gevolgen van de schuif (- = lastenverlichting).

Tabel 1: maatvoering en budgettaire gevolgen CA maatregel 'Schuif EB 1^e schijf gas en elektriciteit'

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Tariefswijziging gas (in ct/m ³)	2,000	2,500	3,000	3,500	4,000	4,500	5,230	5,230
Tariefswijziging elektriciteit (in ct/kWh)	-2,000	-2,500	-3,000	-3,500	-4,000	-4,500	-5,230	-5,230
Budgettaire reeks gas (in € mln)	+227	+275	+320	+365	+408	+448	+509	+494
Budgettaire reeks elektriciteit (in € mln)	-474	-580	-684	-786	-886	-987	-1.141	-1.132
Budgettaire saldo schuif (in € mln)	-247	-305	-364	-421	-479	-539	-632	-638

Tabel 2: Effecten schuif EB 1^e schijf en aanvullend schrappen tariefverhoging gas 1^e schijf in 2023 op belastingdeel energierekening diverse huishoudprofielen

Belastingdeel op de energierekening (2023)	Lasteneffect EB-schuif CA t.o.v. basispad (tabel 1)	Lasteneffect uitstel EB-schuif gas t.o.v. basispad (tabel 2)
Huishouden met een gemiddeld energieverbruik	-€ 29	-€ 58
Appartement, eenpersoons, klein (<100m ²), nieuw (1992 of later)	-€ 22	-€ 38
Appartement, eenpersoons, klein, oud (voor 1992)	-€ 18	-€ 37
Appartement, meerpersoons, klein, oud	-€ 31	-€ 55
Geschakelde woning, eenpersoons, klein, oud	-€ 15	-€ 41
Geschakelde woning, eenpersoons, middel (100-150m ²), oud	-€ 18	-€ 48
Geschakelde woning, meerpersoons, klein, oud	-€ 38	-€ 67
Geschakelde woning, meerpersoons, middel, nieuw	-€ 53	-€ 79
Geschakelde woning, meerpersoons, middel, oud	-€ 44	-€ 77
Geschakelde woning, meerpersoons, groot (150m ² of meer), oud	-€ 48	-€ 94
Vrijstaande woning, meerpersoons, groot, oud	-€ 52	-€ 108

Sleuteltabel van tarieven box 1, box 2, box 3.

Buiten reikwijdte verzoek; lopende onderhandelingen

Kan reiskostenvergoeding variant uit het CA al eerder ingaan?

Veronderstelling is dat dit de verhoging van de 19 cent is. In dat geval is aanpassing nodig in de toelichting bij de voorlopige aanslag 2023 voor de inkomstenbelasting. Aanpassing is waarschijnlijk nog tijdig mogelijk indien dit meeloopt in het Belastingplan 2023. Extra check nodig om zekerheid te krijgen

Zit er een rekenfoutje in de verhuurderheffing in het CA? gek bedrag in verhouding tot pakket APB? Wat gebeurt daar?

Buiten reikwijdte verzoek; lopende onderhandelingen

Buiten reikwijdte verzoek; lopende onderhandelingen

Overdrachtsbelasting 2e huis/vakantiehuis van 9% naar 10%:
sleuteltabel + uitvoering

Buiten reikwijdte verzoek; lopende onderhandelingen

Terugdraaien vrijstelling box 3 uit CA: sleuteltabel

Buiten reikwijdte verzoek; lopende onderhandelingen

Vpb schijfgrens van 4 naar 2 ton: sleutel en per wanneer?

Buiten reikwijdte verzoek; lopende onderhandelingen

Box 2: eenmalig naar 30% wat doet dat?

Buiten reikwijdte verzoek; lopende onderhandelingen

Afschaffen doelmatigheidsmarge in de gebruikelijk loon regeling/DGA:
sleutel

Buiten reikwijdte verzoek; lopende onderhandelingen

Buiten reikwijdte verzoek; lopende onderhandelingen

Verkorting 2e schijf/fiscaliseren AOW

Buiten reikwijdte verzoek; lopende onderhandelingen

Box 2: kan er verschil worden gemaakt tussen beleggings- en investeringsvermogen?

Buiten reikwijdte verzoek; lopende onderhandelingen

Bijlage 1: sleuteltabel met opgevraagde sleutels

Disclaimer: Deze tabel is de stand van prinsjesdag 2021. De cijfers dienen nog geactualiseerd te worden. De opbrengst is voor het jaar 2022. De opbrengst vanaf 2023 kan afwijken van de opbrengst van 2022.

Sleuteltabel 2022 (let op: stand prinsjesdag wordt normaal gesproken eerst nog geactualiseerd voor besluitvorming)	Niveau 2022 incl. maatregelen uit Belastingplan 2022	per eenheid	Opbrengst per eenheid (€ mln)
Box 1			
Tarief			
Basistarief (gecombineerd)	37,07%	1%-punt	3.971
Toptarief	49,50%	1%-punt	302
Aftekorttarief tariefmaatregel	40,00%	1%-punt	-123
Schijflengtes (eindpunt hogere schijfgrenzen blijven hetzelfde)			
Verlengen grens premie volksverzekeringen (a)	€35.472 (€36.409)	€ 1.000	-99
Verlengen schijf basistarief	€ 69.398	€ 1.000	-296
Heffingskortingen			
Algemene heffingskorting	€ 2.874	€ 100	-906
Afbouwpunt algemene heffingskorting	€ 21.317	€ 1.000	-506
Arbeidskorting: maximum	€ 4.260	€ 100	-465
Arbeidskorting: generiek	€ 470 / € 3887 / € 4260	€ 100	-756
Afbouwpunt arbeidskorting	€ 36.649	€ 1.000	-173
Afbouwpercentage arbeidskorting	5,86%	1%-punt	674
Ouderenkorting	€ 1.726	€ 100	-176
Afbouwpunt ouderenkorting	€ 38.464	€ 1.000	-35
Afbouwpercentage ouderenkorting	15%	1%-punt	11
Alleenstaande ouderenkorting	€ 449	€ 100	-93
Inkomensafhankelijke combinatiekorting	€ 2.534	€ 100	-36
Opbouw inkomensafhankelijke combinatiekorting	11,45%	1%-punt	-19
Longgehandicaptenkorting	€ 771	€ 100	-27
Overig			
Eigenwoningforfait tot € 1.110.000	0,45%	0,05%-punt	254
Eigenwoningforfait vanaf € 1.110.000	2,35%	0,05%-punt	2,2
Belastingen van rechtsverkeer			
tarief hoofdbewoners	2%	1%-punt	423
tarief niet-hoofdbewoners en niet-woningen	8%	1%-punt	458
BTW tarief			
Algemeen tarief	21%	1%-punt	2.658
Lage tarief	9%	1%-punt	1.132
Brandstofaccijnzen per liter			
Benzineaccijnzen (ongelood)	eurocent		
	82,371	1 cent	42
Dieselaccijnzen (zwavelvrij)	52,846	1 cent	57
LPG-accijnzen (d = 0,54 kg/l)	19,432	1 cent	4

(a) Tussen haakjes staat het bedrag dat geldt voor personen geboren vóór 1-1-1946

(c) Deze sleutel valt fors hoger uit dan in voorgaande jaren, doordat de teruggaafregeling voor elektriciteit gebruikt door energie-intensieve ondernemingen geen toepassing meer vindt. Dit is het gevolg van het aflopen van de energiebesparingsconvenanten MEE en MJA3 per 1 januari 2021. Deze gelden als voorwaarde voor toepassing van deze teruggaafregeling.

Bij grotere beleidswijzigingen wordt met een hoger eerste-ordegedragseffect gerekend.

AGENDA

Vergadering te houden op dinsdag 8 maart 2022
in de Trêveszaal van het ministerie van Algemene Zaken,
aan te vangen 's morgens om 11:45 – 12:15 uur

-
- | | | |
|----|--|---|
| 1. | Startersregeling (stuk bijgevoegd) | + |
| 2. | Schenkingsvrijstelling eigen woning (stuk volgt maandag) | o |
| 3. | Vooruitblik CEP | |
| | a. Toelichting CPB (mondeling) | |
| | b. Woordvoeringslijn (stuk bijgevoegd) | + |
| 4. | Proces box 3 (stuk volgt maandag), | o |

- + stukken zijn bijgevoegd
- x stukken zijn rondgezonden
- o stukken worden rondgezonden
- stukken zijn in de samenwerkingsruimte geplaatst
- = geen stukken
- A aanbiedingsdatum

WV-lijn

- De cijfers van het CPB laten wederom de veerkracht van de Nederlandse economie zien. Het herstel zet door, mede doordat ondernemers en werkenden zich steeds beter aanpassen aan de uitdagingen van corona.
- Tegelijkertijd worden we nu met de vreselijke situatie in Oekraïne geconfronteerd en volgen de ontwikkelingen elkaar snel op. In de cijfers zien we dit vooral in de stijgende prijzen. En juist doordat alles duurder wordt, zullen we dit ook allemaal gaan merken.
- Ook huishoudens zullen de stijgende prijzen gaan voelen. Eerder heeft het kabinet al ruim 3 miljard in de compensatie van de hoge energieprijzen gestoken. We houden de verdere ontwikkelingen nauw in de gaten. De komende maanden bekijken we hoe we hiermee omgaan en wat uitvoerbaar is. Daarbij hebben we met name oog voor onze meest kwetsbaren. Het kabinet informeert de Kamer hierover uiterlijk 1 juni per voorjaarsnota.
- De directe impact van de sancties op onze economie lijkt beperkt. Dit neemt natuurlijk niet weg dat individuele bedrijven en sectoren wel degelijk geraakt worden. Nederland is als open economie ten opzichte van andere Europese landen relatief gevoelig voor verstoringen in de wereldhandel en vanwege de energie intensieve sector gevoelig voor de sterk oplopende prijzen. Tot nu toe zijn de effecten volgens het CPB beperkt. De verdere ontwikkelingen zijn onzeker. Het kabinet blijft daarom in gesprek met het bedrijfsleven en instanties zoals DNB en CPB.

Gaat het kabinet de kosten van de sancties tegen Rusland voor het bedrijfsleven compenseren?

- Er is nog veel onzeker en de ontwikkelingen volgen elkaar snel op, dus voorspellingen over de gevolgen zijn nu lastig. Bedrijven die worden geraakt door sancties kunnen hulp krijgen van RVO om nieuwe markten aan te boren of aanvoerketens te verleggen.
- Net als bij het sanctiepakket dat in 2014 werd aangenomen, zullen we nu vooral economische diplomatie inzetten om toegang tot nieuwe markten te bevorderen, ook door handelsmissies.
- Het compenseren van verliezen als gevolg van sancties is op dit moment niet aan de orde. [Evt.; Indien dit noodzakelijk zou zijn, maakt het kabinet zich hard voor een eerlijke lastenverdeling onder lidstaten. We moeten dit echt samen doen als Europa. Indien lidstaten onevenredig hard geraakt worden kan de Europese Commissie relatief zwaar getroffen lidstaten compenseren zoals ook in 2014 is gebeurd.]



Aan De Minister-President
Van

Kabinet Minister-President
Contactpersoon

Datum
7 maart 2022

Onze referentie
3762235

Auteur

Kopie aan

notitie

Annotatie Vierhoek d.d. 08-03-2022 om 09.00uur in de
Trêveszaal

Lijnparaaf
SG

Medeparaaf

Minister De Jonge neemt deel aan de vierhoek vanwege agendapunt 2
(vrijstelling eigen woning)

1. Startersregeling TVL

[Buiten reikwijdte verzoek]

2. Vrijstelling Eigen Woning

[Buiten reikwijdte verzoek]

3. Vooruitblik CEP

a. Toelichting CPB

Advies:

- U kunt CPB vragen om een toelichting.

b. Woordvoeringslijn

Advies:

- Ambtelijk SZW, FIN en EZK hebben een woordvoeringslijn voorbereid. U kunt deze bespreken met de aanwezigen.
- Belangrijke vraag is of het kabinet wil laten weten op kortere termijn te komen met maatregelen voor de meest kwetsbaren. Vrijdag 11 maart kan in de vierhoek worden gesproken over opties voor het verhogen van de eenmalige energietoelage. De gemeenten zullen binnenkort starten met de uitvoering hiervan,

dus nu kan het bedrag (€200) nog zonder veel problemen worden aangepast. Andere opties lijken op korte termijn niet mogelijk. Opties voor Q4 2022 of 2023 kunnen worden besproken in de voorjaarsbesluitvorming

Woordvoeringslijn:

- De cijfers van het CPB laten wederom de veerkracht van de Nederlandse economie zien. Het herstel zet door, mede doordat ondernemers en werkenden zich steeds beter aanpassen aan de uitdagingen van corona.
- Tegelijkertijd worden we nu met de vreselijke situatie in Oekraïne geconfronteerd en volgen de ontwikkelingen elkaar snel op. In de cijfers zien we dit vooral in de stijgende prijzen. En juist doordat alles duurder wordt, zullen we dit ook allemaal gaan merken.
- Ook huishoudens zullen de stijgende prijzen gaan voelen. Eerder heeft het kabinet al ruim 3 miljard in de compensatie van de hoge energieprijzen gestoken. We houden de verdere ontwikkelingen nauw in de gaten. De komende maanden bekijken we hoe we hiermee omgaan en wat uitvoerbaar is. Daarbij hebben we met name oog voor onze meest kwetsbaren. Het kabinet informeert de Kamer hierover uiterlijk 1 juni per voorjaarsnota.
- De directe impact van de sancties op onze economie lijkt beperkt. Dit neemt natuurlijk niet weg dat individuele bedrijven en sectoren wel degelijk geraakt worden. Nederland is als open economie ten opzichte van andere Europese landen relatief gevoelig voor verstoringen in de wereldhandel en vanwege de energie intensieve sector gevoelig voor de sterk oplopende prijzen. Tot nu toe zijn de effecten volgens het CPB beperkt. De verdere ontwikkelingen zijn onzeker. Het kabinet blijft daarom in gesprek met het bedrijfsleven en instanties zoals DNB en CPB.

Gaat het kabinet de kosten van de sancties tegen Rusland voor het bedrijfsleven compenseren?

- Er is nog veel onzeker en de ontwikkelingen volgen elkaar snel op, dus voorspellingen over de gevolgen zijn nu lastig. Bedrijven die worden geraakt door sancties kunnen hulp krijgen van RVO om nieuwe markten aan te boren of aanvoerketens te verleggen.
- Net als bij het sanctiepakket dat in 2014 werd aangenomen, zullen we nu vooral economische diplomatie inzetten om toegang tot nieuwe markten te bevorderen, ook door handelsmissies.
- Het compenseren van verliezen als gevolg van sancties is op dit moment niet aan de orde. [Evt.: Indien dit noodzakelijk zou zijn, maakt het kabinet zich hard voor een eerlijke lastenverdeling onder lidstaten. We moeten dit echt samen doen als Europa. Indien lidstaten onevenredig hard geraakt worden kan de Europese Commissie relatief zwaar getroffen lidstaten compenseren zoals ook in 2014 is gebeurd.]

Kabinet Minister-President

Datum
7 maart 2022

Onze referentie
3762235

4. Proces Box 3

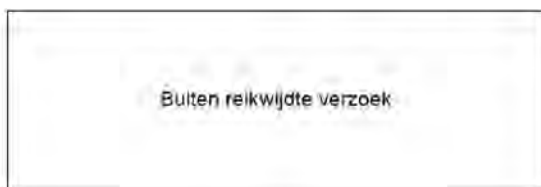
[Buiten reikwijdte verzoek]

0. Agenda en inhoud annotatie

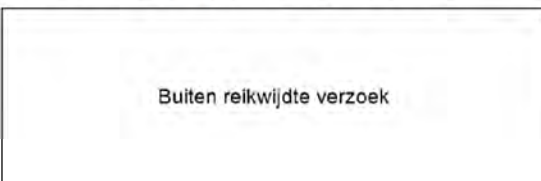
1. Startersregeling
2. Schenkingsvrijstelling eigen woning
3. Vooruitblik CEP
 - a. Toelichting CPB (mondeling)
 - b. Woordvoeringslijn
4. Proces box 3

Verder treft u achteraan de annotatie antwoorden op uw (MSZW) vragen van afgelopen weekend over koopkracht.

1. Startersregeling



2. Schenkingsvrijstelling eigen woning



3. Vooruitblik CEP

- a. Toelichting CPB (mondeling)
- b. Woordvoeringslijn

Advies

- U kunt de toelichting van het CPB aanhoren. U kunt de toelichting wellicht benutten voor een wat reflectiever gesprek over de impact van de Oekraïne-crisis en de voorjaarsbesluitvorming.
- U kunt aangeven dat de woordvoeringslijn wel alle relevante elementen bevat, maar niettemin te veel uitstraalt dat het terug is naar 'business as usual' na corona. De woordvoeringslijn start bij veerkracht na corona; terwijl het opportuener is te starten bij het benoemen van de onzekerheid als gevolg van de oorlog in Oekraïne, waarbij tegelijkertijd belangrijk is aan te geven dat de overheid niet kan compenseren voor al deze onzekerheid; maar wel zal kijken naar de impact van de energieprijzen op huishoudens.
- U kunt ook aangeven dat u 'de komende maanden' kijken naar de impact van de hoge energieprijzen veel te laat vindt. Specifiek kunt u voorstellen dat in de vierhoek komende vrijdag expliciet over 2022 gesproken wordt, en dat de ambtenaren gevraagd wordt opties in kaart te brengen:
 - SZW kan de optie via de gemeentelijke energiecompensatieregeling inbrengen;
 - U kunt EZK vragen de opties voor een prijs-cap op de energiemarkt in kaart te brengen; en de opties voor (naar voren halen van) verduurzamingsinzet;
 - U kunt FIN vragen de opties voor btw op energie in kaart te brengen.

Korte inhoud

- Het CEP wordt woensdag gepubliceerd. Wij kennen de inhoud van het CEP en de toelichting van het CPB nog niet.
- De woordvoeringslijn geeft aan dat huishoudens geraakt worden door stijgende prijzen, dat de situatie nauwlettend in de gaten gehouden wordt en dat er in de voorjaarsbrief gecommuniceerd wordt over eventueel aanvullend beleid. De directe impact van sancties is beperkt en compensatie is niet aan de orde.

4. Proces box 3



Antwoord op uw vragen van afgelopen weekend

Afgelopen zaterdag heeft u (MSZW) enkele vragen gesteld bij onze mail met informatie over eventuele kk-reparatie in 2022 als gevolg van de hoge energierekening []. Hierbij de antwoorden.

Vraag: De compensatiemogelijkheden van de energierekening zijn nu gefocust op minima. Maar ik denk dat het probleem ook pittig is in de inkomensgroepen daarboven. Hebben via CBS of nibud inzichten in % uitgaven aan energie voor de groepen boven minimum?

- In onderstaande tabel staan voor twee verschillende woningtypen (rijwoning en appartement) met twee verschillende inkomens de hoogte en stijging van de energierekening uit de CBS-publicatie van afgelopen halverwege februari.
- Met de gemaakte aannames stijgt de energierekening van alleenstaande uitkeringsgerechtigden van ongeveer 7% van het besteedbaar inkomen naar 11 á 13% van het besteedbaar inkomen. Bij alleenverdieners met een modaal inkomen is dat dezelfde orde van grootte. Zij hebben niet alleen een hoger inkomen, maar ook is aangenomen dat ze groter wonen en het huishouden bestaat uit meerdere personen.
- De stijging van de energierekening komt dus met deze aannames neer op een inkomensverlies van ongeveer 5% van het besteedbaar inkomen.
- Wel is de spreiding rond dit gemiddelde verbruik groot. Tevens hebben huishoudens met vaste energiecontracten hun prijzen niet zien stijgen, maar juist zien dalen vanwege de verlaging van de energiebelastingen.

Woningtype	Inkomen	hoogte energierekening jan 2021	hoogte energierekening jan 2022	stijging energierekening	Energie rekening jan 2021	Energie rekening jan 2022
Een bewoner in nieuw, klein appartement	€ 12.730	€ 850	€ 1.210*	€ 360*	7%	10%
Een bewoner in oud, klein appartement	€ 12.730	€ 980	€ 1.490*	€ 510*	8%	12%
Twee of meer bewoners in nieuwe, middelgrote rijwoning	€ 26.465	€ 1.550	€ 2.790	€ 1.240	6%	11%
Twee of meer bewoners in oude, middelgrote rijwoning	€ 26.465	€ 1.770	€ 3.260	€ 1.490	7%	12%

- Dit zijn gemiddeld verbruik; de spreiding hieromheen is groot
- Inkomens zijn besteedbare inkomens in 2022

- Aanneمة: de alleenstaande bewoner in klein appartement heeft een bijstandsuitkering als inkomen. Het inkomen van twee of meer bewoners in middelgrote rijwoning bestaat uit een alleenverdiener met een modaal inkomen.
- *Bij de uitkeringsgerechtigden is rekening gehouden met een richtbedrag van 200 euro van de eenmalige tegemoetkoming in de energierekening

En mbt alternatieve maatregelen:

- Franse optie? CAP op de prijzen? Ik vermoed dat die ook nog wel via TK op PO gaat langskomen.

- gezamenlijke inkoop (bv door gemeentes). Helpt niet met hoge prijzen maar wel beetje met inkoop kracht. Inzichten in de extra winsten of verliezen van energie bedrijven?

- Ambtelijk EZK is deze maatregelen nader aan het uitwerken voor de politieke Vierhoek van aankomende vrijdag. U wordt dan nader geïnformeerd.



DEPARTEMENTAAL VERTROUWELIJK
TER ADVISERING

Aan

de minister

de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst

de staatssecretaris van Financiën – Toeslagen en Douane

Directie
Bestuursondersteuning &
Advies

persoonsgegevens

nota

Geannoteerde agenda onderraden 8 maart 2022

Datum

7 maart 2022

Notanummer

2022-0000076928

Bijlagen

geen

groen = instemmen

geel = instemmen, maar met kanttekeningen/opmerkingen

rood = niet instemmen / niet instemmen, tenzij

blauw = eigen onderwerpen/stukken Financiën

grijs = geen opmerkingen

Schema dinsdag 8 maart

- 09.00 – 09.30 uur Vierhoek
Stas FB gaat namens Financiën.
Ambtelijke begeleiding:
- 10.00 – 11.30 uur Raad Veiligheid en Inlichtingen – Oekraïne
Min EZK zal inbreng verzorgen namens Financiën;
advisering separaat.
Ambtelijke begeleiding:
- 11.30 – 12.15 uur Raad Europese Aangelegenheden (informele Europese Raad)
Stas TD gaat namens Financiën.
Ambtelijke begeleiding:
- 12.15 – 13.00 uur Raad voor de Fysieke Leefomgeving
Stas TD gaat namens Financiën.
Ambtelijke begeleiding:

Vierhoek

Advisering door AFP en AFEP

1. Startersregeling/corona

Buiten reikwijdte verzoek: lopende onderhandelingen

2. CEP spreeklijn EZK

Gevraagd besluit: Akkoord op de woordvoeringslijn.

Advies: **Instemmen.**

Toelichting:

- EZK heeft initiatief genomen om een woordvoeringslijn voor de CEP raming van woensdag af te stemmen. De lijn benoemt het sterke economische herstel vanuit de coronacrisis, maar wijst ook op de negatieve gevolgen van de oorlog in Oekraïne m.n. in stijgende prijzen. De directe impact lijkt beperkt, maar er bestaat een reëel risico op aanzienlijke economische impact door indirecte effecten (o.a. via financiële markten en waardeketens).

- Belangrijk punt is de eventuele compensatie van huishoudens en bedrijven voor de gevolgen van de oorlog in Oekraïne en inflatie. Omdat met name geïmporteerde goederen (gas, olie) voor Nederland duurder worden is er sprake van een collectief welvaartsverlies. FIN heeft om deze reden uitgedragen dat niet iedereen gecompenseerd kan worden zonder dat groepen er op achteruit gaan of de rekening wordt doorgeschoven naar toekomstige generaties. Bij de voorjaarsbesluitvorming moet hier een balans worden gevonden.
- De woordvoeringslijn stelt dat compensatie voor het bedrijfsleven t.a.v. de gevolgen van de sancties niet aan de orde is. Getroffen bedrijven kunnen hulp van RVO krijgen. Ook zou naar Europa kunnen worden gekeken voor een eerlijke verdeling van de economische gevolgen, zoals ook in 2014 is gebeurd.

Aanvulling t.a.v. hulp RVO n.a.v. voorbespreking 7 maart

- Getroffen bedrijven kunnen hulp van RVO krijgen om nieuwe markten aan te boren of aanvoerketens te verleggen, met name in de vorm van bedrijfsadvies.
- EZK en RVO hebben beiden emailadressen geopend voor vragen van ondernemers.
- Door RVO worden zij geholpen met alle vragen over de situatie in Oekraïne en Rusland, de sanctie, en opties voor hun bedrijfsvoering.

3. Verlaging schenkingsvrijstelling (jubelton)

Buiten reikwijdte verzoek; lopende onderhandelingen

Buiten reikwijdte verzoek

4. Box 3 : Proces en stand van zaken

Buiten reikwijdte verzoek; lopende onderhandelingen

Raad Europese Aangelegenheden

Advisering door BFB

Buiten reikwijdte verzoek, lopende onderhandelingen

Buiten reikwijdte verzoek

Buiten reikwijdte verzoek

Raad voor de Fysieke Leefomgeving

Advisering door IRF

Buiten reikwijdte verzoek; lopende onderhandelingen

Buiten reikwijdte verzoek

Buiten reikwijdte verzoek

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Prinses Irenestraat 6
2595 BD DEN HAAG

**Directoraat-generaal Klimaat
en Energie**

Directie Elektriciteit

Bezoekadres

Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres

Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr.

00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)

F 070 378 6100 (algemeen)

www.rijksoverheid.nl/ezk

Ons kenmerk

DGKE-E / 22087305

Datum

Betreft Effecten inval Oekraïne op de energierekening van huishoudens

Geachte Voorzitter,

Al enige tijd is er sprake van een situatie met aanhoudend hoge energieprijzen. De inval van Rusland in Oekraïne hebben de opwaartse druk op de energieprijzen verder verhoogd. In eerste instantie is dit alleen van invloed op de hoogte van de groothandelsprijzen, maar wanneer deze situatie langer aanhoudt zal dat ook tot uitdrukking komen in de energierekening van zowel huishoudens als bedrijven. In deze brief richt ik me op de invloed op de energierekening van huishoudens.

De ontwikkelingen op de energiemarkt en de effecten daarvan op de energierekening van huishoudens en bedrijven hebben de volle aandacht van het kabinet. U bent eerder in het najaar geïnformeerd over de situatie rondom de hoge energieprijzen en de maatregelen van het kabinet op dit gebied. Met deze brief informeer ik u over de actuele situatie op dit gebied en over de wijze waarop het kabinet dit zal adresseren. Daarmee geef ik tevens invulling aan de motie-Van Dijk over het monitoren van de ontwikkeling van de energieprijzen (Kamerstuk 35925, nr. 131).

Groothandelsprijzen

De inval van Rusland in Oekraïne had een direct effect op de groothandelsprijzen voor gas. De handelsbeurzen lieten al de volgende dag een aanzienlijke stijging zien. Dergelijke volatiliteit laat zich beter verklaren door emotie als gevolg van de ingrijpende gebeurtenissen en verwachtingen over de toekomst, dan door de normale marktkrachten van vraag en aanbod. De gasstromen uit Rusland zijn namelijk voornamelijk onveranderd. Circa 25-30% van Europese gasimport komt uit Rusland. Voor Nederland ligt dit ruim lager. Mocht er een onderbreking komen, dan zal dit naar verwachting de komende maanden niet leiden tot noodsituaties op de gasmarkt, vanwege het milde winterweer dit jaar en nog bestaande vulgraden. Een langdurige onderbreking zal echter voor de volgende winter wel gevolgen hebben omdat de opslagen dan onvoldoende gevuld kunnen worden met enkel LNG en aanvoer uit met name Noorwegen en Algerije. Voornamelijk laat de gasaanvoer uit Rusland als aangegeven geen verstoring zien en worden alle contractuele afspraken volledig nagekomen, ook legt het sanctiepakket als bekend geen beperkingen op aan gas uit Rusland. Wel laat de markt een onrustig beeld zien met nog steeds hoge prijzen, ook voor de langere termijn, en relatief grote prijschommelingen.

Energiereskening huishoudens

De publicatie van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL), die op 18 februari is gepubliceerd, bevestigt het beeld dat de energieprijzen fors zijn gestegen de afgelopen maanden. De hogere groothandelsprijzen zullen gaan bijdragen aan de opwaartse druk op de energieprijzen van consumenten, maar de mate waarin is afhankelijk van de mate waarin deze prijzen de komende maanden aanhouden. De huidige ontwikkelingen leiden dus niet direct tot een hogere energierekening voor alle huishoudens. Daarmee is het beeld dat voortkomt uit de recente publicatie nog steeds actueel. Op langere termijn kan dit beeld verder verslechteren. Een deel van de huishoudens heeft immers de afgelopen maanden al een nieuw contract afgesloten tegen fors hogere tarieven en de komende maanden zal dit voor meer huishoudens het geval zijn.

In de publicatie van CBS en PBL wordt een beeld geschatst van de ontwikkeling van de energierekening tussen januari 2021 en 2022. Uit de publicatie volgt een stijging van de energierekening met ongeveer 1.264 euro op jaarbasis voor een huishouden met een gemiddeld verbruik.¹ Dit komt voornamelijk door de stijging van de leveringstarieven: de marktprijzen voor aardgas en elektriciteit.

Het is belangrijk op te merken dat het in deze publicatie geen gemiddelde stijging betreft, die geldt voor alle huishoudens in Nederland maar een specifieke vergelijking van de stijging op basis van de aangeboden tarieven aan nieuwe klanten in januari 2022 ten opzichte van januari 2021. In de praktijk hebben niet alle huishoudens op dit moment te maken met deze stijging. De daadwerkelijke energierekening kan hoger of lager uitpakken. Dit is onder andere afhankelijk van het contract met de energieleverancier. Huishoudens kunnen bijvoorbeeld een langlopend contract hebben met lagere prijzen, waardoor zij pas bij het aflopen van hun contract te maken krijgen met de dan geldende leveringstarieven. Ook verschilt de mate waarin deze stijging zich voordoet bij bestaande klanten ten opzichte van nieuwe klanten per leverancier. Zoals in de publicatie wordt aangegeven merken bestaande klanten met een langjarig contract op dit moment nog niets van de hogere leveringstarieven. Daarnaast is dit het beeld voor een huishouden met een gemiddeld energieverbruik. In werkelijkheid verschilt het verbruik en dus de effecten van deze hogere leveringstarieven sterk per huishouden.

Hoewel deze stijging dus niet voor alle huishoudens geldt en de recente stijging van de gasprijzen zich niet direct doorvertaalt in een hogere rekening voor huishoudens, zal bij aanhoudende hoge gasprijzen wel een groeiende groep huishoudens aan deze hogere prijzen worden blootgesteld doordat hun contract afloopt en zij tot vernieuwing moeten overgaan. Consumenten en energieleveranciers leggen tarieven voor enkele maanden tot enkele jaren vast. Door de aanhoudende onzekerheid op de energiemarkten is het aanbod van meerjarige energiecontracten momenteel zeer beperkt, waardoor de meeste huishoudens van wie het energiecontract de afgelopen maanden is afgelopen een contract met vaste tarieven voor een half jaar of 1 jaar hebben. Huishoudens waarvan het contract afloopt worden daarmee wel blootgesteld aan de huidige hoge prijzen indien de (nieuwe) leverancier geen lange termijncontracten heeft afgesloten voor de bestaande klanten en tegen de huidige marktprijzen nieuwe contracten moet afsluiten. Daarom is de impact op huishoudens vooral groot

¹ Op basis van een elektriciteitsverbruik van 2.479 kWh en een aardgasverbruik van 1.169 m³ in 2022

Directoraat-generaal Klimaat
en Energie
Directie Elektriciteit

Ons kenmerk
DGKE-E / 22087305

indien de hoge prijzen langdurig aanhouden of leveranciers failliet gaan en klanten hierdoor een nieuw contract bij een nieuwe leverancier krijgen.

Directoraat-generaal Klimaat
en Energie
Directie Elektriciteit

Maatregelen ter compensatie en ondersteuning en vervolgstappen

Het beeld van het CBS en het PBL bevestigt de zorgen over een grote stijging van de leveringstarieven, waar een belangrijk deel van de huishoudens al door geraakt wordt. De groep huishoudens die hierdoor geraakt wordt zal bovendien toenemen. Daarom heeft het kabinet afgelopen najaar aangekondigd incidenteel in 2022 de energiebelastingen te verlagen (Kamerstuk 35927, nr. 29). Deze maatregelen in de energiebelasting zijn reeds meegenomen in het beeld van het CBS en het PBL, hiermee wordt de stijging van de leveringstarieven gedeeltelijk gecompenseerd.

Ons kenmerk
OGKE-E / 22087305

Daarnaast heeft het kabinet 150 miljoen euro beschikbaar gesteld om kwetsbare huishoudens met een hoge energierekening en/of slechte energetische staat van hun woning te ondersteunen via gemeenten, die in buurten waar veel energiearmoede voorkomt gericht aan de slag kunnen gaan. Hiermee stelt het kabinet deze huishoudens in staat om te investeren in energiebesparende maatregelen waardoor deze huishoudens weerbaarder worden tegen prijsfluctuaties. Dit is in aanvulling op de reeds bestaande maatregelen die het kabinet neemt op het gebied van energiebesparing, waaronder het Nationaal Isolatieprogramma. Ook heeft het kabinet 200 miljoen euro beschikbaar gesteld als extra tegemoetkoming voor huishoudens met een laag inkomen. Deze huishoudens zullen via de gemeenten eenmalig een tegemoetkoming krijgen van circa 200 euro als richtbedrag. Deze laatste twee maatregelen betreffen het CBS en het PBL niet in hun analyse.

Daarnaast vindt het kabinet het van belang om huishoudens weerbaarder te maken tegen prijsfluctuaties. Energiebesparing is een cruciaal onderdeel van de transitie en zorgt ervoor dat huishoudens en bedrijven in mindere mate blootgesteld worden aan de volatiliteit van de energieprijzen. Dit doet het kabinet onder andere door het stimuleren van isolatiemaatregelen om zo snel mogelijk kwetsbare huishoudens in slecht geïsoleerde woningen te helpen. Bijvoorbeeld via het Nationaal Isolatieprogramma, dat gericht is op zowel sociale huurwoningen, particuliere huurwoningen als koopwoningen, en het Nationaal Warmtefonds.

Ook vindt het kabinet het belangrijk om klanten er bewust van te maken welk contract zij afsluiten en dat zij na afloop van het energiecontract in een contract met variabel tarief terecht kunnen komen. De aanbieder moet bij het sluiten van de overeenkomst de consument duidelijk en expliciet informeren over wat er gebeurt nadat de looptijd verstreken is en welke situatie daarna ontstaat. Dit moet in de overeenkomst worden vastgelegd. Daarom moet de aanbieder in de overeenkomst opnemen op welke datum de looptijd begint en wanneer deze eindigt. Wanneer een energiecontract (bijna) afloopt, is het vaste praktijk dat de energieleverancier persoonlijk en tijdig voor het verstrijken van de looptijd de klant een aanbod doet voor een energiecontract met vaste leveringstarieven. De leverancier is op basis van de huidige wetgeving al verplicht de consument te informeren over de looptijd van de overeenkomst, de voorwaarden voor verlenging en beëindiging van de overeenkomst, en of het toegestaan is de overeenkomst kosteloos op te zeggen [artikel 95m Elektriciteitswet, 42b Gaswet en artikel 2 van de Regeling afnemers en monitoring Elektriciteitswet 1998 en Gaswet]. Ik onderzoek of het wenselijk is om verdergaande regels te stellen om deze verplichting nader in te vullen. PM aanvullen nav overleg met leveranciers

Vervolgstappen

Begin maart verschijnen nieuwe cijfers van het CPB over de koopkrachtontwikkeling inclusief verwachtingen over lonen en prijzen (waaronder energieprijzen) voor 2023. De hoge energieprijzen werken direct door in de inflatiecijfers die maandelijks door CBS en Eurostat gepresenteerd worden, doordat in de methodiek van het CBS en Eurostat de aangeboden tarieven worden gehanteerd voor huishoudens die op een nieuwe energieleverancier overstappen. Indien de huidige ontwikkeling op de groothandelsmarkt aanhoudt, zal dit dus direct verder bijdragen aan de opwaartse druk op de inflatie. De inflatiecijfers worden namelijk momenteel voor een aanzienlijk deel veroorzaakt door de energieprijzen. Op langere termijn zal daarbij de inflatie breder gedreven worden, doordat de energieprijzen doorwerken in productiekosten van andere producten. Hierdoor is het van belang om de impact van de inflatie op de koopkracht van huishoudens integraal te bezien en deze niet specifiek op de energierekening te betrekken. In de voorjaarsbesluitvorming wordt het koopkrachtbeeld integraal gewogen en wordt de impact van de energieprijzen op kwetsbare lage- en middeninkomens meegenomen.

Daarnaast blijft het kabinet de komende tijd de actuele situatie en de impact hiervan op de energierekening van huishoudens en bedrijven monitoren. Samen met mijn collega's van SZW, VRO en FIN inventariseer ik de mogelijkheden om met name kwetsbare huishoudens gericht te ondersteunen in aanvulling op de al genomen maatregelen. Een gerichte aanpak is daarbij gewenst, aangezien een generieke aanpak met name voor kwetsbare huishoudens met een slecht geïsoleerde woning niet toereikend is. Ik zal uw Kamer hier in de loop van maart nader over informeren.

PM aanvullen nav. overleg vierhoek vrijdag

R.A.A. Jetten
Minister voor Klimaat en Energie

Directie **Met opmerkingen [OdId(1): PM up-daten adv**
en Fin **nieuwe cijfers en bespreking vrijdag**
Directie

Ons kenmerk
DGKE-E / 2207305

TER INFORMATIE

Aan de Minister van Energie en Klimaat
Aan de Minister van Economische Zaken en Klimaat
cc Staatsecretaris Mijnbouw

Directoraat-generaal Klimaat
en Energie
Directie Elektriciteit

persoonsgegevens

Datum
8 maart 2022

Kenmerk
DGKE-E / 22091977

Bhm: 22094392

persoonsgegevens

Bijlage(n)

nota

Inzet op vierhoek compensatiemaatregelen

Parafenroute

DG K&E

persoonsgegevens

Elektriciteit, directeur

persoonsgegevens

Aanleiding

Aanstaande vrijdag 11 maart is de eerste politieke vierhoek van de voorjaarsbesluitvorming. Hierin zal een beeld worden geschetst van de koopkracht, waar uit zal blijken dat de stijging van de energierekening een belangrijke factor is die bijdraagt aan de verslechtering van de koopkracht. Dit leidt naar verwachting tot verder toenemende druk op compensatie vanuit de Tweede Kamer. De wens uit de vierhoek van dinsdag 8 maart is om aanstaande vrijdag het koopkrachtbeeld en de mogelijkheden voor koopkrachtverbetering in 2022 te bespreken.

Onderdeel van de maatregelen die vrijdag voorliggen is de eenmalige tegemoetkoming voor lage inkomens vanuit SZW. In het najaar is besloten hiervoor E200 mln beschikbaar te stellen. SZW stelt nu voor om dit bedrag te verhogen ter compensatie van de hoge energierekening.

Advies

- U kunt AZ verzoeken om een uitnodiging voor de politieke vierhoek a.s. vrijdag 11 maart, aangezien hier maatregelen besproken zullen worden voor compensatie als gevolg van de gestegen energierekening.
- Concreet ligt hier de eenmalige tegemoetkoming voor lage inkomens voor vanuit SZW en een voorstel voor verhoging van het bedrag.
- U kunt in dat geval de vierhoek wijzen op de veranderde realiteit: hoge energieprijzen lijken voorlopig bij ons te blijven. Dit vraagt om een bredere reactie. Dit vraagt ook alternatieve maatregelen ter compensatie en ondersteuning van kwetsbare huishoudens nader te onderzoeken en uit te werken, waarbij ook oog is voor de lange termijn en de bijdrage aan de energietransitie.
- Daarnaast zal aandacht zijn voor andere maatregelen die in 2022 genomen kunnen worden om de koopkracht te verbeteren, zowel binnen als buiten de energierekening.

Ontvangen BBR

Inzet vierhoek:

- Ten aanzien van de eenmalige tegemoetkoming van SZW kunt u aangeven dat dit slechts een beperkte groep huishoudens verlichting biedt en beperkt gericht is. Energiearmoede komt niet alleen voor bij lage inkomens maar treft ook middeninkomens in slecht geïsoleerde woningen. Daarnaast worden niet alle lage inkomens op dit moment getroffen door de hogere energieprijzen. Bij aanhoudende hoge prijzen, is de verwachting wel dat uiteindelijk bijna iedereen blootgesteld zal worden aan de hogere prijzen.
- Uit een eerste inventarisatie van mogelijkheden om kwetsbare huishoudens te compenseren of ondersteunen blijkt dat voor de korte termijn (effect in 2022) de mogelijkheden beperkt zijn. Als compensatie van de rekening wenselijk is, lijkt de door SZW voorgestelde (verhoogde) tegemoetkoming de enige mogelijkheid is om huishoudens met een laag inkomen nog in 2022 te compenseren.
- Alternatief is het verhogen van het bedrag dat naar gemeenten gaat ten behoeve van energiebesparing en isolatie bij kwetsbare huishoudens. Tot deze maatregel is eveneens besloten in het najaar. Deze maatregel zou meer bijdragen aan de energietransitie en lange termijn, maar geeft geen compensatie op korte termijn.
- Ten aanzien van de stijgende energieprijzen kunt u aangeven dat de huidige verwachting in de markt is dat deze gedurende het hele jaar hoog zullen blijven. Het risico bestaat dat later in het jaar opnieuw verzoeken om compensatie binnenkomen (zeker als het in oktober weer kouder wordt).
- Daarnaast is het onzeker in welke mate de energieprijzen op de langere termijn (lees komende 4-5 jaar) weer zullen dalen richting het niveau van voor de prijsstijging.
- U kunt aangeven dat het daarom belangrijk is om ook gerichte maatregelen voor de langere termijn uit te werken om met name kwetsbare huishoudens te ondersteunen en weerbaarder te maken tegen volatiele energieprijzen.

Kernpunten

- Tijdens de vierhoek zal gekeken worden naar koopkrachtmaatregelen die in 2022 nog genomen kunnen worden.
- Uit gesprekken met verschillende leveranciers ontstaat het beeld dat bij sommige leveranciers de komende maanden meer huishoudens geconfronteerd zullen worden met hogere tarieven (minstens de helft van alle huishoudens). Ook de groep die in januari al geconfronteerd is met een tariefsverhoging zal in juli bij sommige leveranciers met een (fors) hogere toename in de energierekening geconfronteerd worden.
- Naar verwachting zal MSZW een besluit willen nemen over de hoogte van de eenmalige tegemoetkoming voor lage inkomens. Deze maatregel biedt geen verlichting voor alle groepen die kwetsbaar zijn voor energiearmoede, bijvoorbeeld middeninkomens in een slecht geïsoleerde woning.
- In het debat van 23 februari heeft u toegezegd om de mogelijkheden om kwetsbare huishoudens te compenseren/ondersteunen te gaan onderzoeken. Hiertoe is in samenwerking met FIN, SZW, VRO gestart met de uitwerking van een inventarisatie van verschillende maatregelen. In de bijlage is een concept inventarisatie opgenomen. Alleen de maatregelen die in 2022 nog verlichting kunnen bieden zijn opgenomen in het bespreekstuk voor de vierhoek.

**Directoraat-generaal Klimaat
en Energie**
Directie Elektriciteit

Kenmerk
DGKE-E / 22091977

- Daarnaast hebben wij een concept Kamerbrief bijgevoegd, deze zal na vrijdag geactualiseerd moeten worden op basis van het meest recente beeld van CBS, het koopkrachtbeeld en de mogelijke maatregelen die genomen worden.

14
1

Inventarisatie ondersteuningsmaatregelen vanwege hoge energieprijzen

Aanleiding

Er is sprake van aanhoudende hoge en zeer volatiele energieprijzen. Uit publicatie CBS en PBL blijkt dat de energierekening van huishoudens die een nieuw contract hebben afgesloten in januari 2022 gemiddeld met bijna 1300 euro stijgt ten opzichte van de prijzen voor nieuwe contracten in januari 2021. In de tussentijd zijn de gasprijzen verder gestegen vanwege de inval in Oekraïne en neemt de volatiliteit toe. De prijsstijging als gevolg van de inval betreft op dit moment de groothandelsprijzen, op 7-3-2022 zijn de groothandelsprijzen tot boven de 300 euro/MWh gestegen. Deze ontwikkeling op de groothandelsmarkt heeft niet direct effect op de rekening van de meeste huishoudens. Op termijn zal dit effect er echter wel zijn voor een groeiend aantal huishoudens, aangezien contracten van huishoudens zullen aflopen en de hogere prijzen (deels) doorberekend zullen worden in contracten.

Vanwege deze ontwikkelingen wordt nagedacht over mogelijkheden tot ondersteuning en compensatie. In het debat van 23 februari heeft MKE toegezegd een inventarisatie uit te voeren van de mogelijkheden op dit punt en daarbij ook een aantal maatregelen die door buurlanden worden genomen in beschouwing te nemen. Hierbij is relevant op te merken dat in Nederland, in tegenstelling tot in sommige andere Europese landen, nooit sprake is geweest van beleid gericht op energiearmoede. Uitgangspunt is altijd geweest dat armoede bestreden moet worden met generiek armoedebeleid en niet via het energiebeleid. Hierdoor is het niet mogelijk om gebruik te maken van bestaande instrumenten en bestaat er geen juridische afbakening van de groep huishoudens die het meest wordt geraakt door de stijgende energieprijzen. Door aan te sluiten bij afbakeningen in generiek armoedebeleid, kan bijvoorbeeld wel een groep met lage inkomens worden bereikt, maar binnen die groep zullen ook mensen zijn met een langlopend energiecontract en/of een relatief goed geïsoleerd huis. Tegelijkertijd vallen middeninkomens met (risico op) energiearmoede waarschijnlijk buiten de definitie van het generieke armoedebeleid.

Bij deze inventarisatie worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- *Brede* inventarisatie: niet alleen compensatie maar ook andere ondersteuningsmogelijkheden zoals bv isolatie die ook de energietransitie ten goede komen, geen zaken op voorhand uitsluiten, wel mogelijkheden en onmogelijkheden schetsen.
- Gericht op *huishoudens*: het betreft het in kaart brengen van opties om huishoudens te ondersteunen. Naast huishoudens ondervinden ook bedrijven, met name energie-intensieve bedrijven en de glastuinbouw, effecten van de hoge energieprijzen. Deze effecten en de mogelijkheden die te adresseren zullen in andere gremia worden besproken.
- Gericht op *kwetsbare* huishoudens: voorkeur om maatregelen zoveel mogelijk te richten op de groepen die het hardst geraakt worden en die het meest kwetsbaar zijn. Generieke maatregelen kosten relatief veel geld, hebben relatief weinig effect voor de meest kwetsbare groepen en dragen niet bij aan de energietransitie.

In het najaar is reeds een eerste analyse uitgevoerd van mogelijke compensatiemaatregelen, hierdoor zijn sommige maatregelen al verder uitgewerkt dan andere maatregelen. Daarnaast zien we dat verschillende Europese Lidstaten maatregelen nemen en de Europese Commissie werkt aan een publicatie over dit onderwerp. Het overzicht neemt dit in beschouwing.

Inventarisatie maatregelen

De tabel op de volgende bladzijde geeft een samenvatting van de voor- en nadelen van de geanalyseerde maatregelen.

Maatregel	Gericht op kwetsbare huishoudens	Effectiviteit in 2022	Bijdrage verduurzaming	Overig
1. Via Energiebelasting en/of Opslag Duurzame Energie- en klimaattransitie	Nee Te generiek	Nee Compensatie 2022 kan niet meer worden verhoogd. Eerstvolgende mogelijkheid is 1-1-2023	Afhankelijk van vormgeving maatregel. Indien de tarieven worden verlaagd heeft dit een negatief effect op de verduurzamingsprikkel, m.n. als dit de gastarieven zijn.	Doordat het zeer ongericht is, is dit een zeer kostbare maatregel.
2. Via toeslagen (huur- of zorgtoeslag)	Beperkt Huurders met laag inkomen worden relatief hard geraakt, maar geen koppeling met stijging rekening (type contract) en geen koopwoningen met laag inkomen.	Nee Eerste mogelijkheid tot verhoging huurtoeslag is 1-1-2023	Nee	
3. Via gemeenten: compensatie	Beperkt Lage inkomensgroepen worden bereikt, maar geen koppeling met stijging rekening (type contract)	Ja	Nee	Mogelijkheid aan te sluiten bij genomen besluit dmv verhoging budget
4. Via gemeenten: steun voor maatregelen tbv besparing en isolatie	Ja Gemeenten kunnen via koppeling met het sociaal domein vrij gericht kwetsbare huishoudens bereiken, echter geen link met stijging rekening (type contract)	Beperkt Gemeenten kunnen de middelen dit jaar inzetten, maar betreft geen compensatie van 2022 rekening	Ja	Betreft 2 zaken: a) Energiebesparende maatregelen bij kwetsbare huishoudens b) Nationaal isolatieprogramma
5. Via BTW op aardgas, elektriciteit en/of stadsverwarming	Nee Te generiek	Beperkt Eerste mogelijkheid 1-10-2022, misschien iets eerder	Nee	Doordat het zeer ongericht is, is dit een zeer kostbare maatregel.
6. Via prijsregulering	Ja Indien het speciale tarieven voor kwetsbare huishoudens betreft (die momenteel niet gedefinieerd zijn)	Nee Vereist wetswijziging	Negatieve impact	
7. Afroming overwinsten in de keten	Nee Heeft geen directe impact op de energierekening	Nee Heffingen op in het verleden ontstane winsten leiden tot juridische problemen	Negatieve impact Kan negatief effect hebben op investeringen in	Juridische bezwaren en geen meetbaar criterium om te bepalen in hoeverre een bedrijf heeft

			hernieuwbare energie	geprofiteerd van hoge gasprijs
7. Vergroten aanbod (vergroten nationale gasproductie)	Nee In geliberaliseerde markt niet mogelijk extra productie aan bepaalde groep te leveren	Nee Mogelijk beperkt dempend prijseffect op korte termijn, maar wordt geabsorbeerd door internationale markt	Nee	Op korte termijn alleen mogelijk door productie in Groningen te vergroten

Kernpunten:

- Uit de tabel blijkt dat er niet één maatregel bestaat die aan alle voorwaarden voldoet.
- Maatregelen via de Energiebelasting, Opslag Duurzame Energie- en klimaattransitie en de BTW op aardgas, elektriciteit en stadsverwarming zijn generiek van aard en bereiken daarmee in onvoldoende mate de kwetsbare huishoudens.
- Compensatie via de huur- of zorgtoeslag is niet mogelijk in 2022 en draagt niet bij aan de energietransitie.
- Hetzelfde geldt voor het afkomen van overwinsten, omdat dit de prikkel voor investeringen in hernieuwbare energie kan verminderen. Daarnaast leidt deze maatregel niet tot een verlaging van de energierekening. Deze maatregel stuit bovendien op juridische bezwaren en is zeer complex qua uitvoering, omdat niet alle energiebedrijven of leveranciers profijt hebben van de huidige situatie en winsten niet altijd binnen Nederland belast worden.
- Ruimte voor prijsregulering op gas op de groothandelsmarkten is er niet in een geliberaliseerde Europese markt. Prijsplafonds leiden tot leveringszekerheidsproblemen, omdat het gas gaat naar die markten waar hogere prijzen betaald worden. Prijsregulering is een ingrijpende maatregel in de energiemarkt en kan - juist vanwege de investeringen die nodig zijn in alternatieven voor gas, steenkool en olie uit Rusland en het vertrouwen van de investeerders dat hiermee geschaad wordt.
- Nadere analyse is noodzakelijk naar de mogelijkheid om prijsregulering gericht toe te passen op kwetsbare huishoudens in de consumentenmarkt om de negatieve impact op de leveringszekerheid en de energietransitie te beperken. Prijsregulering zal daardoor nog geen effect kunnen realiseren in 2022.
- Ook het vergroten van het gasaanbod heeft geen verwacht effect in 2022 en draagt evenmin bij aan de transitie.
- Op korte termijn lijken maatregelen die lopen via de gemeenten de beste optie. Het betreft dan een uitbreiding van de maatregelen waartoe in het najaar al is besloten. Dit kan door het budget voor de compensatie van kwetsbare huishoudens te vergroten of door de gerichte programma's ten behoeve van energiebesparing en isolatie uit te breiden. Voordeel van de eerste is dat een deel van de kwetsbare huishoudens dit jaar meteen compensatie ontvangen. Nadeel, en daarmee voordeel van de tweede, is dat het niet bijdraagt aan de energietransitie, noch aan het verminderen van de energierekening en blootstelling aan volatiele energieprijzen op de langere termijn.
- Gezamenlijk dragen deze maatregelen voor een groot deel bij aan de vermindering van de problematiek, echter wordt een deel van de kwetsbare huishoudens waarschijnlijk niet bereikt en is het niet duidelijk in welke mate gemeenten voldoende capaciteit hebben om deze maatregelen nationaal op te schalen op korte termijn.
- Het is, zoals aangegeven, door het ontbreken van beleid gericht op energiearmoede niet mogelijk aan te sluiten op bestaande instrumenten, zoals dat in sommige andere landen wel kan. Mogelijke maatregelen om gericht de impact te beperken vereisen nieuw beleid, waarmee een definitie voor 'kwetsbare huishoudens met (risico op) energiearmoede' wordt vastgesteld en daar een specifiek instrument op wordt ingericht.
- Bij prijsregulering kan gedacht worden aan het onderzoeken van een 'sociaal tarief', waarmee de energieprijzen voor specifieke doelgroepen gereguleerd kunnen worden. Ook kan gedacht worden aan een omvangrijke opschaling van de uitvoeringscapaciteit van gemeenten om gericht specifieke doelgroepen te ondersteunen met bijvoorbeeld een energietoelage, isolatiemaatregelen en overige energiebesparende maatregelen. Dit beleid en deze uitvoeringscapaciteit moet echter worden ontwikkeld en kan niet op korte termijn ingezet worden.
- Daarmee zijn de opties voor gerichte en effectieve maatregelen voor koopkrachtrepatrië bij kwetsbare huishoudens met (risico op) energiearmoede beperkt in 2022 (en 2023). Deze inventarisatie biedt echter wel aanknopingspunten om oplossingsrichtingen nader te onderzoeken en uit te werken indien deze positief bevonden worden, waarmee op korte termijn meer duidelijkheid gegeven kan worden over de beschikbare opties op de korte en de langere termijn. Bij aanhoudend hoge energieprijzen zal de energierekening van huishoudens ook in 2023 en latere jaren (aanzienlijk) hoger kunnen liggen dan voor de prijsstijging van afgelopen zomer.

Toelichting

1. Via de energiebelasting

In oktober 2021 is besloten tot een eenmalige compensatie via de energiebelasting in 2022, waarbij de eerste, tweede en derde schijf elektriciteit verlaagd zijn en de belastingvermindering is verhoogd. De budgettaire omvang van dit pakket is 3,2 miljard euro, waarvan circa 2,6 miljard euro naar huishoudens gaat. Dit komt neer op een financiële tegemoetkoming van circa 400 euro voor een huishouden met een gemiddeld verbruik. Bij de behandeling van dit pakket in de Tweede Kamer was er veel commentaar vanuit de gehele breedte van de Tweede Kamer dat het pakket te ongericht was, met een sterke oproep tot een gerichter pakket. Vanwege de korte termijn was dit toen niet mogelijk. Het huidige compensatiepakket loopt automatisch aan het eind van dit jaar af. Het aflopen van de eenmalige maatregelen in 2022 leiden tot een verhoging van het belastingdeel op de energierekening van circa 400 euro in 2023 ten opzichte van 2022. Daarnaast wordt in het CA een verhoging van het aardgastarief en een verlaging van het elektriciteitstarief voorzien vanaf 2023. Deze schuif in de eerste schijf van de energiebelasting leidt tot een netto lastenverlichting van € 247 mln. in 2023 en dit voordeel loopt op naar € 638 mln. in 2030. Hiervan komt circa 75% bij huishoudens terecht en het restant bij bedrijven. Het financieel voordeel van de schuif voor een huishouden met een gemiddeld energieverbruik bedraagt in 2023 circa € 29 (incl. btw) ten opzichte van de lastendruk in het basispad. Daarnaast wordt ook de belastingvermindering verhoogd t.o.v. het basispad per 2023. Dit leidt ruwweg tot een additionele lastenverlichting van 26 a 27 euro in 2023 op het belastingdeel van de energierekening.

Tussentijdse tariefwijzigingen in de EB in de loop van het jaar zijn niet mogelijk. Het eerstvolgende moment voor een nieuwe of aangepaste compensatie via de energiebelasting is daarom 1 januari 2023. Het is mogelijk om met ENL te onderzoeken of energieleveranciers aangekondigde maatregelen kunnen verwerken in de voorschotten in 2022. Het is onzeker of daar draagvlak voor is.

Compensatie via de energiebelasting raakt direct de hoogte van de energierekening. Bij verlaging van de tarieven ontvangen huishoudens met een hoog verbruik meer financieel voordeel. Bij een verhoging van de belastingvermindering ontvangt iedereen hetzelfde financiële voordeel (daarmee nivellerend o.b.v. inkomen, maar denivellerend o.b.v. energieverbruik). Het zijn generieke maatregelen die voor iedereen gelden en niet geschikt om alleen de kwetsbare huishoudens met een relatief hoog energieverbruik en laag inkomen tegemoet te komen. Hierdoor is dit een dure maatregel om specifieke groepen, zoals kwetsbare huishoudens met (risico op) energiearmoede, te compenseren.

Het verlagen van de tarieven in de energiebelasting heeft een negatief effect op beoogde CO₂-reductie en maakt daarmee de klimaatopgave moeilijker. Indien de relatieve prikkelwerking verbeterd wordt door tariefsverlagingen waarmee elektriciteit relatief minder zwaar belast wordt dan aardgas dan kan de gecombineerde prikkel van de marktprijzen en de energiebelasting echter ook juist CO₂-reductie bevorderen. Tegelijkertijd verkleint een verlaging van het tarief op elektriciteit tevens de prikkel tot energiebesparing. Dit geldt niet voor een aanpassing in de belastingvermindering aangezien dit een vaste korting is en onafhankelijk van het energieverbruik is.

Er kan ook gedacht worden aan maatregelen zoals het creëren van een extra schijf in de energiebelasting (minder belasting tot 1.000 m³, in combinatie met verhoging energiebelasting boven 1.000 m³) of een verschuiving van de tariefstructuur van vaste naar variabele tarieven (afschaffen van 'fixed fees' of vastrecht gebruiksafhankelijk maken). Deze kunnen echter niet op korte termijn gerealiseerd worden doordat het creëren van een extra schijf een structuraanpassing betreft. Deze maatregelen zullen niet in 2022 of 2023 worden ingevoerd. Of deze maatregel mogelijk is voor de uitvoering en hoe snel deze ingevoerd zou kunnen worden, zou nader onderzocht moeten worden.

2. Via toeslagen (zorgtoeslag of huurtoeslag)

De zorgtoeslag is bedoeld voor lage inkomens (tot 31.138 euro per jaar) en ter compensatie van de kosten van de zorgverzekering. Er kan worden overwogen om de hogere energieprijzen voor

lagere inkomens te compenseren door de zorgtoeslag eenmalig te verhogen. De eerste mogelijkheid om de zorgtoeslag te verhogen is per 1 januari 2023 en zal dus geen koopkrachtcompensatie bieden in 2022. Er is daarnaast geen duidelijk verband tussen de zorgtoeslag en de energierekening dus compensatie via de zorgtoeslag zal voor burgers niet uitsluitend gericht zijn op de kwetsbare huishoudens die het hardst geraakt worden door de stijging van de energierekening en met risico op energiearmoede. Daarnaast zal deze maatregel niet herkenbaar zijn voor huishoudens als compensatie voor de hoge energieprijzen.

De huren in de gereguleerde sector zijn bevroren tot 1 juli 2022. Een hogere huurtoeslag zou soelaas bieden voor huurders met een laag inkomen, maar de eerste mogelijkheid om de huurtoeslag te verhogen is per 1 januari 2023 en zal dus geen koopkrachtcompensatie kunnen bieden in 2022. Deze toeslag is inhoudelijk verbonden aan de energierekening doordat huurders beperktere mogelijkheden hebben om energiebesparende maatregelen te treffen ten opzichte van huishoudens in een koopwoning. Echter is er geen directe koppeling met de stijging in de energierekening en worden niet alle huishoudens met een laag inkomen of een risico op energiearmoede bereikt (huishoudens met een koopwoning of te hoge huur).

3. Via gemeenten: compensatie huishoudens met lage inkomens

Er is geen bestaand instrument beschikbaar om via gemeenten huishoudens te compenseren voor specifiek een hogere energierekening. Gemeenten hebben t.a.v. hun bestaande instrumentarium voor armoedebeleid beleidsvrijheid en bepalen dus grotendeels zelf hoe zij middelen inzetten. Een gerichte tegemoetkoming via gemeenten vereist dus inrichten van een nieuwe regeling, wat erg ingewikkeld lijkt om op de zeer korte termijn in te richten. Dit zal ook nog nader moeten worden uitgewerkt. Gemeenten zijn tot nu toe huiverig hiervoor vanwege de uitvoering die veel van hen zou vragen.

Bij het maatregelenpakket is ook besloten tot een eenmalige tegemoetkoming voor huishoudens met een laag inkomen die via de gemeente wordt toegekend. Voor deze maatregel is 200 miljoen euro gereserveerd en wordt een aanzienlijk deel van kwetsbare huishoudens bereikt (maximaal 800.000 huishoudens). Echter is deze maatregel relatief ongericht doordat er geen koppeling gemaakt wordt met de daadwerkelijke stijging van de energierekening en middeninkomens met (risico op) energiearmoede niet bereikt kunnen worden. Daarnaast kunnen gemeenten naar verwachting maar beperkt opschalen, waardoor het onduidelijk is of er via de gemeenten meer huishoudens bereikt kunnen worden dan deze doelgroep. Vanwege de omvang van de doelgroep die middels deze maatregel bereikt wordt gaat dit gepaard met aanzienlijke uitvoeringskosten (circa 20% van budget).

4. Via gemeenten: steun voor energiebesparende maatregelen en isolatie

Via het Nationaal Isolatieprogramma wordt via gemeenten geld ingezet voor het isoleren van de slechtst geïsoleerde woningen en het helpen van lagere inkomens bij het isoleren van de woning. Voor alle isolatiemaatregelen geldt dat deze enige doorlooptijd kennen. Ook de krappe arbeidsmarkt maakt dat nog niet alles direct mogelijk is. Een combinatie van de inzet van eenvoudige maatregelen (en waar mogelijk nu al verdergaande isolatie) (zie a) en invulling van de lokale aanpak van het Nationaal isolatieprogramma (zie b) kan het beste werken. Hiermee kan zowel de energierekening verlaagd worden en tegelijkertijd de energetische staat van de woning verbeterd worden. Hierdoor wordt zowel geïnvesteerd in het verminderen van de blootstelling van kwetsbare huishoudens met (risico op) energiearmoede aan hoge en volatiele energieprijzen én in het behalen van de klimaatdoelen.

a) treffen van kleine/grote energiebesparende maatregelen bij kwetsbare huishoudens

In het najaar is door het vorige kabinet 150 mln. euro beschikbaar gesteld voor kwetsbare huishoudens met een hoge energierekening en/of slechte energetische staat van hun woning te ondersteunen via gemeenten. Middelen zijn naar rato verdeeld op basis van TNO data over het aantal huishoudens met energie-armoede per gemeente. Gemeente zetten deze middelen dit jaar in voor energiebesparende maatregelen bij huishoudens en zoeken daarbij vaak aansluiting bij eerdere aanpakken in de gemeente (middelen die in 2020/2021 het kader van Urgenda beschikbaar zijn gesteld: de regeling reductie energiegebruik woningen en aanpakken op het

sociale domein w.o. schuldhulpverlening). Hoewel niet een 1-op-1 een koppeling te maken is met huishoudens met energiearmoede (die zijn niet op huishoudensniveau beschikbaar) weten gemeenten via koppeling met het sociaal domein wel gericht kwetsbare huishoudens te bereiken. Gemeenten hebben de mogelijkheid aan te sluiten bij de (bestaande) lokale aanpak. Het kan bijvoorbeeld gaan om de inzet van kleine maatregelen (tochtstrips, inregelen CV, energiedisplays), inzet ondersteuning (klusbussen, energiecoaches) tot grotere isolatiemaatregelen en witgoedregelingen. BZK ondersteunt gemeenten bij de aanpak via webinars en een recent opgerichte community of practice. Een verdubbeling van het budget (+ 150 mln) zou de gemeentelijk aanpak effectief kunnen versterken en geeft hen meer ruimte om ook te investeren in grotere maatregelen zoals isolatie omdat ze meer budget per huishouden beschikbaar hebben.

In sommige andere landen worden vergelijkbare maatregelen uitgevoerd met behulp van energievouchers, die worden toegewezen aan kwetsbare huishoudens. Het is niet mogelijk om op korte termijn een landelijk systeem op te zetten waarmee kwetsbare huishoudens middels vouchers ondersteund worden.

b) Isolatie van woningen

Via het Nationaal Isolatieprogramma wordt via gemeenten geld ingezet voor het isoleren van de slechtst geïsoleerde woningen en het helpen van kwetsbare huishoudens/wijken en lagere inkomens bij het isoleren van de woning. Het streven is dat alle gemeenten per 1 juli 2023 kunnen deelnemen in de lokale aanpak van het nationaal isolatieprogramma. Via afspraken met Aedes over de verlaging van de verhuurderheffing zijn december 2021 afspraken gemaakt over onder meer de uitfasering van slechte labels in de huursector tot 2028. Er worden naar aanleiding van de aangekondigde afschaffing van de verhuurderheffing aanvullende afspraken gemaakt.

5. Via BTW

In een aantal lidstaten is al een tijdelijk verlaagd btw-tarief doorgevoerd op een of meerdere categorieën, waaronder België, Italië, Griekenland, Cyprus, Polen, Spanje, Roemenië en Tsjechië. De PVV heeft recent een initiatiefvoorstel ingediend dat een btw-verlaging beoogt.

Het verlagen van de btw kost tijd en zal naar verwachting per 1-10-2022 kunnen worden geïmplementeerd als hier eind maart toe wordt besloten. Doordat er verschillende procedures doorlopen moeten worden (RvS, Btw-Comité EU, etc.) en bedrijven hun systemen moeten aanpassen is het zeer onzeker of deze maatregel al in het 3e kwartaal ingevoerd kan worden (1-7-2022). Omdat de energieprijzen vooralsnog tijdelijk hoger uitvallen, heeft een btw-maatregel idealiter een tijdelijk effect (horizonbepaling). Een eventuele verlenging van de maatregel vraagt wel vroegtijdige besluitvorming met het oog op de uitvoerbaarheid voor BD en bedrijfsleven.

De btw kan per energieproduct aangepast worden (aardgas, elektriciteit of stadsverwarming). Indien de btw op aardgas en elektriciteit van 21% naar 9% gaat kan de energierekening met circa € PM euro dalen voor een huishouden met gemiddeld energieverbruik. Een verlaging van de btw op aardgas (en stadsverwarming in mindere mate) zorgt voor een minder sterke prikkelwerking ten behoeve van de klimaatdoelstellingen. Een btw-verlaging is een beperkt gerichte optie met grote budgettaire derving tot gevolg. Aan de ene kant biedt deze maatregel de meeste verlichting aan huishoudens die geconfronteerd worden met de grootste stijging in de energierekening, echter hebben ook hoge inkomens en huishoudens zonder risico op energiearmoede profijt van deze maatregel. De meeste bedrijven zullen geen profijt hebben van deze maatregel omdat deze aftrekrecht van btw hebben, daardoor komt de maatregel wel vooral bij huishoudens terecht.

Kanttekening bij een btw-verlaging is dat leveranciers deze verlaging niet hoeven door te rekenen in de consumentenprijs, waardoor de uiteindelijke compensatie mogelijk lager uitvalt. Het is niet mogelijk en ongewenst een prijsverlaging vanwege een btw-maatregel juridisch af te dwingen. In zoverre is de doeltreffendheid kwetsbaar. Het is op dit moment onduidelijk of een btw-tariefsverlaging op korte termijn kan doorwerken in de voorschotten die energiebedrijven in rekening brengen. Dit kan afgestemd worden met ENL. Indien dit niet mogelijk is dan heeft de maatregel beperkt koopkrachteffect gedurende het jaar (alleen huishoudens die dit jaar nog een eindafrekening ontvangen of een nieuw contract afsluiten).

6. Vormen van prijsregulering

Een aantal lidstaten (Frankrijk, Spanje, Polen, België, Bulgarije, Hongarije, Litouwen en Roemenië) heeft de stijging in de energierekening gemitigeerd door de energieprijzen voor consumenten tijdelijk te reguleren. In bijvoorbeeld Frankrijk zijn ca. 10 mln. huishoudens afhankelijk van gas (op 29 mln. huishoudens totaal). Voor ongeveer de helft (5 mln huishoudens) geldt dat ze vallen onder een systeem van gereguleerde prijzen die maandelijks worden bijgesteld. De overige 5 mln. huishoudens hebben individuele (lange termijn) contracten. De regulering betreft een prijsplafond gehanteerd voor het tarief voor elektriciteit en gas, waarmee de prijsstijging tot april 2022 wordt gemaximeerd. Dit levert een kostenpost op voor de Franse leveranciers (verschil inkoopprijs en wat ze mogen doorberekenen aan de klant). Om dit te compenseren is afgesproken dat gedurende de komende 18 maanden de gasprijs boven de marktprijs mag blijven liggen. Dat betekent dat als marktprijzen verder doorstijgen deze worden betaald door de energiebedrijven, maar niet door consumenten. Als de energieprijs weer daalt dan blijft de actuele prijs gelden zodat energiebedrijven dit weer terugkrijgen van de consumenten. Indien de hoge energieprijzen de rest van het jaar aanhouden, wat mogelijk is gegeven de huidige situatie, dan zal dit voordeel niet opwegen tegen het nadeel. Dan is compensatie van energieleveranciers mogelijk. Dit beleid leidt er toe dat de mate van compensatie automatisch meebeweegt met de ontwikkeling van de gasprijs, waardoor er zekerheid is over de energierekening voor consumenten maar onzekerheid over de kosten van de maatregel. Hoe in Frankrijk wordt omgegaan met leveranciers die de compensatie op korte termijn niet kunnen dragen is onduidelijk, terwijl aanhoudende hoge energieprijzen een risico opleveren voor faillissementen opleveren. Leveranciers dreigen daarom met rechtszaken. In 2011 en 2014 zijn prijzen in Frankrijk al eerder bevroren. Dit heeft toen geleid tot rechtszaken bij de Franse Raad van State aangespannen door leveranciers. Deze rechtszaken zijn gewonnen door de leveranciers, wat heeft geleid tot naheffingen bij consumenten.

Voor de Nederlandse situatie lijkt een dergelijke prijsreguleringsystematiek lastig uitvoerbaar. Op grond van Europese regelgeving (2019/944) zijn elektriciteitsleveranciers vrij om zelf de prijs waarvoor zij aan afnemers leveren (in het voorstel van de Europese Commissie voor de nieuwe Gasrichtlijn zijn identieke bepalingen opgenomen). Overheidsingrijpen in de prijsvorming is onder voorwaarden alleen mogelijk voor energiearme en kwetsbare huishoudelijke afnemers (artikel 5, lid 4 en 5). Zoals hierboven al aangegeven is er geen specifiek beleid gericht op deze afnemers en zijn deze afnemers ook niet bekend bij de overheid en / of de energiebedrijven. Er bestaat geen registratie van kwetsbare huishoudens en energieleveranciers kunnen daarom geen speciaal tarief voor deze groep afnemers hanteren. Een maximum leveringstarief zou daarom voor alle huishoudens, ook huishoudens die dit niet nodig hebben komen te gelden. Dit maakt deze maatregel duur en niet gericht

Voor huishoudelijke eindafnemers en micro ondernemingen die niet kunnen profiteren van ingrijpen op de prijsstelling van levering aan voor energiearme en kwetsbare huishoudelijke afnemers is conform de Europese regels ingrijpen enkel toegestaan als dit – kortweg- ziet op een overgangperiode om doeltreffende mededinging tot stand te brengen en een marktgebaseerde leveringsprijs te realiseren (artikel 5, lid 6 en 7). . Deze uitzondering zal niet opgaan, nu er in Nederland wel degelijk sprake is van een doeltreffende mededinging met het groot aantal spelers op de markt. Een algemene bevrozing van de leveringstarieven van alle huishoudens, lijkt alleen mogelijk op grond van bijzondere omstandigheden, zoals genoemd in de prijzenwet.

Daarnaast wordt de Nederlandse markt gekenmerkt door een groot aantal energieleveranciers, elk met een eigen inkoopstrategie, die daardoor allemaal een eigen compensatiebehoefte zouden hebben bij een dergelijke maatregel. Dit leidt tot hoge uitvoeringskosten. Ook ervaren energieleveranciers geen directe prikkel meer om hun inkoopstrategie te optimaliseren (voor een deel van de klanten). Een gevolg kan zijn dat juist de dure inkoopcontracten worden toegerekend aan huishoudelijke afnemers, waardoor de uitvoeringskosten van deze maatregel verder toenemen.

Naast Frankrijk bestaan er in een aantal andere lidstaten aparte tarieven of subsidies voor kwetsbare huishoudens. Zo hanteert België een sociaal tarief voor energie voor circa 1 miljoen kwetsbare huishoudens en is er in Estland een verlaagd elektriciteitstarief ingevoerd voor lage inkomens.

7. Afroming overwinsten bij bepaalde bedrijven of loskoppelen prijzen voor elektriciteit en gas

Tijdens het CDKE van 23 februari 2022 heeft de minister van Klimaat en Energie naar aanleiding van vragen van o.a. GL en SP toegezegd een kamerbrief te zullen versturen waarin de mogelijkheden om zogenaamde overwinsten bij energiebedrijven te belasten, zodat met de opbrengst kwetsbare huishoudens gecompenseerd kunnen worden voor de hoge energierekening. Een aantal lidstaten heeft specifieke voor bedrijven die profiteren van de huidige situatie met hoge energieprijzen en de hoge ETS-prijs, belastingverhogingen aangekondigd. In Italië zijn hogere belastingen aangekondigd voor energiebedrijven en in Spanje wordt de opbrengst van CO₂-vrije opwekking gereguleerd zodat bedrijven die profiteren van hogere elektriciteitsprijzen maar geen last hebben van de hoge gasprijzen een lagere prijs ontvangen. Hiermee wordt effectief voorkomen dat bedrijven overwinsten kunnen boeken. Een additionele heffing op 'overwinsten' van bedrijven resulteert dit uitsluitend in een budgettaire opbrengst. Om effect op de energierekening/koopkracht van kwetsbare huishoudens te hebben dient deze opbrengst via een ander instrument (gericht) teruggesluisd te worden. Indien de Spaanse variant bekeken wordt dan gaat het niet om een heffing op winst maar om een prijsregulering door de elektriciteitsprijs op de groothandelsmarkt los te koppelen van de aardgasprijs. Deze vorm van prijsregulering wordt onder punt 6 besproken.

Naar verwachting zal de Europese Commissie lidstaten op de mogelijkheid wijzen om, mits aan strenge voorwaarden voldaan wordt, belasting te heffen op de winsten die elektriciteitsproducenten verdienen door de koppeling tussen de elektriciteitsprijs en de (hoge) gasprijs, om zo de energieprijzen voor consumenten te verlagen. Hoewel dit een mogelijkheid is om de stijging van de energierekening te beperken is dit een zeer ingrijpende maatregel. Nederland is daarom kritisch op een dergelijke belasting omdat het een negatief effect kan hebben op investeringen in hernieuwbare energie doordat zo'n zware ingreep op de energiemarkt het vertrouwen in de stabiliteit van het investeringsklimaat kan aantasten. Daarnaast lijkt de kans op verstoring van de interne energiemarkt groot te zijn indien lidstaten niet op uniforme wijze dit soort maatregelen treffen. Ook is het denkbaar dat een dergelijke maatregel het gelijk speelveld voor energie-intensieve bedrijven in de EU negatief beïnvloedt. Nederland zal aandacht vragen voor deze negatieve effecten.

In aanvulling op bovenstaande is het zeer complex om een rechtstreekse koppeling te maken tussen de (extra) gemaakte winsten en de (hoge) gasprijs. Een meetbaar criterium op basis waarvan wordt bepaald of een bedrijf heeft geprofiteerd van de hoge gasprijs is niet beschikbaar. De wijze waarop wordt bepaald of een bedrijf 'overwinsten' heeft gemaakt als gevolg van de hogere gasprijs bestaat ook niet. De toename van de fiscale winst, de commerciële winst of de omzet kunnen allemaal indicatoren zijn dat een bedrijf heeft geprofiteerd van de hoge gasprijs maar dat hoeft in voorkomende gevallen niet het geval te zijn. Zo kunnen zowel de fiscale als de commerciële winst als gevolg van bedrijfseconomische redenen hoger zijn (door bijvoorbeeld de verkoop van een bedrijfsonderdeel). Een sectorspecifieke heffing leidt bovendien tot afbakeningsproblematiek en EU-rechtelijke complicaties. Bij de vormgeving van een aanvullende heffing over een periode in het verleden ontstaan juridische knelpunten. Bij een aanvullende heffing over winsten die in het verleden zijn gerealiseerd, is sprake van belastingheffing met terugwerkende kracht.

Een groot deel van de winst zal niet bij de energieleverancier zitten, elders in de keten van handel en productie. Mogelijk veelal ook bij bedrijven buiten Nederland. Een dergelijke ingreep zal juist vanwege de investeringen die nodig zijn in alternatieven voor gas, steenkool en olie uit Rusland en het vertrouwen van de investeerders schaden. We moeten zorgen voor minder gasverbruik, niet voor minder winst of lagere prijzen voor investeringen die dat juist mogelijk maken.

8. Vergroten van het gasaanbod

Op korte termijn is de enige mogelijkheid voor aanbodtoename het vergroten van de nationale gasproductie in Groningen, aangezien de kleine velden op land en in de zee geen of weinig mogelijkheid hebben om de productie te vergroten. Het verhogen van de productie in Groningen is benoemd als een 'last resort' maatregel door stas Vijlbrief. Hoewel al het aanbod helpt lijkt dit geen effectieve maatregel om de gasprijzen te verlagen. De energieprijzen worden namelijk grotendeels

bepaald op de Europese markt voor aardgas. Op deze geliberaliseerde markt is het bovendien niet mogelijk om productie toe te wijzen aan een bepaalde afnemer(sgroep). Van een productieverbod kan wel een tijdelijk effect uitgaan, maar daarna zal het prijseffect worden geabsorbeerd door de Europese markt. Op deze geliberaliseerde markt is het bovendien niet mogelijk om productie toe te wijzen aan een bepaalde afnemer(sgroep). Van een productieverbod kan wel een tijdelijk effect uitgaan, maar daarna zal het prijseffect worden geabsorbeerd door de Europese markt. Het huidige productieniveau in Groningen ligt rond de 4bcm per jaar en in het uiterste geval zal dit mogelijk op korte termijn naar 10bcm per jaar kunnen worden verhoogd. Hoewel dit bijdraagt aan het aanbod op de Europese markt, valt dit weg tegen de totale vraag naar aardgas (circa 400bcm per jaar) en het aandeel van Rusland hierin (circa 150bcm). Zelfs als de productie in Groningen weer opgeschaald zou worden naar het oorspronkelijke niveau van 40bcm per jaar, wat nieuwe boringen en productiefaciliteiten vereist (met alle negatieve gevolgen van dien voor de omgeving), dan zou dit nog altijd maar beperkt effect hebben op de internationale energieprijzen. Daarnaast is het naar verwachting niet mogelijk om de huidige productie met meer dan 6bcm te verhogen op korte termijn (1 jaar). Daardoor lijkt het opschalen van de nationale aardgasproductie geen effectieve maatregel om de stijging in de energierekening voor huishoudens te mitigeren.

Spreeklijn Voorjaar

Doorkijk naar het voorjaar

- Er is grote onzekerheid over de situatie in Oekraïne, de bevolking in Oekraïne betaalt de hoogste prijs op dit moment. Zij ervaren de agressie van Rusland aan den lijve. Maar ook NL zal door deze oorlog geraakt worden. Via energieprijzen zullen huishoudens het voelen maar de onzekerheid zal ons breder economisch raken.
- De onzekerheid is groot en daarbij wordt naar het kabinet gekeken. We moeten er alles aan doen om de oorlog te beëindigen, dat is ook dé manier om de schade ook buiten Oekraïne te beperken.
- Dat neemt niet weg dat we echt moeten kijken wat we op korte termijn kunnen doen en wat we voor de langere termijn kunnen doen om weerbaarder te worden. De grote onzekerheid vraagt van ons zoveel mogelijk rust in de besluitvorming om in deze woelige omgeving tot de juiste besluiten te komen.

Hoe staan we er voor?

- Morgen komt het CEP. Ik kan een **paar verwachtingen vanuit mijn ministerie met jullie delen waarvan ik denk dat ze belangrijk zijn voor dit gesprek**:
 - Het CPB rekende eerder al door dat we **eind van de kabinetsperiode er al niet best voorstaan, ik zie een reëel risico dat we nu door de grens van -3% zakken**.
 - Ik verwacht dat de inflatie inmiddels verder is opgelopen dat zou de **koopkracht in 2022 raken, die was dit jaar al negatief** en dat geldt voor alle groepen.
 - **De koopkracht in 2023 zou juist wel eens mee kunnen vallen** ik verwacht dat lonen op een zeker moment gaan stijgen.

Wat kunnen we doen op korte termijn?

- Vanuit de uitvoering kun je **veel dingen niet voor het lopende jaar**.
- In de koopkracht 2022 kun je vooral voor **de energierekening van meest kwetsbare huishoudens** nog eenvoudig iets. Ik wil kijken wat we kunnen doen om de meest knellende problemen tegen te gaan met de energierekening. Dit kan door ophoging van het budget van de regeling via gemeenten. Dat kan door nog eens op te hogen met 200 euro naar 400 euro of zelfs met 300 euro naar 500 euro. Als we nog ruimer gaan wordt het voor mensen die net meer verdienen wel steeds nijpender, daar zie ik wel echt een grens aan.
- Voor **(lagere) middeninkomens kunnen we aankondigen** dat daar dit voorjaar met prioriteit naar wordt gekeken voor 2023 en verder. Daar willen we echt proberen om zo snel mogelijk te communiceren over wat er mogelijk is voor 2023 en verder;
- Je kunt iets maar dat is wel ongericht via de **accijnzen op benzine of de btw**.
 - Bij accijns benzine kan het per 1 juli (met flinke haken en ogen), hierbij zit er een risico dat je tegengesteld aan de klimaatdoelen voor mobiliteit inzet.
 - Voor een btw verlaging in algemene zin geldt dat deze heel duur en erg onzichtbaar is voor de huishoudens. Alternatief is de btw naar laag tarief voor energie. Maatregelen in de BTW kunnen pas medio najaar 1 oktober.
- **Zorgen dat we minder gas gebruiken**, dit moet echt in samenwerking met vakministers;
 - **Oproep aan iedereen de verwarming op 17 graden** te zetten en truien aan. Solidair met Oekraïne;
 - Kunnen we door **geld naar voren te halen versnellen op isolatie, subsidies gericht op verduurzaming**. Dit zijn ook vragen voor de vakministers maar kunnen we een helder signaal op geven.
 - **Maar ook verduurzamen door sneller te normeren** wat we verwachten in de gebouwde omgeving. Veel ingrepen zijn nu ook veel eerder rendabel;
 - **De energie-infrastructuur minder afhankelijk van Rusland**. Onderzoeken wat er kan in extra LNG capaciteit, de gasbergingen ook bij huidige hoge prijzen vullen en op Europees niveau hier op inzetten.

- Verhoging **uitgaven defensie**

Buiten reikwijdte verzoek; lopende onderhandelingen

Buiten reikwijdte verzoek; lopende onderhandelingen

Er is vooral veel dat niet kan voor 2022

- Via het **regulier koopkracht instrumentarium en inkomensknoppen kunnen we niets voor 2022.**
- Er is met de gestegen energieprijzen sprake van een **collectief welvaartsverlies**, we zijn er allemaal op achteruit gegaan. Dat betekent ook dat de rekening niet voor iedereen te compenseren is zonder dat je de **rekening doorschuift naar toekomstige generaties**. Het is een verdelingsvraagstuk.
- **AOW koppeling**; er ligt een motie en daar moeten we- en gaan we serieus naar kijken. Dit kan echter niet op korte termijn en hoeft ook niet op korte termijn, kan regulier in voorjaar meelopen.
- **Middeninkomens via gemeenten gaat niet.** De doelgroep is potentieel heel groot (miljoenen huishoudens) die geen bestaand bestand bij de gemeenten vormen. Noch hebben gemeenten een bestaande regeling voor deze bredere inkomensgroep. Dat betekent dat de uitvoerbaarheid niet op korte termijn tot de mogelijkheden behoort.

[ter **ACHTERGROND** overzicht dossiers]

- Koopkracht 2022
 - Energier rekening; korte termijn
 - Accijns benzine; mogelijk per 1 juli, ongericht, wringt met klimaatdoelstelling en terugdraaien zal lastig zijn. Aantal parlementaire haken en ogen.
 - BTW algemeen; ongericht, heel duur, onzichtbaar en pas mogelijk per 1 oktober
 - BTW naar laag tarief voor energie; pas mogelijk per 1 oktober, onhelder in hoeverre doorberekend zal worden.
- Koopkracht 2023; in voorjaar reguliere koopkracht
- Box 3 en dekking (box 2, 3 en VPB); in voorjaar reguliere lastenbesluitvorming
- Lastenbesluitvorming overig; in voorjaar reguliere lastenbesluitvorming

- Defensie; voorjaar
- AOW; voorjaar
- Jeugdzorg en zorg; voorjaar
- Studiefinanciering; voorjaar
- Algemeen uitvoeringsbeeld; voorjaar

Inventarisatie maatregelen koopkracht 2022

Maatregel	Invoering mogelijk per	Toelichting maatregel	Budgettaire derving	Effect huishoudens
1. Verhogen compensatie gemeenten (Schouten-regeling)	Maart/april 2022 (mits meegelopen kan worden met huidige traject)	De tegemoetkoming voor huishoudens met een laag inkomen door gemeenten waartoe in het najaar besloten is kan verhoogd worden. Doordat aangesloten kan worden bij het huidige traject kan uitvoering relatief snel plaatsvinden.	160 mln. – 640 mln. eenmalig afhankelijk van vormgeving. Dit is aanvullend op de eerder vrijgemaakte 200 mln.	Eenmalige uitkering van €200 - €800, afhankelijk van vormgeving.
2. Verlagen BTW op energie	1-10-2022, misschien iets eerder	Verlagen van het btw-tarief voor aardgas, elektriciteit en stadsverwarming van 21% naar 9% voor Q3 en Q4 2022.	550 mln. per kwartaal	Verlaging van energierekening van €70 per kwartaal bij gemiddeld verbruik.
3. Verlagen BTW tarief (algemeen)	1-10-2022, mits aan randvoorwaard en voldaan	Verlagen van het btw-tarief van 21% óf verlagen van het lage btw-tarief van 9%. Wegens uitvoering tot minstens 2029.	Per jaar: 2,7 mld. per %-punt verlaging (hoge tarief) 1.1 mld. per %-punt verlaging (lage tarief)	Als volledig doorberekend een verlaging van de prijzen van 1%.
4. Verlagen accijns op brandstof	1-7-2022, mits aan randvoorwaard en voldaan	Verlagen van de accijns op brandstof voor Q3 en Q4 2022.	800 mln. bij verlaging benzine- en dieselaccijns met 25%	Verlaging benzineprijs met 21 ct. en verlaging dieselprijs met 13 ct. als deze volledig worden doorberekend.
5. Verlaging energiebelasting	1-1-2023	De mogelijkheid bestaat om korting voor 2022 waartoe in het najaar is besloten langzamer af te bouwen. Staat nu gepland voor volledig afbouwen in 2023. Invoering per 2022 niet mogelijk.	Afhankelijk van inrichting.	Afhankelijk van inrichting.
6. Verhogen toeslagen	1-1-2023	Verhogen huurtoeslag óf zorgtoeslag per 2023.	Afhankelijk van inrichting.	Afhankelijk van inrichting.
7. Verhogen aanpak energiearmoede via gemeenten voor energiebesparing en isolatie	Dit jaar. Kan bij verdergaande energiebesparende maatregelen later dan 2022 effect hebben op de energierekening	Betreft 2 maatregelen. Extra budget vrijmaken voor: a) Treffen energiebesparende maatregelen bij kwetsbare huishoudens. b) Vorming van een breder nationale coalitie om de verduurzaming in de gebouwde omgeving en de versnelling van energiebesparing op de korte termijn te ondersteunen, inclusief	150 mln. – 305 mln. afhankelijk van inrichting	Extra huishoudens in energiearmoede die ondersteuning krijgen voor energiebesparende maatregelen.

		publiekscampagne.		
7. Versneld invoeren verhoging reiskostenvergoeding	1-1-2023	Als onderdeel van het coalitieakkoord is budget vrijgemaakt voor het verhogen van de reiskostenvergoeding per 2024 (en verdere verhoging per 2025). Deze verhoging kunnen naar voren gehaald worden en per 2023 ingevoerd worden.	Bij volledig doorvoeren verhoging per 2023: 400 mln. (2023) 200 mln. (2024)	Hogere belastingvrije reiskostenvergoeding voor werkenden (als werkgevers hiervoor kiezen).
8. Prijsregulering	Vereist wetswijziging	Reguleren van prijzen van energie voor consumenten bijv. middels prijswet.	Nader te bepalen.	Nader te bepalen.

Toelichting

1. Verhogen compensatie gemeenten (Schouten-regeling)

Afgelopen najaar is besloten tot een eenmalige tegemoetkoming voor huishoudens met een laag inkomen die via de gemeente wordt toegekend. Voor deze maatregel is 200 miljoen euro gereserveerd en een wetswijziging in de Participatiewet vereist. De wetswijziging ligt nu voor bij de Raad van State. De hoogte van het budget staat in principe los van de wetswijziging. In de wet wordt slechts een bevoegdheid gecreëerd waarmee gemeenten de eenmalige tegemoetkoming uit kunnen keren aan een zelf af te bakenen groep huishoudens. Ook de hoogte van de tegemoetkoming bepalen gemeenten zelf, het richtbedrag is nu 200 euro per huishouden. Het CPB concludeert in de CEP-raming dat inflatie ongelijke effecten heeft en dat de kosten van levensonderhoud als gevolg van de stijgende energieprijzen het hardst stijgen bij de lage inkomens. Verhoging van de eenmalige tegemoetkoming voor huishoudens met een laag inkomen kan hier direct op inspelen. Ook kan dit snel: als de kaders van de wetswijziging openbaar worden door verzending van de wetswijziging aan de Tweede Kamer kunnen gemeenten gaan anticiperen. Met snelle duidelijkheid kunnen gemeenten meteen een verhoogde eenmalige tegemoetkoming uitkeren. Verzending van de wetswijziging naar de Tweede Kamer staat nu gepland voor eind maart al is dit afhankelijk van een positief advies van de Raad van State op de wetswijziging.

De eenmalige tegemoetkoming is geijkt op de energiekosten van een huishouden met gemiddeld verbruik. Er zijn geen cijfers bekend van gemiddeld verbruik voor sociale minima. Deze aannames zijn niet extern gecommuniceerd. In onderstaande tabel worden de verschillende opties geschetst.

- De eenmalige tegemoetkoming is bedoeld voor alle huishoudens die tot 120% van het sociaal minimum behoren (ca 800.000 huishoudens). Om uitvoeringstechnische redenen kan hierin geen onderscheid gemaakt worden tussen huishoudens die daadwerkelijk te maken hebben met een hogere energierekening en huishoudens die dit niet hebben (vaste energieprijzen).
- In de prognose bij vaststelling van de hoogte van de eenmalige tegemoetkoming (200 euro) bleef voor sociale minima een stijging van ongeveer 250 euro over. Hiermee compenseerden de verlaging van de energiebelasting en de eenmalige tegemoetkoming in theorie ongeveer 75% van de gestegen kosten. Let wel: gemeenten hebben de beleidsvrijheid om van de richtbedragen af te wijken, een garantie op koopkrachteffecten kan dus niet gegeven worden.
- In variant A/B wordt de eenmalige tegemoetkoming verhoogd met 500 euro (+400 euro mln. euro).
- In variant C wordt de eenmalige tegemoetkoming verhoogd met 600 euro (+480 euro mln. euro). Hiermee wordt ongeveer driekwart van de extra verhoging van de energierekening (januari t.o.v. najaar) gecompenseerd.
- Los van de gekozen optie blijft de spreiding onder huishoudens groot. Sommige huishoudens met lage inkomens zullen een vast contract hebben. Zij zullen de eenmalige tegemoetkoming minder hard nodig hebben. Tegelijkertijd zal voor andere huishoudens

met een laag inkomen de eenmalige tegemoetkoming niet voldoende zijn. Zij kunnen zich wenden naar het gemeenteloket voor een beroep op de bijzondere bijstand.

	Huidige richtbedrag compensatie	Variant A/B <i>Verhogen richtbedrag met €500 per huishouden</i>	Variant C <i>Verhogen richtbedrag met €600 per huishouden</i>
<i>Totale richtbedrag</i>	200	700	800
Budgettaire beslag (in mln.)	-	400	480

2. Verlagen btw-tarief op energie

Het btw-tarief kan per energieproduct aangepast worden (aardgas, elektriciteit of stadsverwarming). Indien de btw op deze producten van 21% (algemeen) naar 9%(laag) gaat, kan de energierekening in theorie met circa € 70 euro per kwartaal dalen voor een huishouden met gemiddeld energieverbruik.¹ Voor deze beperkte prijsdaling zijn een forse spoedaanpassing in de wet, bij de Belastingdienst en in systemen van energiebedrijven nodig. De budgettaire kosten bedragen naar eerste inschatting ruim € 500 mln. per kwartaal.

Verlagen van de btw kost tijd.

Normaliter heeft de Belastingdienst na afronding van de wetsbehandeling nog twee maanden nodig voordat de maatregel in werking kan treden. In deze bijzondere omstandigheden lijkt dit verkort te kunnen worden door vooruitlopend op de behandeling in de TK per 1 april te starten met de implementatie. Wat de precieze (uitvoerings-) gevolgen zijn van deze werkwijze vraagt nog nadere bestudering. Inwerkingtreding per 1 juli 2022 lijkt met voorgaande kanttekeningen op dit moment haalbaar.

Onzeker is nog of bedrijven hun systemen tijdig kunnen aanpassen en of een consument dit nog voor zijn eindafrekening merkt. In zoverre is de doeltreffendheid kwetsbaar. Omdat de energieprijzen vooralsnog tijdelijk hoger uitvallen, heeft een btw-maatregel idealiter een tijdelijk effect (horizonbepaling). Een eventuele verlenging van de maatregel vraagt vroegtijdige besluitvorming met het oog op de uitvoerbaarheid voor BD en bedrijfsleven.

Een structurele verlaging van de btw op aardgas (en stadsverwarming in mindere mate) zorgt voor een minder sterke prikkelwerking ten behoeve van de klimaatdoelstellingen. Een btw-verlaging is een beperkt gerichte optie met grote budgettaire derving tot gevolg. Aan de ene kant biedt deze maatregel de meeste verlichting aan huishoudens die geconfronteerd worden met de grootste stijging in de energierekening, echter hebben ook hoge inkomens en huishoudens zonder risico op energiearmoede profijt van deze maatregel. De meeste bedrijven zullen geen profijt hebben van deze maatregel omdat deze aftrekrecht van btw hebben, daardoor komt de maatregel wel vooral bij huishoudens terecht.

Zeer belangrijke kanttekening bij een btw-verlaging is dat leveranciers deze verlaging niet hoeven door te rekenen in de consumentenprijs, waardoor de uiteindelijke compensatie mogelijk lager uitvalt. Het is niet mogelijk en ongewenst een prijsverlaging vanwege een btw-maatregel juridisch af te dwingen. Tijdens aanzienlijke inflatie zal wél doorberekende btw-verlaging voor consument vaak niet waarneembaar zijn (gesaldeerd met verhoging door inflatie). Ook is op dit moment onduidelijk of een btw-tariefsverlaging op korte termijn kan doorwerken in de voorschotten die energiebedrijven in rekening brengen. Dit zal moeten worden afgestemd met de branche. Indien dit niet mogelijk is dan heeft de maatregel zeer beperkt koopkrachteffect gedurende 2022 (alleen huishoudens die dit jaar nog een eindafrekening ontvangen of een nieuw contract afsluiten).

3. Verlagen btw-tarief (algemeen)

Om alle huishoudens tegemoet te komen kan het btw-tarief aangepast worden (ofwel het verlaagde ofwel het algemene tarief). Dat kan in beginsel het algemene (21%) het verlaagde tarief (9%) of beide. Het verhoogde btw-tarief ziet op onder meer gas en elektra, het verlaagde tarief

¹ Op basis van inschatting CBS van de energierekening in 2022, uitgaande van energieprijzen in januari 2022. Mochten prijzen zich anders ontwikkelen veranderen vanzelfsprekend ook de genoemde bedragen.

ziet primair op o.m. Voedingsmiddelen. De budgettaire derving van een verlaging met 1 procentpunt bedraagt respectievelijk 2658 mln. voor het algemene btw-tarief (21%) en 1132 mln. voor het verlaagde btw-tarief (9%).

Het betreft een wijziging van een tarief en geen mutatie in tariefsposten (zoals bij het verlagen van het btw-tarief op energie). Het eerstvolgende moment waarop het btw-tarief kan worden aangepast is op zijn vroegst 1 oktober 2022. Dit vloeit voort uit een technische beperking van het omzetbelastingstelsel bij de Belastingdienst.

Als wordt besloten tot aanpassing per 1 oktober 2022 geldt dat het eerstvolgende moment waarop **opnieuw** een tariefaanpassing mogelijk is: 1 januari 2029 is. Dat wil zeggen dat een **verlaging van het verlaagde BTW-tarief in 2022 minimaal tot 2029 zal moeten doorwerken** en dus niet tijdelijk kan worden verlaagd.

Ook hier geldt dat of en in welke mate de BTW-verlaging wordt doorgegeven aan de consument onzeker en niet afdwingbaar is. Tijdens aanzienlijke inflatie zal wél doorberekende BTW-verlaging voor een consument vaak niet waarneembaar zijn (gesaldeerd met verhoging door inflatie).

Het bedrijfsleven heeft naar verwachting langere voorbereidingstijd nodig dan de Belastingdienst. Dit houdt verband met de noodzakelijke verwerking in software en administraties. Een eventuele tariefsverlaging dient zo vroeg mogelijk te worden aangekondigd ten behoeve van het bedrijfsleven. Verder gelden dezelfde randvoorwaarden voor het wetgevingstraject om de tariefsverlaging te realiseren, als hieronder bij de accijnsverlaging wordt geschetst. Waaronder besluitvorming uiterlijk eind maart.

4. Verlagen accijns op brandstoffen

De accijnzen op brandstoffen kunnen gedurende het jaar worden aangepast. De uitvoering heeft na afronding van de wetsbehandeling nog enkele weken nodig om dit voor te bereiden. Voorwaarde is wel dat de teruggaafmogelijkheid voor brandstof in het vrije verkeer wordt uitgesloten. Dit betekent dat bijv. handelaren en pomphouders die al brandstof gekocht hebben en nog in voorraad hebben (met de hogere accijnzen), het verschil met de nieuwe lagere accijnzen niet kunnen terugvragen. Anders is namelijk pas invoering per 1 januari mogelijk.

Ervan uitgaande dat de wetsbehandeling uiterlijk 15 juni klaar is, is een verlaging van de brandstofaccijnzen per 1 juli mogelijk. Als de behandeling niet afgerond is per 15 juni dan verschuift de invoering naar 1 augustus. Indien het niet voor het reces is afgerond wordt de invoering op zijn vroegst 1 oktober.

Vanuit klimaat oogpunt (verlaging leidt op termijn tot extra uitstoot) en de inkomenseffecten van de maatregel (geen lastenverlichting voor mensen die geen auto rijden en meer lastenverlichting naarmate iemand meer rijdt en een minder zuinige/zwaardere auto heeft) is kritiek te verwachten. Ook is niet zeker of een accijnsverlaging wordt volledig wordt doorberekend aan de pomp.

Als bijvoorbeeld de accijns vanaf 1 juli 2022 met 12% per liter wordt verlaagd voor een half jaar dan wordt het accijnstarief (excl. Btw) van benzine 72,20 eurocent per liter (10,17 cent lager). Het accijnstarief (excl. Btw) van diesel wordt dan 46,33 eurocent per liter (6,52 cent lager). De teruggaafmogelijkheid voor brandstof in het vrije verkeer wordt uitgesloten van de verlaging. De verlaging geldt alleen voor 2022. Per 1 januari 2023 gaat het tarief terug naar het oude niveau.

	Benzine	Diesel
Huidige tarief	82,37	52,85
Verlaging	10,17	6,52
Nieuwe tarief	72,20	46,33
Huidige tarief België (zonder noodpakket)	60,016	60,016

Het budgettaire beslag van deze maatregelen bedraagt 400 mln.

5. Verlagen energiebelasting

In oktober 2021 is besloten tot een eenmalige compensatie via de energiebelasting in 2022, waarbij de eerste, tweede en derde schijf elektriciteit verlaagd zijn en de belastingvermindering is verhoogd. De budgettaire omvang van dit pakket is 3,2 miljard euro, waarvan circa 2,6 miljard euro naar huishoudens gaat. Dit komt neer op een financiële tegemoetkoming van circa 400 euro voor een huishouden met een gemiddeld verbruik. Bij de behandeling van dit pakket in de Tweede Kamer was er veel commentaar vanuit de gehele breedte van de Tweede Kamer dat het pakket te ongericht was, met een sterke oproep tot een gericht pakket. Vanwege de korte termijn was dit toen niet mogelijk. Nu is er tot 1 januari 2023 meer tijd.

Het huidige compensatiepakket loopt automatisch aan het eind van dit jaar af. Daarnaast wordt in het CA een verhoging van het aardgastarief en een verlaging van het elektriciteitstarief voorzien vanaf 2023. Deze schuif in de eerste schijf van de energiebelasting leidt tot een netto lastenverlichting van € 247 mln. in 2023 en dit voordeel loopt op naar € 638 mln. in 2030. Hiervan komt circa 75% bij huishoudens terecht en het restant bij bedrijven. Het financieel voordeel van de schuif voor een huishouden met een gemiddeld energieverbruik bedraagt in 2023 circa € 29 (incl. btw) ten opzichte van de lastendruk in het basispad. Daarnaast wordt ook de belastingvermindering verhoogd t.o.v. het basispad per 2023. Dit leidt ruwweg tot een additionele lastenverlichting van 26 a 27 euro in 2023.

Tussentijdse tariefwijzigingen in de EB in de loop van het jaar zijn niet mogelijk. Het eerstvolgende moment voor een nieuwe of aangepaste compensatie via de energiebelasting is daarom 1 januari 2023.

Compensatie via de energiebelasting raakt direct de hoogte van de energierekening. Bij verlaging van de tarieven ontvangen huishoudens met een hoog verbruik meer financieel voordeel. Bij een verhoging van de belastingvermindering ontvangt iedereen hetzelfde financiële voordeel (daarmee nivellerend o.b.v. inkomen, maar denivellerend o.b.v. energieverbruik). Het zijn generieke maatregelen die voor iedereen gelden en niet geschikt om alleen de kwetsbare huishoudens met een relatief hoog energieverbruik en laag inkomen tegemoet te komen. Hierdoor is dit een dure maatregel om specifieke groepen, zoals kwetsbare huishoudens met (risico op) energiearmoede, te compenseren.

Het verlagen van de tarieven in de energiebelasting heeft een negatief effect op beoogde CO₂-reductie en maakt daarmee de klimaatopgave moeilijker. Indien de relatieve prikkelwerking verbeterd wordt door tariefsverlagingen waarmee elektriciteit relatief minder zwaar belast wordt dan aardgas dan kan de gecombineerde prikkel van de marktprijzen en de energiebelasting echter ook juist CO₂-reductie bevorderen. Tegelijkertijd verkleint een verlaging van het tarief op elektriciteit tevens de prikkel tot energiebesparing. Dit geldt niet voor een aanpassing in de belastingvermindering aangezien dit een vaste korting is en onafhankelijk van het energieverbruik is.

Er kan ook gedacht worden aan maatregelen zoals het creëren van een extra schijf in de energiebelasting (minder belasting tot 1.000 m³, in combinatie met verhoging energiebelasting boven 1.000 m³) of een verschuiving van de tariefstructuur van vaste naar variabele tarieven (afschaffen van 'fixed fees' of vastrecht gebruiksafhankelijk maken). Deze kunnen echter niet op korte termijn gerealiseerd worden doordat het creëren van een extra schijf een structuuraanpassing betreft. Of deze maatregel mogelijk is voor de uitvoering en hoe snel deze ingevoerd zou kunnen worden, moet nader onderzocht worden.

6. Verhogen toeslagen (zorgtoeslag of huurtoeslag)

De zorgtoeslag is bedoeld voor lage inkomens (tot 31.138 euro per jaar) en ter compensatie van de kosten van de zorgverzekering. Er kan worden overwogen om de hogere energieprijzen voor lagere inkomens te compenseren door de zorgtoeslag eenmalig te verhogen. De eerste mogelijkheid om de zorgtoeslag te verhogen is per 1 januari 2023 en zal dus geen koopkrachtcompensatie bieden in 2022. Er is daarnaast geen duidelijk verband tussen de zorgtoeslag en de energierekening dus compensatie via de zorgtoeslag zal voor burgers niet uitsluitend gericht zijn op de kwetsbare huishoudens die het hardst geraakt worden door de

stijging van de energierekening en met risico op energiearmoede. Daarnaast zal deze maatregel niet herkenbaar zijn voor huishoudens als compensatie voor de hoge energieprijzen.

De huren in de gereguleerde sector zijn bevroren tot 1 juli 2022. Een hogere huurtoeslag zou soelaas bieden voor huurders met een laag inkomen in een gereguleerde huurwoning, maar de eerste mogelijkheid om de huurtoeslag te verhogen is per 1 januari 2023 en zal dus geen koopkrachtcompensatie kunnen bieden in 2022. Daarnaast is de huurtoeslag een compensatie in de woonlasten, en vallen energielasten expliciet buiten. Er is geen directe koppeling met de stijging in de energierekening en worden niet alle huishoudens met een laag inkomen of een risico op energiearmoede bereikt (huishoudens met een koopwoning of een niet gereguleerde huurprijs).

7. Verhogen aanpak energiearmoede via gemeenten voor energiebesparende maatregelen en isolatie

Via het Nationaal Isolatieprogramma wordt via gemeenten geld ingezet voor het isoleren van de slechtst geïsoleerde woningen en het helpen van lagere inkomens bij het isoleren van de woning. Voor alle isolatiemaatregelen geldt dat deze enige doorlooptijd kennen. Ook de krappe arbeidsmarkt maakt dat nog niet alles direct mogelijk is. De inzet van eenvoudige energiebesparende maatregelen (en waar mogelijk nu al verdergaande isolatie) kan het beste werken. Hiermee kan zowel de energierekening verlaagd worden en tegelijkertijd de energetische staat van de woning verbeterd worden. Hierdoor wordt zowel geïnvesteerd in het verminderen van de blootstelling van kwetsbare huishoudens met (risico op) energiearmoede aan hoge en volatiele energieprijzen én in het behalen van de klimaatdoelen.

Treffen van energiebesparende maatregelen bij kwetsbare huishoudens

In het najaar is door het vorige kabinet 150 mln. euro beschikbaar gesteld voor kwetsbare huishoudens met een hoge energierekening en/of slechte energetische staat van hun woning te ondersteunen via gemeenten. De middelen zijn naar rato verdeeld op basis van TNO data over het aantal huishoudens met energie-armoede per gemeente. Gemeente zetten deze middelen tot 1 mei 2023 in voor energiebesparende maatregelen bij huishoudens en zoeken daarbij vaak aansluiting bij eerdere aanpakken in de gemeente (middelen die in 2020/2021 het kader van Urgenda beschikbaar zijn gesteld: de regeling reductie energiegebruik woningen en aanpakken op het sociale domein w.o. schuldhulpverlening). Hoewel niet een 1-op-1 een koppeling te maken is met huishoudens met energiearmoede (die zijn niet op huishoudensniveau beschikbaar) weten gemeenten via koppeling met het sociaal domein wel gericht kwetsbare huishoudens te bereiken.

Gemeenten hebben de mogelijkheid aan te sluiten bij de (bestaande) lokale aanpak. Het kan bijvoorbeeld gaan om de inzet van kleine maatregelen (tochtstrips, inregelen CV, energiedisplays), inzet ondersteuning (klusbussen, energiecoaches) tot grotere isolatiemaatregelen en witgoedregelingen. BZK ondersteunt gemeenten bij de aanpak via webinars en een recent opgerichte community of practice. Het programma loopt goed en gemeenten zijn tevreden. De oorspronkelijke groep is inmiddels echter aanzienlijk groter geworden. Bij de huidige gasprijzen loopt energiearmoede op van 550.000 huishoudens vorig jaar tot 880.000 huishoudens. Dit zal naar verwachting nog verder groeien bij stijgende gasprijzen.

Om de kwetsbare huishoudens te ondersteunen door het treffen van energiebesparende maatregelen wordt voorgesteld:

Optie 1

Het budget dat via een specifieke uitkering aan gemeenten wordt verstrekt te verdubbelen (150 miljoen extra). Dit zou de gemeentelijke aanpak effectief kunnen versterken omdat het de mogelijkheid biedt een grotere groep te bereiken. Vergt aanpassing van de Begrotingswet via suppletore begroting en uitkering via een SPUK. Uitvoering door gemeenten sluit aan bij huidige aanpak.

Aanvullende optie 2

Een verdergaande optie is om de 150 mln. aan te vullen met 150 mln. (300 mln. in totaal) met als doel de energiearmoedeaanpak te intensiveren, te verbreden en te verlengen. Hiermee komen niet

alleen middelen beschikbaar voor een grotere groep huishoudens die te maken heeft met energiearmoede, maar kunnen ook per huishouden meer middelen worden ingezet t.b.v. verdergaande energiebesparende maatregelen. Zo kan aansluiting worden gezocht bij het gemeentelijk spoor van het Nationaal Isolatieprogramma (gericht op de slechtste labels) dat op die manier versneld kan worden gestart.

Bredere nationale coalitie

De verduurzaming in de gebouwde omgeving en de versnelling van energiebesparing op de korte termijn kunnen we ondersteunen door een bredere nationale coalitie (o.a. Natuur en Milieu, Woonbond etc.). Doel van de bredere nationale coalitie is om verschillende acties vanuit de verschillende partijen meer te stroomlijnen en samen te brengen. De kosten voor intensivering van kennis en communicatie, versnelling, opschaling van activiteiten en betere verbinding bedragen 5 mln.

Onderdeel van de bredere nationale coalitie kan een publiekscampagne zijn. Via een publiekscampagne kan concreet worden aangegeven wat iedereen nu zelf kan doen om minder gas en elektriciteit te gebruiken. Een norm stellen werkt hierbij goed. Bijvoorbeeld: Zet CV-ketel op 60 of 70 i.p.v. 80/90 graden, de verwarming 2 graden lager, douche maximaal 5 minuten of een keertje minder vaak. Dit is een kansrijke aanpak, want mensen kunnen het gemakkelijk uitvoeren, zijn gemotiveerd en de collectieve en individuele belangen zijn gelijk. De publiekscampagne kan ook worden aangegrepen om mensen meteen een duwtje in de rug te geven om verduurzamingsmaatregelen aan hun huis te treffen. Het is belangrijk om hierbij oog te houden voor de aansluiting op reeds bestaande communicatieprogramma's.

8. Versneld invoeren verhoging reiskostenvergoeding

Afgelopen jaren bedroeg de reiskostenvergoeding 19 ct. Er staat een taakstellende verhoging van 200 miljoen per 2024 en 400 miljoen per 2025. Om werkenden tegemoet te komen kan ervoor gekozen worden om deze verhoging al per 2023 in te laten gaan. Aanpassing is waarschijnlijk nog tijdig mogelijk indien dit meeloopt in het Belastingplan 2023. Verhoging van de reiskostenvergoeding is niet meer mogelijk gedurende 2022.

9. Prijsregulering energierekening

Een aantal lidstaten (Frankrijk, Spanje, Polen, België, Bulgarije, Hongarije, Litouwen en Roemenië) heeft de stijging in de energierekening gemitigeerd door de energieprijzen voor consumenten tijdelijk te reguleren. In bijvoorbeeld Frankrijk zijn ca. 10 mln. huishoudens afhankelijk van gas (op 29 mln. huishoudens totaal). Voor ongeveer de helft (5 mln huishoudens) geldt dat ze vallen onder een systeem van gereguleerde prijzen die maandelijks worden bijgesteld. De overige 5 mln. huishoudens hebben individuele (lange termijn) contracten. De regulering betreft een prijsplafond gehanteerd voor het tarief voor elektriciteit en gas, waarmee de prijsstijging tot april 2022 wordt gemaximeerd. Dit levert een kostenpost op voor de Franse leveranciers (verschil inkoopprijs en wat ze mogen doorberekenen aan de klant). Om dit te compenseren is afgesproken dat gedurende de komende 18 maanden de gasprijs boven de marktprijs mag blijven liggen. Dat betekent dat als marktprijzen verder doorstijgen deze worden betaald door de energiebedrijven, maar niet door consumenten. Als de energieprijs weer daalt dan blijft de actuele prijs gelden zodat energiebedrijven dit weer terugkrijgen van de consumenten. Indien de hoge energieprijzen de rest van het jaar aanhouden, wat mogelijk is gegeven de huidige situatie, dan zal dit voordeel niet opwegen tegen het nadeel. Dan is compensatie van energieleveranciers mogelijk. Dit beleid leidt er toe dat de mate van compensatie automatisch meebeweegt met de ontwikkeling van de gasprijs, waardoor er zekerheid is over de energierekening voor consumenten maar onzekerheid over de kosten van de maatregel. Hoe in Frankrijk wordt omgegaan met leveranciers die de compensatie op korte termijn niet kunnen dragen is onduidelijk, terwijl aanhoudende hoge energieprijzen een risico opleveren voor faillissementen opleveren. Leveranciers dreigen daarom met rechtszaken. In 2011 en 2014 zijn prijzen in Frankrijk al eerder bevroren. Dit heeft toen geleid tot rechtszaken bij de Franse Raad van State aangespannen door leveranciers. Deze rechtszaken zijn gewonnen door de leveranciers, wat heeft geleid tot naheffingen bij consumenten.

Voor de Nederlandse situatie lijkt een dergelijke prijsreguleringssystematiek lastig uitvoerbaar. Op grond van Europese regelgeving (2019/944) zijn elektriciteitsleveranciers vrij om zelf de prijs

waarvoor zij aan afnemers leveren (in het voorstel van de Europese Commissie voor de nieuwe Gasrichtlijn zijn identieke bepalingen opgenomen). Overheidsingrijpen in de prijsvorming is onder voorwaarden alleen mogelijk voor energiearme en kwetsbare huishoudelijke afnemers (artikel 5, lid 4 en 5). Zoals hierboven al aangegeven is er geen specifiek beleid gericht op deze afnemers en zijn deze afnemers ook niet bekend bij de overheid en / of de energiebedrijven. Er bestaat geen registratie van kwetsbare huishoudens en energieleveranciers kunnen daarom geen speciaal tarief voor deze groep afnemers hanteren. Een maximum leveringstarief zou daarom voor alle huishoudens, ook huishoudens die dit niet nodig hebben komen te gelden. Dit maakt deze maatregel duur en niet gericht

Voor huishoudelijke eindafnemers en micro ondernemingen die niet kunnen profiteren van ingrijpen op de prijsstelling van levering aan voor energiearme en kwetsbare huishoudelijke afnemers is conform de Europese regels ingrijpen enkel toegestaan als dit – kortweg- ziet op een overgangperiode om doeltreffende mededinging tot stand te brengen en een op de markt gebaseerde leveringsprijs te realiseren (artikel 5, lid 6 en 7). . Deze uitzondering zal niet opgaan, nu er in Nederland wel degelijk sprake is van een doeltreffende mededinging met het groot aantal spelers op de markt. Een algemene bevrozing van de leveringstarieven van alle huishoudens, lijkt alleen mogelijk op grond van bijzondere omstandigheden, zoals genoemd in de prijzenwet.

Daarnaast wordt de Nederlandse markt gekenmerkt door een groot aantal energieleveranciers, elk met een eigen inkoopstrategie, die daardoor allemaal een eigen compensatiebehoefte zouden hebben bij een dergelijke maatregel. Dit leidt tot hoge uitvoeringskosten. Ook ervaren energieleveranciers geen directe prikkel meer om hun inkoopstrategie te optimaliseren (voor een deel van de klanten). Een gevolg kan zijn dat juist de dure inkoopcontracten worden toegerekend aan huishoudelijke afnemers, waardoor de uitvoeringskosten van deze maatregel verder toenemen.

Naast Frankrijk bestaan er in een aantal andere lidstaten aparte tarieven of subsidies voor kwetsbare huishoudens. Zo hanteert België een sociaal tarief voor energie voor circa 1 miljoen kwetsbare huishoudens en is er in Estland een verlaagd elektriciteitstarief ingevoerd voor lage inkomens.

Een belangrijke kanttekening is dat prijsregulering niet effectief is bij warmte.

Geachte voorzitter,

Inleiding

De verschrikkelijke oorlog in Oekraïne heeft verstrekkende gevolgen. Miljoenen mensen zijn op de vlucht en een nog grotere groep mensen in deze regio wordt geraakt in hun veiligheid en bestaanszekerheid. Ook de economische consequenties van de situatie in Oekraïne zijn groot. Dat merken we nu al. We zien dat de energieprijzen verder oplopen, terwijl voor veel huishoudens de energierekening al sterk gestegen is. De opgelegde sancties raken Rusland het hardst, maar hebben ook gevolgen voor de Nederlandse handel en financiële sector. Onrust op financiële markten vormt een risico voor de economie in het geheel; de situatie kan ook de economische groei en de overheidsfinanciën raken. In Nederland betalen we dus een prijs voor de oorlog in Oekraïne, maar dat mag niet in de weg staan van onze solidariteit met de Oekraïners en ons weerwoord aan Rusland. De huidige crisis toont ook de prijs die we nu met elkaar moeten betalen voor vrijheid.

Stand van de economie

Het CPB heeft in haar recente CEP-raming de huidige economische situatie in beeld gebracht. De Nederlandse economie lijkt sterk uit de coronacrisis te komen: de verwachte economische groei bedraagt 3,6% en de werkloosheid blijft met 4,0% zeer laag. De onzekerheid rondom deze raming is als gevolg van de situatie in Oekraïne echter groter dan in andere jaren. Daarnaast loopt de inflatie met 5,2% dit jaar fors op door de hogere energieprijzen.

De koopkracht in 2022 wordt hard geraakt, dat geldt breed. Doordat de inflatie op korte termijn sneller stijgt dan de lonen, daalt de koopkracht van huishoudens in doorsnee met 2,7% dit jaar. De geraamde koopkrachtontwikkeling na 2022 is positief, waardoor over de gehele kabinetsperiode bezien de koopkracht in doorsnee met 0,3% per jaar stijgt. Deze raming is als gevolg van hogere geraamde loongroei zelfs gunstiger dan bij de doorrekening van het coalitieakkoord.

Het CPB neemt twee scenario's voor de onzekere vooruitblik: als de energieprijzen snel terugkeren naar het niveau van 2019 blijft de koopkrachtdaling beperkt tot -0,6%, maar deze daling loopt juist op tot -3,4% als de energieprijzen op het niveau van januari 2022 blijven. Daarbij kent dit koopkrachtbeeld geen toespitsing kent naar energieverbruik of –contract en zullen voor sommige huishoudens de energiekosten als aandeel van het besteedbaar inkomen voor specifieke huishoudens veel harder stijgen.

Voorgestelde maatregelen

Het kabinet begrijpt de zorgen van huishoudens rondom de oplopende inflatie goed en houdt de effecten hiervan nauwlettend in de gaten. Vorig jaar heeft het vorige kabinet besloten tot een directe verlaging van de energiebelasting in 2022 van in totaal 3,6 miljard euro. Hierbij heeft het kabinet extra aandacht gehad voor huishoudens die het meest in de knel komen door deze prijsstijgingen, middels het introduceren van een eenmalige energietoeslag door gemeenten. Sindsdien zijn de energieprijzen verder gestegen. Het kabinet kan echter, gezien de huidige omstandigheden en het collectieve welvaartsverlies, de effecten van de stijgende energierekening niet voor iedereen compenseren. Generieke koopkrachtreparatie is, zoals het CPB ook aangeeft, al gauw zeer ondoelmatig: Het is niet voor iedereen nodig, en voor wie het nodig heeft juist ontoereikend. Bovendien is het uitvoeringstechnisch niet mogelijk de doelgroep precies te bereiken.

Dat neemt niet weg dat de omvangrijke stijging van de energieprijzen heel veel huishoudens significant raakt. Dat speelt vooral in 2022 en op korte termijn zijn er niet veel mogelijkheden om dit te dempen. Het kabinet heeft de afgelopen dagen intensief onderzocht welke maatregelen er nog wel mogelijk zijn om de gevolgen nog dit jaar te beperken. Omdat de hoogte van veel belastingen en toeslagen al vaststaan voor 2022 is het aantal uitvoerbare maatregelen beperkt. Het kabinet stelt de volgende eenmalige maatregelen voor, die huishoudens nog in 2022 helpen bij het opvangen van de stijgende energiekosten.

Maatregel	Invoering per	Budgettaire gevolgen
1. Verhogen energietoeslag met PM euro extra	April 2022	PM
2. Verlagen btw op energie van 21% naar 9%	1 juli 2022	€ 1.100 mln.
3. [pm Verlagen accijns op benzine / brandstofaccijnzen]	1 juli 2022	PM

1. Verhogen energietoeslag met PM euro extra

Eind 2021 heeft het kabinet samen met gemeenten een eenmalige generieke regeling getroffen om lagere inkomens in 2022 tegemoet te komen voor de stijgende energieprijzen. Ongeveer 800.000 huishoudens met een inkomen op of net boven het sociaal minimum ontvangen hierdoor circa 200 euro, uit te keren door gemeenten via de categoriale bijzondere bijstand. Gemeenten kunnen hiermee eenzijdig een toelage toekennen aan huishoudens in de doelgroep minimeleidend (ca 120% sociaal minimum), zonder dat hiervoor een aanvraag nodig is. Het kabinet stelt voor het richtbedrag van deze regeling substantieel te verhogen, zodat deze huishoudens circa PM euro in totaal ontvangen. Dit is de meest gerichte, uitvoerbare manier om huishoudens te ondersteunen die het meest kwetsbaar zijn om in de financiële problemen te komen door de stijgende energieprijzen. De verwachting is dat gemeenten vanaf april de verhoogde tegemoetkoming kunnen uitkeren. De kosten van deze maatregel bedragen PM miljoen euro.

2. Verlagen btw op energie van 21% naar 9%

Het kabinet stelt voor de btw op energie (aardgas, elektriciteit en stadsverwarming) tijdelijk te verlagen van 21% naar 9%. Deze maatregel kan met behulp van spoedwetgeving ingevoerd worden per 1 juli 2022 en geldt voor een periode van zes maanden. Door deze maatregel daalt de energierekening met 12%. Voor een huishouden met een gemiddeld verbruik levert dit een verlaging van de energierekening op van ongeveer 140 euro (ruim 20 euro per maand). Het kabinet vraagt uw begrip voor de situatie en hoopt met u te werken aan een voortvarende behandeling van dit spoedwetsvoorstel, zodat de samenleving en de uitvoering (zowel Belastingdienst als energiebedrijven) zich tijdig kunnen voorbereiden op deze verandering, om ernaar te streven de btw-verlaging nog in 2022 door te geven. Dit zal moeten worden afgestemd met de branche.

3. [PM afhankelijk van besluitvorming] Verlagen [pm accijns op benzine / brandstofaccijnzen]

Het kabinet stelt voor de accijns op benzine [PM en diesel] te verlagen met [PM percentage(s)]. Als gevolg daarvan daalt het accijnstarief van benzine met [PM cent per liter] [PM en het accijnstarief van diesel met PM cent per liter]. Deze maatregel kan per 1 juli in werking treden, mits de wetsbehandeling uiterlijk op 15 juni afgerond is. De verlaging van de accijnzen geldt voor zes maanden en leidt tot een budgettaire derving van [PM miljoen euro].

Dekking

De budgettaire gevolgen van deze besluiten zijn aanzienlijk. Het kabinet hecht er sterk aan dat de koopkrachtmaatregelen worden gedekt. Gebeurt dit niet, dan komt de rekening voor de reparatie terecht bij toekomstige generaties. Met de ambitieuze investeringsagenda uit het coalitieakkoord heeft het kabinet de grens opgezocht wat het aanvaardbaar vindt om uit te geven. De cijfers voor saldo en schuld uit de CEP-raming van het CPB bevestigen dat er geen ruimte is voor ongedekte extra uitgaven of lastenverlichtingen.

Met het oog op de uitzonderlijke situatie waar we ons sinds de invasie van Oekraïne in bevinden wordt voor deze eenmalige koopkracht reparatie voor 2022 een uitzondering gemaakt op de scheiding tussen inkomsten en uitgaven. Voor dekking van deze maatregelen aan de inkomstenkant wordt [PM een deel van] de meevaller in de geraamde ontvangsten uit de gasbaten voor 2022 en 2023 aan de uitgavenkant ingezet. De meevaller wordt veroorzaakt door een bijstelling van de gasprijs ten opzichte van de Miljoenennota 2022. In deze nieuwe raming is het prijseffect van de gaswinning bijgesteld.

Budgettaire tabel

In euro mln. (+ = saldooverslechterend/ Lastenverlichtend)	2022	2023
Verhogen energietoeslag met PM euro	PM	
Verlagen btw op energie van 21% naar 9%	1100	
[pm Verlagen accijns op benzine / brandstofaccijnzen]	PM	
Meevaller gasbaten 2022 en 2023	PM	PM
Totaal	0	

De komende periode worden de (economische) gevolgen van de situatie in Oekraïne nauwlettend gevolgd en worden ook de eerder door uw Kamer geuite wensen op het gebied van koopkracht betrokken bij de voorjaarsbesluitvorming over de jaren na 2022.

Hoogachtend,

PM ondertekening

Voorstel pakket koopkracht 2022

Inflatie en koopkracht

In de CPB raamt de inflatie voor 2022 op 5,2%. De belangrijkste drijver van deze hoge inflatie zijn de gestegen energieprijzen. Door de oorlog in Oekraïne kunnen deze nog verder toenemen. Over de gehele kabinetsperiode wordt een positieve koopkrachtontwikkeling geschat, die is in het CEP ook verbeterd ten opzichte van de vorige doorrekening. Voor 2022 wordt een flinke koopkrachtverslechtering verwacht (van -2,7%).

Mogelijkheden op korte termijn

Om deze koopkrachtverslechtering te dempen is een inventarisatie gedaan van mogelijke maatregelen voor 2022. Hierbij is gekeken naar snelst mogelijke invoeringsdatum, kosten en effecten voor burgers. De uitkomsten hiervan zijn in een apart memo toegevoegd. Zoals in het memo naar voren komt zijn de mogelijkheden voor de koopkracht in 2022 zeer beperkt. De voorgestelde maatregelen zijn op het verhogen van de gemeentelijke regeling na veelal niet op korte termijn uitvoerbaar, vaak ongericht en sluiten niet altijd aan bij het probleem. De maatregelen die in zekere mate aansluiten zijn:

- Verhogen richtbedrag gemeentelijke regeling (Schouten-regeling)
- Verlagen BTW op energie (van 21% naar 9%) per 1 juli
- Verlagen accijns op brandstof (benzine en diesel)

Verlagen accijns op brandstof leek de enige maatregel die per 1 juli kon worden ingevoerd. De BTW blijkt met de nodige risico's van spoedwetgeving toch ook op 1 juli te kunnen lukken. Vanwege minder nauwe aansluiting bij de energierekening van huishoudens en mogelijk conflicteren met doelstellingen op gebied van klimaat en mobiliteit is één van de drie pakketten samengesteld zonder verlaging accijns. Koopkracht 2023 en verder is onderdeel van de reguliere voorjaarsbesluitvorming.

De gestegen energieprijzen hebben ook de gasbaten positief beïnvloed. De meevaller in de geraamde gasbaten treedt op in 2022 en 2023.

Drie opties voor een pakket

Er zijn drie pakketten uitgewerkt die gericht zijn op een effect op zo kort mogelijke termijn. Waarbij het doel is de huishoudens die het meest in de knel komen tegemoet te komen en om de effecten ook voor de grote groep middeninkomens te dempen. Om zo gericht als mogelijk is op de korte termijn huishoudens te steunen die last hebben van de hoge energierekening stellen wij voor:

- Om het richtbedrag voor de gemeentelijke regeling te verhogen en mee te laten lopen in de uitbetaling van de huidige compensatie;
- De BTW op energie (gas/elektra/stadsverwarming) te verlagen van 21% naar 9%;
- Eventueel de accijns voor benzine of de accijns voor benzine en diesel te verlagen;

Verhogen richtbedrag gemeentelijke regeling

Op dit moment is er een gemeentelijke regeling waarbij huishoudens met lage inkomens (tot 120% sociaal minimum) voor een richtbedrag van 200 euro gecompenseerd worden. Hierbij kan geen onderscheid gemaakt worden tussen huishoudens die last hebben van een stijgende energierekening en huishoudens die te maken hebben met vaste prijzen (en dus geen stijgende energierekening hebben).

Het budget dat vrijgemaakt is voor de gemeentelijke regeling kan verhoogd worden. Naar aanleiding van de introductie van deze tegemoetkoming door het volgende kabinet hebben wij de volgende voorstellen in beeld gebracht:

	Huidige richtbedrag compensatie	Pakket A/B Verhogen richtbedrag met €500 per huishouden	Pakket C Verhogen richtbedrag met €600 per huishouden
<i>Totale richtbedrag</i>	200	700	800
Budgettaire beslag (in mln.)	-	400	480

Verlagen btw-tarief op energie

Het verlagen van het btw-tarief op energie levert een verlaging van de energierekening van 12% op. Indicatief gaat het om circa €70 per kwartaal (ruim €20 per maand) voor een huishouden met gemiddeld verbruik. Als de energieprijzen verder stijgen dan neemt de omvang van de verlaging overeenkomstig toe. De directe budgettaire derving van deze maatregel bedraagt ruim €500 mln. per kwartaal ofwel 1,1mld voor de juli tot eind 2022.

Naast de directe budgettaire derving van ruim €500 mln. per kwartaal komen nog enkele tientallen miljoenen aan inkomstenderving doordat btw-vrijgestelde sectoren (onderwijs, zorg) ook minder btw betalen. Deze maatregel wordt voor een half jaar genomen. Er wordt nog uitgezocht (via ENL) of energiebedrijven de btw-verlaging nog in 2022 aan de consument door kunnen geven.

Verlagen accijns op benzine en diesel

Accijnzen op brandstoffen kunnen gedurende het jaar worden aangepast. Ervan uitgaande dat de wetsbehandeling uiterlijk 15 juni klaar is, is een verlaging per 1 juli mogelijk. Hierbij kan gekozen worden voor een verlaging van zowel de accijns op benzine als diesel (variant A) of alleen de accijns op benzine (variant B).

Pakket A: Als gekozen wordt voor verlaging van de accijns op zowel benzine als diesel kan de accijns van beide verlaagd worden met ruim 12%. Dit verlaagt de accijns van benzine met 10,17 cent/liter en de accijns op diesel met 6,5 cent/liter. Dit verschil ontstaat omdat de accijns op diesel al beduidend lager ligt dan die voor benzine,

Pakket B: Als gekozen wordt voor verlaging van enkel de accijns op benzine kan deze verlaagd worden met 19,06 cent/liter.

Dekking

Bijstelling van de gasprijs ten opzichte van de Miljoenennota 2022 levert een meevaller van 1,9 mld. Deze wordt volledig ingezet voor dekking bij pakketten A en B. In pakket C wordt deze niet volledig ingezet voor dekking van het pakket.

In euro mln. (-/- = saldooverslechterend/ lastenverlichtend)	Pakket A	Pakket B	Pakket C
Verhogen richtbedrag gemeentelijke regeling	-400	-400	-480
Btw over energie naar laag tarief vanaf 1 juli	-1100	-1100	-1100
Verlagen accijns op benzine en diesel met 12,3%	-400	-	-
Verlagen accijns op benzine (19,06 cent/liter)	-	-400	-
Inzet meevaller gasbaten 2022 en 2023	1900	1900	1580
Totaal	0	0	0



S&OD - BO

KIEM

3523 CC

Contactpersoon

Persoonsgegevens

Datum

10 maart 2022

Kenmerk

2022-0000130312

agenda

Advies politieke Vierhoek 11 maart

Vergaderdatum en -tijd 11 maart 2022 10:00 – 10:45 uur

Vrijdag 11 maart vindt er van 10:00 – 10:45 uur een politieke vierhoek plaats in de Trêveszaal op het Binnenhof. U wordt vergezeld door De voor BZK relevante stukken (beleidsopties koopkracht 2022) zijn agendapunten 1 en 2.

NB: U heeft t.b.v. agendapunt 2 mondelinge toelichting ontvangen vanuit de bespreking in de ambtelijke vierhoek door Deze input zal nadien door BA worden verwerkt in dit advies.

NB: dit advies is opgesteld o.b.v. de ambtelijke versies van de stukken. Vanwege het korte tijdsbestek tussen de ambtelijke en politieke vierhoek worden er geen majeure wijzigingen in de stukken verwacht.

1. Koopkrachtbeeld CEP

Advies: instemmen met het bijsturen van koopkrachtbeeld voor 2022 (zie agendapunt 2) en aangeven dat optie voor koopkrachtbeeld 2023-2025 (huurders met huurtoeslag) al reeds door BZK wordt uitgewerkt en u dit graag in de vierhoek van 22 maart bespreekt.

Kern:

- De mediane koopkrachtontwikkeling komt in 2022 uit op -2,7%. Dat is een aanzienlijke verslechtering ten opzichte van de raming van afgelopen december n.a.v. het coalitieakkoord.
- Alle groepen gaan erop achteruit. De mediane koopkrachtontwikkeling van verschillende groepen varieert van -2,9% voor alleenstaanden tot -2,3% voor uitkeringsgerechtigden en huishoudens met een laag inkomen. Binnen deze groepen zit nog wel spreiding.
- Gemeentelijke regeling: De eenmalige tegemoetkoming voor de hogere energierekening van huishoudens met lage Inkomens Is niet in de cijfers opgenomen. Reden hiervoor is dat het een gemeentelijke regeling betreft, waardoor niet zeker is welke

groepen welk bedrag van hun gemeente ontvangen (gemeenten hebben beleidsvrijheid bij de invulling). De verhoging van deze maatregel t.b.v. koopkracht bijstelling 2022 ligt voor bij agendapunt 2.

- Voor de jaren na 2022 is het koopkrachtbeeld positiever. De mediane koopkrachtontwikkeling komt in 2023 uit op +1,7% en is voor alle groepen positief in latere jaren, waardoor de mediane koopkrachtontwikkeling voor de gehele periode (2022-2025) uitkomt op gemiddeld +0,3% per jaar.
- De inflatie blijft naar verwachting nog een aantal jaren hoger dan bij vorige ramingen werd gedacht, maar daar staat tegenover dat de raming van de contractlonen ook hoger uitvalt.
- Voor de periode na 2022 dient het 3 mld. lastenverlichtingspakket nog worden ingevuld. De notitie schetst verschillende uitwerkingsopties hiervoor (gepensioneerden, huurders, jonggehandicaptenkorting en verlaging bijstand).
- Hervorming huurtoeslag wordt reeds aan gewerkt. Hierin zit een forse spreiding in koopkrachtbeeld. Een andere keuze in het invoerpad van hervorming huurtoeslag kan de koopkracht beïnvloeden. Volgende week wordt dit in BO besproken. Nadere besluitvorming kan via de vierhoek lopen.
- Box 3: De inkomenseffecten van het Hoge Raad-arrest rond box 3 worden los van de reguliere koopkracht in beeld gebracht door FIN. Uiteindelijk zullen de aanpassingen van box 3 ook in de reguliere koopkrachtberekeningen worden verwerkt.

2. Beleidsopties koopkracht 2022

Advies (aangevuld door Persoonsgegevens)

- In de beleidsopties ter verbetering van de koopkracht is het voorstel voor energiebesparing door gemeenten opgenomen voor € 150 mln. Dat is mooi.
- U kunt aangeven dat u deze middelen via een SPUK aan gemeenten zal toekennen op basis van het aantal huishoudens dat in energiearmoede zit. De middelen kunnen worden gezien als de start van het gebiedsgerichte spoor van het NIP gericht op het isoleren van de woningen met de slechtste labels.
- Dekking vindt plaats via een schuif met de middelen voor het NIP van 2026 naar 2022.
- De definitieve tekst van de brief waarmee dit aan de TK wordt aangekondigd hebben we nog niet gezien. Waarschijnlijk moeten daar nog wat teksten in worden aangepast.
- Twee aandachtspunten:
 - o In het voorstel staat dat er nu 5 mln. euro beschikbaar komt voor een informatiecampagne voor de verduurzamingscoalitie. Nu het gaat om een schuif van eigen middelen vanuit 2026, willen we graag 10 mln. schuiven, zodat we ook voor volgend jaar 5 mln. beschikbaar hebben voor continuering van het geheel in de

volgende winter. U heeft inmiddels een oproep gedaan voor die brede coalitie op het PAW-congres.

- In de notitie staat dat er 2 mln. gereserveerd wordt voor Caraïbisch Nederland. Dat is te weinig, want de compensatie is dan niet vergelijkbaar aan de compensatie in Europees Nederland. Uitgaande van 14.000 aansluitingen die een vergelijkbare BTW-compensatie moeten krijgen (6 mnd, x € 20,- = 120,-) en een vergelijkbare compensatie voor armoedebestrijding (40% leeft in CN onder de armoedegrens = 5.600 aansluitingen x 600,-) is het totaal benodigd budget **5,1 mln. euro**.

Kern:

- Om deze koopkrachtverslechtering te dempen is een inventarisatie gedaan van mogelijke maatregelen voor 2022. Hierbij is gekeken naar snelst mogelijke invoeringsdatum, kosten en effecten voor burgers. Er liggen drie opties voor:
 1. Om het richtbedrag voor de gemeentelijke regeling te verhogen en mee te laten lopen in de uitbetaling van de huidige compensatie;
 2. De BTW op energie (gas/elektra/stadsverwarming) te verlagen van 21% naar 9%;
 3. Eventueel de accijns voor benzine of de accijns voor benzine en diesel te verlagen;
 4. Additioneel 150 mln. voor aanpak energiearmoede via gemeenten en 5 mln. voor de publieksaanpak/verduurzamingcoalitie (totaal 155 mln.)
- Optie 1: Het kabinet stelt voor het richtbedrag van deze regeling substantieel te verhogen, zodat deze huishoudens circa 700 (pakket A/B) of 800 euro (pakket C) in totaal ontvangen.
- Achtergrond optie 1: In de MR van 25 februari is besloten het wetsvoorstel over de eenmalige energietoeslag aan de Raad van State aan te bieden. In het voorstel dat voorlag werd uitgegaan van het incidentele budget van € 200 mln. (circa 200 euro per huishouden). Daarvan is € 1 miljoen gereserveerd voor Caribisch Nederland. De overige middelen (€ 199 miljoen) worden via de algemene uitkering van het gemeentefonds aan gemeenten verstrekt.
- De VNG wil dat de regeling zo uniform mogelijk wordt uitgevoerd vanwege de aard van de eenmalige landelijke regeling energietoeslag. Waar normaliter volgens haar sprake is van lokale beleidsvrijheid bij het uitvoeren van bijzondere bijstand, is er nu sprake van een landelijke regeling middels inkomenssteun via gemeenten (suboptimale oplossing, omdat het niet via huur- en zorgtoeslag kon). Om die reden is de afgelopen weken gewerkt aan landelijke richtlijnen en een handreiking voor gemeenten. Deze is nu zo goed als afgerond. Op 10 maart vindt nog een BO SZW-VNG plaats over de uitvoering van het voorstel.
- Het is goed te benadrukken dat er gemeentelijke autonomie is over hoe met de richtlijnen om te gaan. De gemeenten ontvangen

S&OD - BO
KIEM
Datum
10 maart 2022
Kenmerk
2022-0000130312

een bedrag in het gemeentefonds op basis van de verdeelsleutel van de bijzondere bijstand. Er vindt dus geen nacalculatie plaats en het is de verantwoordelijkheid van gemeenten om te zorgen dat de toelage bij die inwoners terecht komen die het nodig hebben.

3. Proces koopkrachtbesluitvorming 2023 + inventarisatie wensen (geen advies mogelijk want stuk nog niet ontvangen)

Buiten reikwijdte verzoek

4. Steun op de middellange termijn (oplegger, conceptbrief, schuldenproblematiek)

Buiten reikwijdte verzoek

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

TER ADVISERING

Aan de Minister van Economische Zaken en Klimaat
Aan de Minister voor Klimaat en Energie
Cc de Staatssecretaris Mijnbouw

Chief Economist

persoonsgegevens

Datum
10 maart 2022
Kenmerk
CE / 22098087

nota

Vorbereiding politieke Vierhoek 11 maart (10.00-10.45u)

persoonsgegevens

Bijlage(n)

Parafenroute

Waarnemend directeur AEP

MT lid AEP

BBR

persoonsgegevens

persoonsgegevens

persoonsgegevens

Aanleiding

Op vrijdag 11 maart is er een politieke Vierhoek van 10.00 tot 10.45 uur in het kader van de voorjaarsbesluitvorming. De volgende agendapunten zullen worden behandeld:

1. Koopkrachtbeeld CEP
2. Beleidsopties koopkracht 2022
3. Proces koopkrachtbesluitvorming 2023 + inventarisatie wensen

Er is een voorbespreking gepland op vrijdag 11 maart van 9.30 tot 10.00 uur. De minister van Economische Zaken en Klimaat (MEZK) zal worden begeleid door persoonsgegevens. De minister voor Klimaat en Energie (MKE) zal worden begeleid door persoonsgegevens.

Ten tijde van het schrijven van de voorbereiding waren de definitieve stukken nog niet ontvangen. Mogelijk worden de stukken pas uitgedeeld in Vierhoek zelf.

Advies

U kunt kennisnemen van de nota.

Ontvangen BBR

1. Koopkrachtbeeld CEP

Beslispunt 1: Wilt u het koopkrachtbeeld voor 2022 bijsturen? Zo ja, met welke maatregelen (zie agendapunt 2)?

Beslispunt 2: Over welke onderwerpen voor de periode 2023-2025 wilt u de komende weken besluiten? In dit memo worden alvast benoemd: gepensioneerden (al dan niet koppelen AOW), hervorming huurtoeslag (temporiseren normhuur) en verlagen bijstand + jonggehandicaptenkorting. Wilt u hier nog andere onderwerpen aan toevoegen?

Advies

Beslispunt 1: Ja (zie advies onder agendapunt 2).

Buiten reikwijdte verzoek; lopende onderhandelingen

Chief Economist

Kenmerk
CE / 22098087

Buiten reikwijdte verzoek; lopende onderhandelingen

2. Beleidsopties koopkracht 2022**Kernpunten**

- Geinventariseerd zijn maatregelen die nog in 2022 te nemen zijn om de koopkracht van huishoudens te verbeteren. Veel van de koopkrachtmaatregelen (in de sfeer van fiscaliteit of toeslagen) kunnen pas in 2023 worden aangepast.
- FIN heeft een pakket voorgesteld met ingrepen die wel (in de loop van 2022) mogelijk zijn, die inwerken op de prijs van brandstoffen (via aanpassing accijnzen), op energie (via het btw-tarief) en via een ophoging van de zgn. 'Schouten-regeling' voor lage inkomens via gemeenten, tezamen ca. 2,3 mld.. Ook worden (middels een kasschuif) verduurzamingsmiddelen voor de gebouwde omgeving naar voren gehaald.
- Dergelijke ingrepen in het lopende jaar zijn zonder precedent en budgettair ingrijpend. Ze komen bovenop een pakket dat reeds voor 2022 genomen is met een omvang van €3,6 mld.
- Dekking wordt door Fin ten dele gevonden in de toegenomen aardgasbaten (als gevolg van de prijsontwikkeling) en uit middelen uit de Brexit Adjustment Reserve (BAR).

Advies

- Pakket politiek wegen, daarbij aangetekend:
 - De zgn. 'Schouten-regeling' via gemeenten bereikt enkel sociale minima (tot 120% sociaal minimum), maar geen huishoudens daarboven met eventuele betalingsproblemen. Binnen deze groep kunnen ook huishoudens die geen last hebben van stijgende energieprijzen aanspraak maken op de middelen en bestaat (ook door samenloop van deze maatregel en btw-maatregel) risico op overcompensatie.
 - De btw-verlaging op de energierekening is ongericht en treedt op zijn vroegst pas per Q3 in werking. Deze maatregel heeft beperkte invloed op de energierekening (geraamd wordt een ca. 10% verlaging). Het 'dempende' effect op middeninkomens is daarom zeer beperkt, en terughoudendheid in de communicatie rond het effect op middeninkomens dan ook op zijn plaats.
 - Aanpassingen van de accijnzen treden eveneens op zijn vroegst pas per Q3 in werking. Deze maatregel beperkt de verduurzamings- en besparingsprikkel en is een herverdeling naar autobezitters (waarbinnen veelgebruikers).
 - De overheid geeft hiermee het signaal de verdere prijsvorming te kunnen bijsturen via de btw en accijnzen, hetgeen een risico tot precedentwerking schept. Het beeld in de markt is momenteel dat de energieprijzen de komende maanden verder kunnen toenemen voor huishoudens als gevolg van de hoge gasprijs.
- *Dekking:*
 - U kunt dekking uit toegenomen gasbaten afwijzen: dit is slecht voor de beeldvorming. Bovendien zijn de middelen nodig voor Groningen.
 - Fin zet daarnaast ook middelen uit de Brexit Adjustment Reserve (BAR) (spoor publieke middelen) in als dekking, omdat reeds gemaakte kosten hieronder worden geschaard. U kunt deze dekking vanuit de BAR afwijzen omdat het spoor voor publieke kosten binnen de BAR niet enkel bedoeld is voor al gemaakte kosten, maar ook voor compensatie van nog te maken kosten en kosten van mede-

overheden. Door deze middelen nu in te zetten voor koopkracht is dit niet langer mogelijk.

- o U kunt daarom voorstellen dit pakket niet te dekken. Er is op korte termijn voldoende ruimte voor deze incidentele belasting van het saldo. De EMU-schuld daalt in 2022 naar verwachting naar 53,8% bbp. De Studiegroep Begrotingsruimte heeft in haar advies aangegeven dat er ruimte is om Incidentele uitgaven niet te dekken. De voorliggende problematiek lijkt incidenteel van aard.
- *Tijdelijkheid*: Aanpassingen in de btw en accijnzen zijn moeilijk terug te draaien. Voorkomen moet worden dat deze maatregelen een structureel karakter krijgen en/of een precedent dat prijsschommelingen in de toekomst via dit instrumentarium gedempt wordt. U kunt daarom pleiten voor nauwgezette communicatie en verwachtingsmanagement hieromtrent.

Toelichting

Op het moment van schrijven is er geen actuele informatie over het voorgestelde pakket beschikbaar. In eerdere stukken ging Fin uit van een pakket met daarin extra middelen voor gemeentelijke regeling (ca. 400 mln.), verlaging btw-tarief energie (vanaf 1 juli) en verlaging accijnzen op brandstof.

Effect op koopkracht

- De gemeentelijke regeling 'eenmalige tegemoetkoming van de energierekening voor huishoudens met een laag inkomen' komt niet tot uiting in de formele koopkrachtplaatjes van het CPB en SZW, omdat het hier een gemeentelijke regeling betreft met bijbehorende gemeentelijke bestedingsvrijheid. Er is ook geen zicht op ontvangende huishoudens.
- Maatregelen die de btw of accijnzen verlagen komen wel in de koopkrachtplaatjes tot uiting (via een lagere inflatie). Voor een gevoel van ordegrrootte: er is als vuistregel 3,5 miljard euro nodig om 1% koopkrachtgroei te realiseren. Indien gekozen wordt voor dit pakket leidt dit dus ter indicatie tot een verbetering van het beeld voor 2022 met circa +0,5%.

Krachtenveld

- Op moment van schrijven vindt nader politiek overleg plaats
- BZK wil graag extra budget voor de energiebesparende maatregelen via gemeenten. Zij vragen resp. 150 mln of 300 mln en doen een claim van 5 mln ten behoeve van 'ondersteuning van partijen uit het veld'. Dat laatste lijkt onder de reguliere taken te vallen. Mogelijk wordt het pakket van Fin op basis van politieke onderhandeling uitgebreid met deze middelen voor BZK.

Chief Economist

Kenmerk
CE / 22098087

3. Proces koopkrachtbesluitvorming 2023 + inventarisatie wensen

Buiten reikwijdte verzoek; lopende onderhandelingen

1. Geadviseerde inbreng bij memo koopkrachtbeeld (bijlage 1)

- Aangezien u het memo inbrengt kunt u een korte inleiding bij het stuk geven.
- U kunt ter introductie aangeven dat het memo een beschrijving geeft van het koopkrachtbeeld over de gehele kabinetsperiode plus een tweetal beslispunten bevat.
- U kunt daarbij aangeven dat het koopkrachtbeeld in 2022 zeer negatief is, maar dat het beeld over de gehele kabinetsperiode meevalt. Vooral door een hogere loonstijging ten opzichte van de doorrekening van het Coalitieakkoord begin dit jaar. Over de gehele kabinetsperiode zijn er geen aandachtsgroepen die er op achteruit gaan. Wat dat betreft is er voldaan aan de motie Heerma-Hermans. Wel is er veel onzekerheid, bijvoorbeeld over de forse loonstijging die het CPB raamt. Volgende week publiceert het CPB een koopkrachtbeeld van een negatiever economisch scenario.
- U kunt aangeven dat M FIN met de fractievoorzitters van de coalitiepartijen heeft overlegd, en dat dit heeft geleid tot het voorliggend pakket aan maatregelen voor 2022.
- U kunt aangeven dat u tevreden bent met dit pakket. Niet alle pijn kan worden weggenomen, maar het kabinet dempt wel een deel van de gevolgen van de stijgende energierekening voor alle huishoudens, waarbij de meest kwetsbare huishoudens meer ondersteuning ontvangen.
- Voor wat betreft de besluitvorming voor 2023 en verder kunt u inbrengen

2. Besluitvorming over 2022 (bijlagen 2.1 en 2.2)

Korte inhoud (voorgesteld pakket)

- Het beeld voor 2022 is sterk negatief (mediaan alle huishoudens -2,7%), maar er zijn slechts beperkte mogelijkheden om de koopkracht nog te beïnvloeden, omdat de meeste regelingen voor het lopende jaar niet meer kunnen worden aangepast.
- Voor de Vierhoek is een memo gemaakt met een pakket aan maatregelen die op relatief korte termijn kunnen worden getroffen om de koopkracht te verbeteren.:
 - *Intensiveren compensatieregeling energiekosten voor lagere inkomens via gemeenten:* Eerder is € 200 miljoen voor deze regeling uitgetrokken, waarmee huishoudens met lage inkomens € 200 aan steun kon worden geboden. Voorstel is om deze energietoeslag met € 600 te verhogen (tot € 800).
 - *Verlaging van het btw-tarief op energie.* Een verlaging van de btw op energie van 21% naar 9% kan per 1 juli worden ingevoerd. Het voorstel is om deze verlaging in te voeren voor een periode van 6 maanden.
 - *Verlaging van de accijns op brandstoffen.* Een verlaging van de accijns op benzine en diesel met 21% kan per 1 juli worden ingevoerd. Het voorstel om deze verlaging door te voeren voor een periode van 6 maanden.
 - *Eerder inzetten middelen voor energiebesparende maatregelen kwetsbare huishoudens.* Middels een kasschuif kan € 155 miljoen van het Nationaal Isolatieprogramma voor 2026 naar voren worden gehaald. Deze middelen zijn bedoeld voor energiebesparende maatregelen, en zullen via een uitkering aan gemeenten worden ingezet. Daarnaast zal ook € 2 miljoen worden ingezet voor Caribisch Nederland. De middelen komen bovenop € 150 miljoen die al eerder was ingezet.
 - *Dekking:* Bovenstaand pakket kost in totaal bijna € 2,3 miljard. Het voorstel is om ter dekking van dit pakket de scheiding tussen inkomsten en uitgaven met het oog op de uitzonderlijke situatie los te laten, en om dit pakket te dekken met de meevaller uit de gasbaten voor 2022 en 2023. Daarnaast zullen ook middelenuit de Brexit Adjustment Reserve (BAR) worden ingezet.
- Op basis van besluitvorming over deze maatregelen wordt een Kamerbrief opgesteld over de maatregelen die het kabinet treft voor 2022. Het concept wordt pas morgen ochtend verwacht.

Advies/aandachtspunten

- Voorliggend pakket is wat ons betreft verdedigbaar. Het is verstandig om maatregelen zo veel mogelijk te richten op de kern van het probleem. Iedereen wordt geraakt door stijgende energieprijzen, maar huishoudens met lage inkomens worden relatief harder getroffen, zo

blijkt uit het CEP. Met het voorliggende pakket aan maatregelen wordt ingezet op ondersteuning van alle huishoudens, waarbij huishoudens met lage inkomens meer ondersteuning ontvangen. Daarnaast wordt ook ingezet op energiebesparende maatregelen voor de (middel)lange termijn.

- Bij een aantal maatregelen hebben we nog een aantal aandachtspunten/overwegingen:
- Intensiveren compensatieregeling energiekosten voor lagere inkomens via gemeente
 - Gepensioneerden zonder aanvullend pensioen vallen ook onder de doelgroep van de eenmalige tegemoetkoming, mits de gepensioneerde onder de inkomensgrens voor deze regeling van de van de desbetreffende gemeente valt. Zie voor meer toelichting de laatste pagina van deze annotatie.
 - Uit onze berekeningen blijkt ook dat het voorgestelde pakket de inkomenseffecten van hogere energieprijzen dempt, met name voor de doelgroep van de eenmalige tegemoetkoming (zie tabel 1). Tegelijkertijd wordt niet alle pijn weggenomen:
 - De berekeningen weergeven gemiddelden. In praktijk is ook sprake van spreiding. Gevolg daarvan is dat deze regeling ook zal leiden tot over- en ondercompensatie van huishoudens met een lager of hoger verbruik.
 - In de berekeningen is alleen de verhoging van de energietoeslag en de verlaging van het btw-tarief meegenomen. Daar staat tegenover dat een accijnsverlaging de inkomenseffecten verder dempt, hoewel daarbij ook sprake is van weglek naar het bedrijfsleven (afhankelijk van vormgeving).
 - Indien wordt voorgesteld om de inkomensgrens voor de eenmalige tegemoetkoming te verhogen, dan adviseren om hier niet in mee te gaan vanwege 2 redenen:
 1. Dit is voor gemeenten niet uitvoerbaar. Zij hebben namelijk geen inzicht in de inkomensgegevens van hun inwoners, los van de inwoners die een beroep doen op inkomensondersteuning.
 2. Aanpassing van de inkomensgrenzen leidt tot vertraging. Het wetsvoorstel moet hiervoor worden aangepast, terwijl de Raad van State het voorstel met de huidige inkomensgrenzen (tot 120% sociaal minimum) heeft beoordeeld (dictum B). Aanpassing leidt dus tot vertraging, terwijl huishoudens met een laag inkomen dit geld hard nodig hebben.
 - In het budgettaire beslag is nog geen rekening gehouden met de compensatie van de gestegen energietarieven in Caribisch Nederland. Indien u wilt dat er ook middelen worden vrijgemaakt voor een hogere energietoeslag voor Caribisch Nederland, dan moet u dat inbrengen.
 - Van het oorspronkelijke bedrag (€ 200 mln.) is voorlopig € 1 miljoen (0,5%) gereserveerd voor een soortgelijke energietoeslag in CN. Het ligt in de rede om CN in het verhoogde bedrag te laten meedelen, omdat de energieprijzen in CN ook stijgen.
 - U kunt aangeven dat er – bovenop de verhoging voor Europees Nederland – daarom rekening moet worden gehouden met een extra verhoging van 0,5% t.b.v. het aandeel voor CN. De financiële onderbouwing voor CN moet nog worden uitgewerkt.
- Accijnsverlaging
 - Een accijnsverlaging op brandstoffen kan helpen om de koopkrachteffecten van hogere energieprijzen verder te dempen, maar een aandachtspunt hierbij is dat een aanzienlijk deel van deze lastenverlichting terecht komt bij bedrijven. Dit geldt met name bij een verlaging van de accijns op diesel (zie de laatste pagina van deze annotatie).
- U (MSZW) had nog gevraagd naar de meevallers voor de schatkist als gevolg van de hogere prijzen (bijvoorbeeld via btw op hogere brandstofprijzen; NB: de accijnzen op brandstof staan vast op 1 januari, de inkomsten hieruit veranderen dus niet bij een stijgende olieprijs). FIN geeft aan dat tegenover de meevallers aan de inkomstenkant ook tegenvallers staan, waardoor per saldo alleen het effect op hogere gasbaten overblijft.

Tabel 1: Inkomenseffecten van verhogen energietoeslag + verlagen btw (in %)

Inkomensgroepen	Basispad	Basispad + tegemoetkoming	Pakket
1e (<=114% WML)	-€ 1.025	-€ 957	-€ 661
2e (114-182% WML)	-€ 1.113	-€ 1.110	-€ 1.001
3e (182-280% WML)	-€ 1.262	-€ 1.260	-€ 1.140
4e (280-413% WML)	-€ 1.430	-€ 1.430	-€ 1.295
5e (>413% WML)	-€ 1.823	-€ 1.823	-€ 1.651
Doelgroep tegemoetkoming	-€ 1.057	-€ 857	-€ 162
Alle huishoudens	-€ 1.331	-€ 1.316	-€ 1.150

Tabel 2: Inkomenseffecten van verhogen energietoeslag + verlagen btw (in %)

Inkomensgroep	Basispad	Basispad + tegemoetkoming	Pakket
1e (<=114% WML)	-4,5%	-4,1%	-3,1%
2e (114-182% WML)	-3,5%	-3,5%	-3,2%
3e (182-280% WML)	-2,8%	-2,8%	-2,6%
4e (280-413% WML)	-2,3%	-2,3%	-2,1%
5e (>413% WML)	-1,9%	-1,9%	-1,7%
Doelgroep tegemoetkoming	-5,0%	-3,9%	-0,3%
Alle huishoudens	-2,8%	-2,8%	-2,4%

Toelichting: De eerste kolom weergeeft de inkomenseffecten van de gemiddelde stijging van de energieprijzen in januari 2022 t.o.v. januari 2021 voor het basispad. Daarbij is al rekening gehouden met de verlaging van de energiebelasting. De tweede kolom weergeeft het effect van de eenmalige tegemoetkoming van € 200 voor huishoudens met lage inkomens via gemeenten. De derde kolom weergeeft het effect van een pakket waarin de eenmalige tegemoetkoming wordt verhoogd met € 600 naar € 800, en waarin het btw-tarief op energie voor een half jaar wordt verlaagd van 21% naar 9%.

N.B.1: Het effect van de accijnsverlaging is niet meegerekend in dit pakket.

N.B.2: Deze cijfers kunnen niet op het koopkrachtbeeld gelegd worden. Voor de koopkracht wordt met energiekosten gerekend volgens de cpi-ontwikkeling. In werkelijkheid besteden huishoudens met lagere inkomens een groter deel van hun inkomen aan energie, waardoor een stijging van energieprijzen huishoudens met lagere inkomens relatief harder raakt. Daarom zijn de effecten in deze berekeningen berekend op basis van werkelijk verbruik.

3. Besluitvorming over 2023 en latere jaren (bijlage 1 koopkrachtmemo)

Buiten reikwijdte verzoek

4. Memo proces lastenbesluitvorming (bijlage 3):

Q: Ontvangen gepensioneerden zonder aanvullend pensioen ook een energietoeslag?

A:

- Gepensioneerden zonder aanvullend pensioen kunnen de eenmalige tegemoetkoming ontvangen, *mits de gepensioneerde onder de inkomensgrens van de eenmalige tegemoetkoming van de desbetreffende gemeente valt*. Dit is gemeentelijke beleidsvrijheid. Dit is ook benoemd in de Tweede Kamerbrief van 10 december jl. over de eenmalige tegemoetkoming. Voor alleenstaande ouderen is dat in de regel het geval.
- Ambtshalve uitkering aan deze groep is hoogstwaarschijnlijk niet mogelijk, tenzij ze in beeld zijn bij het gemeentelijke beleid voor armoedebestrijding. In tegenstelling tot een bijstandsuitkering wordt een AOW-uitkering niet door de gemeente, maar door de SVB verstrekt. Gepensioneerden zonder aanvullend pensioen moeten de eenmalige tegemoetkoming daarom zelf aanvragen.
- Met de VNG en Divosa wordt publiekscommunicatie uitgewerkt voor de groep, die de tegemoetkoming kan aanvragen, maar niet ambtshalve krijgt. Gepensioneerden zonder aanvullend pensioen vallen hier ook onder.
- Tevens treden we in overleg met de SVB of de SVB de eenmalige tegemoetkoming onder de aandacht kan brengen van gepensioneerden.

Tabel 2: Verdeling effecten accijnsverlaging burgers en bedrijven

Tarieven per liter	Huidig niveau 2022 (o.b.v. sleuteltabel)*	Tijdelijke tariefverlaging in %	Tijdelijke tariefverlaging in ct.	Budgettair effect in € min	Waarvan burgers	Waarvan bedrijven
Benzineaccijns (ongelood)	82,371 cent	21%	17,3 cent	-363	-363	0
Dieselaccijns (zwavelvrij)	52,846 cent	21%	11,1 cent	-316	-79	-237

Toelichting: Bij deze berekeningen is aangenomen dat de tijdelijke verlaging van de benzineaccijns volledig neerslaat bij huishoudens, omdat benzinevoertuigen nagenoeg allemaal personenauto's zijn die in particulier bezit zijn. Voor de dieselaccijns is aangenomen dat ongeveer 25% neerslaat bij huishoudens, en 75% bij bedrijven (bestel- en vrachtauto's). Vermoedelijk is dit een onderschatting van het weglekeffect naar bedrijven, bijvoorbeeld omdat het voordeel voor gebruikers van leaseauto's in praktijk ook neerslaat bij bedrijven.

Memo vragen nav koopkrachtpakket

Reactie Energie NL op btw-verlaging

- We hebben bij Energie NL gevraagd of de btw-verlaging uitvoerbaar is en ook neerslaat in de energierekening. Zij hebben hierop gereageerd:
 - De energiebedrijven geven aan dat ze niet kunnen bevestigen of ze een btw-verlaging al per 1 juli in hun ICT-systemen kunnen verwerken – wel geven ze aan dat ze hierbij forse problemen verwachten.
 - Klanten die na 1 juli een eindafrekening ontvangen, zien een btw-verlaging daarin terug en betalen dus minder in 2022, mits de energiebedrijven erin slagen om tijdig hun systemen zo aan te passen dat ze twee btw-tarieven in hetzelfde kalenderjaar kunnen verwerken. Ook daarover zijn ze negatief.
 - Klanten die vanaf 1 juli starten met een nieuw maandelijks voorschotbedrag zien een btw-verlaging terug in een lager voorschot. Het btw-voordeel belandt wel grotendeels in 2023 omdat de systemen van de energiebedrijven een vast voorschotbedrag voor de komende 12 maanden berekenen en het btw-voordeel alleen is voorzien voor het 3e en 4e kwartaal 2022.
 - Klanten die na 1 juli voorschotten betalen op basis van eerdere vaststelling, zouden op basis van een btw-verlaging kunnen verzoeken om een verlaging van het voorschot. De energiebedrijven lijken terughoudend in het actief aanbieden van die mogelijkheid door de andere, significante ontwikkelingen met betrekking tot de energieprijzen van dit moment. Bovendien geven ze aan dat veel klanten een voorkeur lijken te geven aan een "spaarpotje" in plaats van een bijbetaling ten tijde van de eindafrekening.
 - De energiebedrijven wijzen er bovendien op dat het eerste kwartaal de koudste periode van het jaar is; de btw-verlaging valt dus in de relatief warmere helft van het jaar.
- Ons beeld is dat de btw-verlaging in veel gevallen waarschijnlijk niet direct zichtbaar is op de energierekening. Allereerst omdat het vooral dempend zal zijn, terwijl de rekening per saldo nog stijgt. Daarnaast hangt het er vanaf of mensen hun voorschot hierop aanpassen.
- In ieder geval leidt de btw-verlaging wel tot een lagere energierekening, die hetzij al in 2022 wordt gevoeld (minder hoog voorschot) dan wel in 2023 (lagere eindafrekening). We zullen (met EZK) met de energiebedrijven moeten uitdiepen waar hun specifieke problemen zitten.

Q: Wat zijn de benzine- en dieselprijzen in de buurlanden Duitsland en België? Welke maatregelen hebben die mbt tot accijnzen wel of niet genomen?

A:

- **Duitsland** heeft voor zover bekend nog geen plannen om de stijgende energierekening te compenseren via een accijnsverlaging op brandstof. In het 10-punten plan dat op 23 februari jl. als antwoord op de stijgende energieprijzen gepresenteerd is, zijn noch de energiebelasting noch de accijns als maatregel opgenomen. De maatregelen die getroffen worden zijn een tijdelijke schorsing van de EEG-Umlage (soort ODE), een verhoging van de kilometervergoeding voor forenzen (naar 38 eurocent), tegemoetkomingen in de inkomstenbelasting, een verhoging van het minimumloon en een aantal vaste bedragen (waaronder een tegemoetkoming in de energiekosten) voor kwetsbare groepen huishoudens.
- Van **België** weten we dat ze op dit moment overwegen de accijns op benzine en diesel te verlagen met 15 a 27 cent per liter (discussie is nog over maatvoering).
- Zie onderstaand hoe zich daarmee de tarieven van de brandstofaccijns van deze landen verhoudt tot de onze.

	Benzine	Diesel
Huidige tarief NL	82,371	52,846
Huidig tarief Dui	65,45	47,04
Huidige tarief België (zonder noodpakket)	60,016	60,016

Q: Is een verlaging (tijdelijk) naar 0% btw op energieprijzen mogelijk? Zo ja, wat kost dat? En wat doen andere landen in EU?

A:

- De btw-richtlijn maakt onderscheid tussen een algemeen tarief, verlaagd tarief en nultarief.
- De huidige btw-richtlijn staat alleen een verlaagd btw-tarief op aardgas, elektriciteit en stadsverwarming toe, geen nultarief.
- Ook onder de toekomstige Tarievenrichtlijn zal een btw-nultarief niet zijn toegestaan.
- Polen heeft - ondanks de grenzen die de btw-richtlijn stelt - gekozen een nultarief op gas te introduceren. Poolse berichtgeving suggereert dat de Commissie het hier niet mee eens zou kunnen zijn. Van het Poolse ministerie van Financiën begrijpen wij dat Polen in gesprek is met de Commissie over dit onderwerp.

Voorstel pakket koopkracht 2022

Inflatie en koopkracht

de CPB raamt de inflatie voor 2022 op 5,2%. De belangrijkste drijver van deze hoge inflatie zijn de gestegen energieprijzen. Door de oorlog in Oekraïne kunnen deze nog verder toenemen. Over de gehele kabinetsperiode wordt een positieve koopkrachtontwikkeling geschat, die is in het CEP ook verbeterd ten opzichte van de vorige doorrekening. Voor 2022 wordt een flinke koopkrachtverslechtering verwacht (van -2,7%).

Mogelijkheden op korte termijn

Om deze koopkrachtverslechtering te dempen is een inventarisatie gedaan van mogelijke maatregelen voor 2022. Hierbij is gekeken naar snelst mogelijke invoeringsdatum, kosten en effecten voor burgers. De uitkomsten hiervan zijn in een apart memo toegevoegd. Zoals in het memo naar voren komt zijn de mogelijkheden voor de koopkracht in 2022 zeer beperkt. De voorgestelde maatregelen zijn op het verhogen van de gemeentelijke regeling na veelal niet op korte termijn uitvoerbaar, vaak ongericht en sluiten niet altijd aan bij het probleem. Structureel kunnen kwetsbare huishoudens geholpen worden door energiebesparende maatregelen te nemen. Hier kan wel direct mee begonnen worden, maar dit levert vanwege doorlooptijd van isolerende maatregelen niet direct besparingen op.

Verlagen van de accijns op brandstof leek de enige maatregel die per 1 juli kon worden ingevoerd. De btw blijkt met de nodige risico's van spoedwetgeving toch ook op 1 juli te kunnen lukken. Vanwege minder nauwe aansluiting bij de energierekening van huishoudens en mogelijk conflicteren met doelstellingen op gebied van klimaat en mobiliteit is één van de drie pakketten samengesteld zonder verlaging van accijnzen. Koopkracht 2023 en verder is onderdeel van de reguliere voorjaarsbesluitvorming.

De gestegen energieprijzen hebben ook de gasbaten positief beïnvloed. De meevaller in de geraamde gasbaten treedt op in 2022 en 2023. Voor dekking van het pakket wordt ook de onderuitputting van het Brexit Adjustment Reserve ingezet.

Voorstel pakket

Er is een pakket uitgewerkt dat gericht is op een effect op zo kort mogelijke termijn. Waarbij het doel is de huishoudens die het meest in de knel komen tegemoet te komen en om de effecten ook voor de grote groep middeninkomens te dempen. Om zo gericht mogelijk op de korte termijn huishoudens te steunen die last hebben van de hoge energierekening stellen wij voor:

- Om het richtbedrag voor de gemeentelijke regeling te verhogen en mee te laten lopen in de uitbetaling van de huidige compensatie;
- Versneld energiebesparende maatregelen te nemen bij kwetsbare huishoudens;
- De btw op energie (gas/elektra/stadsverwarming) te verlagen van 21% naar 9%;
- Eventueel de accijns voor benzine of de accijns voor benzine en diesel te verlagen.

Verhogen richtbedrag gemeentelijke regeling

Op dit moment is er een gemeentelijke regeling waarbij huishoudens met lage inkomens (tot 120% sociaal minimum) voor een richtbedrag van 200 euro gecompenseerd worden. Hierbij kan geen onderscheid gemaakt worden tussen huishoudens die last hebben van een stijgende energierekening en huishoudens die te maken hebben met vaste prijzen (en dus geen stijgende energierekening hebben). Om kwetsbare huishoudens te ondersteunen wordt er ingezet op een verhoging van het richtbedrag met €600 per huishouden (tot totaal €800). Dit levert een eenmalige budgettaire derving van 480 mln.

Verlagen btw-tarief op energie

Het verlagen van het btw-tarief op energie levert een verlaging van de energierekening van 12% op. Indicatief gaat het om circa €70 per kwartaal (ruim €20 per maand) voor een huishouden met

gemiddeld verbruik. Als de energieprijzen verder stijgen dan neemt de omvang van de verlaging overeenkomstig toe. De directe budgettaire derving van deze maatregel bedraagt ruim €500 mln. per kwartaal, ofwel 1,1mld voor zes maanden (juli-december 2022).

Naast de directe budgettaire derving van ruim €500 mln. per kwartaal komen nog enkele tientallen miljoenen aan inkomstenderving doordat btw-vrijgestelde sectoren (onderwijs, zorg) ook minder btw betalen. Deze maatregel wordt voor een half jaar genomen. Er wordt nog uitgezocht (via ENL) of energiebedrijven de btw-verlaging nog in 2022 aan de consument door kunnen geven.

Verlagen accijns op benzine en diesel

Accijnzen op brandstoffen kunnen gedurende het jaar worden aangepast. Ervan uitgaande dat de wetsbehandeling uiterlijk 15 juni klaar is, is een verlaging per 1 juli mogelijk. Het tijdelijk verlagen van de accijns met 21% leidt tot een verlaging van de accijns op benzine van 17,3 cent per liter en van 11,1 cent per liter van de accijns op diesel. Dit verschil ontstaat doordat de accijns op diesel al beduidend lager ligt dan die voor benzine. De budgettaire derving van het verlagen van de accijns voor Q3 en Q4 2022 bedraagt 684 mln.

Eerder inzetten middelen voor energiebesparende maatregelen kwetsbare huishoudens

In het najaar is door het vorige kabinet 150 mln. euro beschikbaar gesteld om kwetsbare huishoudens met een hoge energierekening te ondersteunen via gemeenten. Gemeente zetten deze middelen tot 1 mei 2023 in voor energiebesparende maatregelen bij huishoudens. De oorspronkelijke groep is inmiddels echter aanzienlijk groter geworden. Bij de huidige gasprijzen loopt energiearmoede op van 550.000 huishoudens vorig jaar tot 880.000 huishoudens. Dit zal naar verwachting nog verder groeien bij stijgende gasprijzen.

Om de kwetsbare huishoudens te ondersteunen door het treffen van energiebesparende maatregelen wordt voorgesteld de middelen die in het Coalitieakkoord zijn gereserveerd voor energiebesparing van huishoudens, sneller in te zetten. Hiermee kunnen energielasten worden verlaagd en verduurzaming in de gebouwde omgeving worden versneld. Dit betekent dat 150 miljoen euro in 2026 al in 2022 wordt besteed door middel van een uitkering aan gemeenten. Dit komt bovenop de middelen die het najaar beschikbaar zijn gesteld. Daarnaast wordt uit de middelen voor het Nationaal Isolatieprogramma 5 miljoen euro naar voren gehaald voor een informatiecampagne die samen met een brede coalitie wordt opgezet.

Voor energiebesparende maatregelen in het Caribisch deel van het Koninkrijk wordt 2 miljoen euro beschikbaar gesteld. De maatregelen zullen nader worden uitgewerkt.

Dekking

Bijstelling van de gasprijs ten opzichte van de Miljoenennota 2022 levert een meevaller van 1,9 mld. (gelijk verdeeld over 2022 en 2023). Het betreft hier enkel een bijstelling van de prijs, geen bijstelling van het volume.

Daarnaast maakt Nederland aanspraak op 886 miljoen euro uit de Brexit Adjustment Reserve (BAR) om kosten als gevolg van de Brexit te compenseren. Er is in totaal maximaal 364 miljoen euro beschikbaar voor het publieke spoor. Hiermee kunnen reeds gemaakte kosten worden gedeclareerd. Dit leidt tot een meevaller op de Rijksbegroting.

Pakket koopkracht 2022

In mln. euro's, + is saldooverslechterend	2022	2023	2024	2025	2026
Verhogen energietoelage lage inkomens	480				
BTW energie naar laag tarief vanaf 1 juli	1100				
Verlagen accijns op benzine en diesel met 21%	684				

Energiebesparende maatregelen	155		-155
Caribisch Nederland	2		
Inzet meevaller <i>Brexit adjustment reserve</i>	-364		
Meevaller gasbaten 2022 en 2023	-945	-957	
Totaal (cumulatief 0)	1112	-957	-155



Aan
De vierhoek

Directie Algemene
Financiële en Economische
Politiek

Inlichtingen

persoonsgegevens

memo

Proces lastenbesluitvorming voorjaar 2022

Datum

8 maart 2022

Auteur

persoonsgegevens

Aanleiding

Buiten reikwijdte verzoek; lopende onderhandelingen

Overzicht onderwerpen lastenbesluitvorming

1. Box 3

Buiten reikwijdte verzoek; lopende onderhandelingen

2. Koopkracht

- Voor koopkracht verwachten wij in ieder geval drie bespreekpunten in het voorjaar: a) het algehele koopkrachtbeeld, b) koopkracht 2022, c) koopkracht 2023-2025 met als aandachtspunt koopkracht ouderen en invulling van het 3 miljard pakket.

3. Reguliere lastenbesluitvorming

Buiten reikwijdte verzoek; lopende onderhandelingen

Buiten reikwijdte verzoek; lopende onderhandelingen

Planning

Datum	Wat
9-mrt	Publicatie CEP
11-mrt	Vierhoek
15-mrt	Vierhoek
18-mrt	BWO fiscale vergroening
22-mrt	Vierhoek
23-mrt	CWIZO
29-mrt	Vierhoek
1-apr	MR
april	Indien nodig extra vierhoeken
29 of 22 april	Ministerraad
20-mei	Ministerraad

Buiten reikwijdte verzoek; lopende onderhandelingen

1 juni		Buiten reikwijdte verzoek; lopende onderhandelingen
--------	--	---



> Retouradres Postbus 20201 2500 EE Den Haag

De voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Prinses Irenestraat 6
2595 BD Den Haag

**Directie Algemene
Financiële en
Economische Politiek**

Korte Voorhout 7
2511 CW Den Haag
Postbus 20201
2500 EE Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Inlichtingen
www.minfin.nl

Ons kenmerk
2022-0000090132

Uw brief (kenmerk)

Datum 11 maart 2022
Betreft Aanvullende koopkrachtmaatregelen 2022

Geachte voorzitter,

De verschrikkelijke oorlog in Oekraïne heeft verstrekkende gevolgen. Miljoenen mensen zijn op de vlucht en een nog grotere groep mensen in deze regio wordt geraakt in hun veiligheid en bestaanszekerheid. Ook de economische consequenties van de situatie in Oekraïne zijn groot. Dat merken we nu al. We zien dat de energieprijzen op de groothandelsmarkt verder oplopen, terwijl voor veel huishoudens en bedrijven de energierekening al sterk gestegen is. De opgelegde sancties raken Rusland het hardst, maar hebben ook gevolgen voor de Nederlandse handel en financiële sector. Onrust op financiële markten vormt een risico voor de economie in het geheel; de situatie kan ook de economische groei en de overheidsfinanciën raken. In Nederland betalen we dus een prijs voor de oorlog in Oekraïne, maar dat mag niet in de weg staan van onze solidariteit met de Oekraïners en ons weerwoord aan Rusland. De huidige crisis toont ook de prijs die we nu met elkaar moeten betalen voor vrijheid. Om de gevolgen van de stijgende energiekosten te dempen, stelt het kabinet voor om de tegemoetkoming voor mensen die het meest in de knel komen te verhogen, het btw-tarief op energie te verlagen, de accijns op benzine en diesel te verlagen en versneld in te zetten op energiebesparende maatregelen voor kwetsbare huishoudens. Met deze brief wordt voldaan aan het verzoek van uw Kamer bij de regeling van werkzaamheden van afgelopen dinsdag om uw Kamer te informeren over maatregelen omtrent koopkracht en de stijgende energieprijzen.

Ontwikkeling van de energierekening op hoofdlijnen

Groothandelsprijzen

De handelsbeurzen voor gas reageerden met een aanzienlijke stijging op de inval van Rusland in Oekraïne en zijn sindsdien zeer volatiel. Dergelijke volatiliteit laat zich vooral verklaren door emotie als gevolg van de ingrijpende gebeurtenissen en pessimistische verwachtingen over toekomstige gasleveranties. De gasstromen uit Rusland zijn namelijk vooralsnog onveranderd. Mocht er een onderbreking komen, dan zal dit naar verwachting de komende maanden niet leiden tot noodsituaties op de gasmarkt, vanwege het milde winterweer dit jaar en nog bestaande vulgraden. Een langdurige onderbreking zal echter voor de volgende winter wel gevolgen hebben. De minister EZK informeert u op korte termijn uitgebreider over de situatie op de gasmarkt en de acties die Europa en Nederland kunnen treffen.

Energierекening huishoudens

Het CBS en PBL hebben op 18 februari een uitgebreide rapportage gepubliceerd over de ontwikkeling van de energierekening.¹ Deze publicatie bevestigt het beeld dat de energieprijzen fors zijn gestegen tussen januari 2021 en 2022. Hieruit volgt een stijging van de energierekening met ongeveer 1.264 euro op jaarbasis voor een huishouden met een gemiddeld verbruik.² De nieuwste inflatiecijfers van het CBS over februari schetsen een vergelijkbaar beeld. Dit komt voornamelijk door de stijging van de leveringstarieven: de marktprijzen voor aardgas en elektriciteit. Het is belangrijk op te merken dat het in deze publicatie geen gemiddelde stijging betreft die geldt voor alle huishoudens in Nederland maar dat het een specifieke vergelijking van de energierekening betreft in januari 2022 ten opzichte van januari 2021, op basis van de in die maanden aangeboden tarieven aan nieuwe klanten. In de praktijk hebben daarom niet alle huishoudens op dit moment te maken met deze stijging. Zoals in de publicatie van CBS en PBL wordt aangegeven merken bestaande klanten met een langjarig contract op dit moment nog niks van de hogere leveringstarieven. Daarnaast is dit het beeld voor een huishouden met een gemiddeld energieverbruik. In werkelijkheid verschilt het verbruik en dus de effecten van deze hogere leveringstarieven sterk per huishouden.

Het CPB constateert verder dat lagere inkomensgroepen een relatief grotere toename in de kosten van levensonderhoud ervaren als de energierekening stijgt. Volgens onderzoek van TNO van afgelopen najaar leeft ongeveer 550 duizend huishoudens, in energiearmoede: ze hebben hoge energiekosten, wonen vaak in een huis dat niet goed is geïsoleerd en hebben een laag inkomen.

Daarbij is de precieze impact van de oorlog in Oekraïne nog onzeker. Het is aannemelijk dat de actuele hogere groothandelsprijzen bijdragen aan verdere opwaartse druk op de energierekening. Naarmate de hoge prijzen langer aanhouden, zullen meer huishoudens wiens energiecontract of vaste periode afloopt geconfronteerd worden met een stijging van de energierekening. Dit kan ertoe leiden dat zonder dit pakket maatregelen het aantal huishoudens in energiearmoede toeneemt.

Bredere ontwikkeling van de economie

Het CPB heeft in haar recente CEP-raming de huidige economische situatie in beeld gebracht. De Nederlandse economie lijkt sterk uit de coronacrisis te komen: de verwachte economische groei bedraagt 3,6% en de werkloosheid blijft met 4,0% zeer laag. De onzekerheid rondom deze raming is als gevolg van de situatie in Oekraïne echter groter dan in andere jaren. Daarnaast loopt de inflatie met 5,2% dit jaar fors op door de hogere energieprijzen.

De koopkracht in 2022 wordt hard geraakt, dat geldt breed. Doordat de inflatie op korte termijn sneller stijgt dan de lonen, daalt de koopkracht van huishoudens in doorsnee met 2,7% dit jaar. De geraamde koopkrachtontwikkeling na 2022 is echt positief met een doorsnee groei van 1,9%. Over de gehele kabinetsperiode bezien stijgt de koopkracht in doorsnee met 0,3% per jaar. Deze raming is als gevolg van hogere geraamde loongroei zelfs gunstiger dan bij de doorrekening van het coalitieakkoord.

¹ [De energierekening in januari 2022: hogere leveringstarieven en lagere belastingen \(cbs.nl\)](#)

² Op basis van een elektriciteitsverbruik van 2.479 kWh en een aardgasverbruik van 1.169 m³ in 2022

Het CPB bekijkt twee aanvullende scenario's voor de onzekere vooruitblik: als de energieprijzen snel terugkeren naar het niveau van 2019 blijft de koopkrachtdaling in 2022 beperkt tot -0,6%, maar deze daling loopt juist op tot -3,4% als de energieprijzen op het niveau van januari 2022 blijven. Daarbij kent dit koopkrachtbeeld geen toespitsing naar energieverbruik of –contract en zullen voor sommige huishoudens de energiekosten als aandeel van het besteedbaar inkomen veel harder stijgen.

Voorgestelde maatregelen

Het kabinet begrijpt de zorgen van huishoudens en bedrijven rondom de oplopende inflatie goed en houdt de effecten hiervan nauwlettend in de gaten. Vorig jaar heeft het vorige kabinet besloten tot een directe verlaging van de energiebelasting in 2022 van in totaal 3,2 miljard euro. Daarnaast heeft het kabinet extra middelen ingezet voor huishoudens die het meest in de knel komen door deze prijsstijgingen, middels het introduceren van een eenmalige energietoeslag door gemeenten.

Sindsdien zijn de energieprijzen verder gestegen. Het kabinet kan echter, gezien de huidige omstandigheden en het collectieve welvaartsverlies, de effecten van de stijgende energierekening niet voor iedereen compenseren. Generieke koopkrachtrepatriatie is, zoals het CPB ook aangeeft, al gauw zeer ondoelmatig: Het kan niet op korte termijn, het is niet voor iedereen nodig, en voor wie het nodig heeft juist ontoereikend. Bovendien is het uitvoeringstechnisch niet mogelijk de doelgroep precies te bereiken.

Dat neemt niet weg dat de omvangrijke stijging van de energieprijzen heel veel huishoudens significant raakt. Op korte termijn zijn er niet veel mogelijkheden om dit te dempen. Het kabinet heeft de afgelopen periode intensief onderzocht welke maatregelen er nog wel mogelijk zijn om de gevolgen nog dit jaar te beperken. Omdat de hoogte van veel belastingen en toeslagen al vaststaan voor 2022 is het aantal uitvoerbare maatregelen beperkt. Het kabinet stelt de volgende eenmalige maatregelen voor, die huishoudens nog in 2022 helpen bij het opvangen van de stijgende energiekosten.

1. Verhogen energietoeslag met 600 euro extra

Eind 2021 heeft het kabinet samen met gemeenten een eenmalige generieke regeling getroffen om lagere inkomens in 2022 tegemoet te komen voor de stijgende energieprijzen. Ongeveer 800.000 huishoudens met een inkomen op of net boven het sociaal minimum ontvangen hierdoor circa 200 euro, uit te keren door gemeenten via de categoriale bijzondere bijstand. Gemeenten kunnen hiermee eenzijdig een toelage toekennen aan huishoudens in de doelgroep minimabeleid (ca 120% sociaal minimum), zonder dat hiervoor een aanvraag nodig is. Het kabinet stelt voor het richtbedrag van deze regeling substantieel te verhogen met 600 euro extra, zodat deze huishoudens circa 800 euro in totaal ontvangen. Dit is de meest gerichte, uitvoerbare manier om huishoudens met een laag inkomen te ondersteunen die kwetsbaar zijn om in de financiële problemen te komen door de stijgende energieprijzen. Deze tegemoetkoming is aanvullend op de andere voorgestelde maatregelen waar alle huishoudens, inclusief de doelgroep minimabeleid, van profiteren. De verwachting is dat uw Kamer volgende week de wetswijziging om de eenmalige tegemoetkoming mogelijk te maken ontvangt. De kosten van deze maatregel bedragen 480 miljoen euro.

2. Verlagen btw op energie van 21% naar 9% per 1 juli

Het kabinet stelt voor de btw op energie (aardgas, elektriciteit en stadsverwarming) tijdelijk te verlagen van 21% naar 9%. Deze maatregel kan met behulp van spoedwetgeving ingevoerd worden per 1 juli 2022 en geldt voor een periode van zes maanden. Door deze maatregel daalt de energierekening met 10%. Voor een huishouden met een gemiddeld verbruik levert dit een verlaging van de energierekening op van ongeveer 140 euro (ruim 20 euro per maand). Het kabinet vraagt uw begrip voor de situatie en hoopt met u te werken aan een voortvarende behandeling van dit spoedwetsvoorstel, zodat de samenleving en de uitvoering (zowel Belastingdienst als energiebedrijven) zich tijdig kunnen voorbereiden op deze verandering, om ernaar te streven de btw-verlaging nog in 2022 door te geven. Dit zal moeten worden afgestemd met de branche.

3. Verlagen accijns op benzine en diesel met 21% per 1 juli

Het kabinet stelt voor de accijns op benzine en diesel tijdelijk te verlagen met 21%. Als gevolg daarvan daalt het accijnstarief van benzine met 17,3 cent per liter en het accijnstarief van diesel met z. Deze maatregel kan per 1 juli in werking treden, mits de wetsbehandeling uiterlijk op 15 juni afgerond is. De verlaging van de accijnzen geldt voor zes maanden en leidt tot een budgettaire derving van 680 miljoen euro.

4. Eerder inzetten middelen voor energiebesparende maatregelen kwetsbare huishoudens

Het kabinet zal versneld inzetten op isolerende maatregelen. Bovenop de middelen uit het najaar wordt 150 miljoen euro via een uitkering aan gemeenten beschikbaar gesteld voor de bestrijding van energiearmoede. Door de stijgende gasprijzen is de groep huishoudens met een relatief laag inkomen en een hoge energielast verder toegenomen. De middelen zijn specifiek bedoeld om de energierekening van huishoudens die te maken hebben met energiearmoede te verlagen door hen te ondersteunen bij het treffen van energiebesparende maatregelen. De wijze waarop de middelen worden ingezet is aan de gemeenten. Daarnaast komt 5 miljoen euro beschikbaar voor een ondersteuningscampagne die samen met een brede coalitie wordt opgezet. Het kabinet wil de middelen die in het Coalitieakkoord voor 2026 zijn gereserveerd voor energiebesparing van huishoudens sneller inzetten en zal die middelen een kasschuif naar voren halen als dekking voor deze maatregel.

Voor energiebesparende maatregelen in het Caribisch deel van het Koninkrijk wordt 2 miljoen euro beschikbaar gesteld. De maatregelen zullen nader worden uitgewerkt.

Dekking

De budgettaire gevolgen van deze besluiten zijn aanzienlijk en bedragen in totaal 2,4 mrd. Het kabinet hecht eraan dat de koopkrachtmaatregelen worden gedekt om te voorkomen dat de rekening voor de tegemoetkoming terecht komt bij toekomstige generaties.

Met het oog op de uitzonderlijke situatie waar we ons sinds de invasie van Oekraïne in bevinden wordt voor deze eenmalige koopkrachtreparatie voor 2022 een uitzondering gemaakt op de scheiding tussen inkomsten en uitgaven. Voor dekking van deze maatregelen aan de inkomstenkant wordt de meevaller in de geraamde ontvangsten uit de gasbaten voor 2022 en 2023 aan de uitgavenkant

ingezet. De meevaller wordt veroorzaakt door een bijstelling van de gasprijs ten opzichte van de Miljoenennota 2022. In deze nieuwe raming is alleen het prijseffect van de gaswinning bijgesteld.

**Directie Algemene
Financiële en Economische
Politiek**

Daarnaast maakt Nederland aanspraak op 886 miljoen euro uit de Brexit Adjustment Reserve (BAR) om kosten als gevolg van de Brexit te compenseren. Er is in totaal maximaal 364 miljoen euro beschikbaar voor het publieke spoor. Hiermee kunnen reeds gemaakte kosten worden gedeclareerd. Dit leidt tot een meevaller op de Rijksbegroting.

Ons kenmerk
2022-0000090132

Het kabinet wil de middelen die in het Coalitieakkoord voor 2026 zijn gereserveerd voor energiebesparing van huishoudens sneller inzetten en zal die middelen een kasschuif naar voren halen als dekking voor deze maatregel.

Budgettaire tabel

In euro mln. (+ = saldooverslechterend)	2022	2023	2024	2025	2026
Verhogen energietoeslag met 600 euro	480				
Verlagen btw op energie van 21% naar 9% vanaf 1 juli	1100				
Verlagen accijns op benzine en diesel met 21%	684				
Energiebesparende maatregelen	155				-155
Caribisch Nederland	2				
Totaal (uitgaven)	2421				-155
Inzet meevaller <i>Brexit adjustment reserve</i>	-364				
Meevaller prijseffect gasbaten 2022 en 2023	-945	-957			
Totaal (cumulatief 0)	1112	-957			-155

De komende periode worden de (economische) gevolgen van de situatie in Oekraïne nauwlettend gevolgd en worden ook de eerder door uw Kamer geuite wensen op het gebied van koopkracht betrokken bij de voorjaarsbesluitvorming over de jaren na 2022.

Hoogachtend,

De Minister van Sociale Zaken
en Werkgelegenheid,

De Minister voor Armoedebeleid,
Participatie en Pensioenen,

C.E.G. van Gennip

C.J. Schouten

De Minister van Economische Zaken
en Klimaat

De Minister voor Klimaat en
Energie

**Directie Algemene
Financiële en Economische
Politiek**

Ons kenmerk
2022-0000090132

M.A.M. Adriaansens

R.A.A. Jetten

De Staatssecretaris van Financiën
– Fiscaliteit en Belasting

De Minister van Financiën

M.L.A. van Rij

S.A.M. Kaag

Toetsingskader fiscale regelingen

Uitkomsten

Stap/vraag	Uitkomst
1. Is sprake van een heldere probleemstelling?	Ja
2. Is het doel helder geformuleerd?	Ja
3. Kan aangetoond worden waarom financiële interventie noodzakelijk is?	Ja
4. Kan aangetoond worden waarom een subsidie voorkeur boven heffing?	Ja
5. Kan aangetoond worden waarom een fiscale subsidie voorkeur verdient boven directe subsidie?	Ja
6. Is evaluatie van de maatregel gewaarborgd?	Niet van toepassing
7. Is een horizonbepaling aan de orde?	Ja

Toelichting

1. Is sprake van een heldere probleemstelling

De koopkracht in 2022 wordt hard geraakt. Doordat de inflatie op korte termijn sneller stijgt dan de lonen, daalt de koopkracht van huishoudens in de CEP-raming van het CPB in doorsnee met 2,7%. Vorig jaar heeft het vorige kabinet al maatregelen genomen in verband met stijgende energiekosten. Sindsdien zijn de energieprijzen – mede als gevolg van de oorlog in de Oekraïne – echter verder gestegen. Daardoor worden veel huishoudens op korte termijn significant geraakt. De koopkrachtproblematiek is echter breder dan alleen de stijging van de energieprijzen en zal ook gedurende het jaar naar verwachting breder dan de energierekening gevoeld worden.

2. Is het te bereiken doel helder en eenduidig geformuleerd?

Het kabinet wil in 2022 huishoudens in brede zin helpen bij het opvangen van de stijgende energiekosten. Het verlagen van het btw-tarief op gas, elektriciteit en stadsverwarming van het algemene (21%) naar het verlaagde (9%) tarief sluit aan bij dit specifieke doel om de kosten van de energierekening te dempen. Daarbij is van belang dat de energiekostenstijging die een individueel huishouden ervaart sterk kan variëren door verschillende energiecontracten en energieleveranciers. De maatregel richt zich op de energierekening van huishoudens. De regeling dient niet om toegenomen energiekosten voor bedrijven te dempen en heeft vanwege btw-aftrek voor deze groep ook zeer beperkt effect.

3. Kan worden aangetoond waarom financiële interventie noodzakelijk is?

Zonder aanvullend beleid zal de koopkracht van huishoudens die worden getroffen door hogere energiekosten in 2022 sterk afnemen. Er zijn niet veel mogelijkheden die gedurende het jaar de effecten van de prijsstijgingen kunnen dempen. De hoogte van veel regelingen staat al vast voor 2022 en het op korte termijn introduceren van nieuwe regelingen is veelal niet mogelijk. Het aantal uitvoerbare maatregelen is daardoor beperkt. Ook de verlaging van de btw zal, als gevolg van voorschotten/contractvorm/facturering/systeemaanpassingen, deels gemerkt worden in 2022 maar ook deels bij de eindafrekening in 2023. Het effect van de maatregel kan gedeeltelijk naar voren worden gehaald als er op individueel niveau door huishoudens

voorschotten worden aangepast. Het is onbekend hoeveel huishoudens dit kunnen en zullen doen, maar alternatieve maatregelen die meer zicht op het doel bieden zijn niet voorhanden.

4. Kan worden aangetoond waarom een subsidie de voorkeur verdient boven een heffing?

Een heffing helpt niet te voorkomen dat huishoudens worden getroffen door hogere energiekosten omdat ze hierdoor juist minder te besteden krijgen. Een subsidie helpt wel.

5. Kan worden aangetoond waarom een fiscale subsidie de voorkeur verdient boven een directe subsidie?

Het kabinet wil *in 2022* huishoudens in brede zin helpen bij het opvangen van stijgende energiekosten. Het lijkt niet mogelijk of opportuun om *al deze huishoudens* middels een directe subsidie te compenseren voor de stijgende energiekosten. Die groep is zo groot dat het opzetten van een dergelijke subsidieregeling niet realiseerbaar is om in 2022 het gewenste doel te bereiken. In algemene zin heeft een gerichte directe subsidie de voorkeur bij dit soort problematiek. Voor de huishoudens met een laag inkomen wordt aanvullend beleid getroffen via de gemeentes. De voorgestelde maatregel heeft voldoende potentie om de beoogde brede doelgroep te bereiken, maar wordt mogelijk in zijn effectiviteit beperkt door het volgende:

- Hij is alleen effectief voor zover de btw-verlaging wordt doorberekend door energieleveranciers. Het is onzeker of dit daadwerkelijk zal gebeuren.
- Mogelijk uiteten de effecten zich pas in 2023. Dit zal afhangen van de mate waarin energieleveranciers de wijziging al in 2022 doorgeven, dan wel de mate waarin huishoudens zelf vragen om een aanpassing van hun voorschot.
- Huishoudens met een vast contract ervaren geen verhoging van de energierekening maar profiteren mee van deze generieke aanpassing.

Omdat de maatregel in 2022 effect moet hebben, is een directe subsidie op energie geen alternatief.

6. Is evaluatie van de maatregel voldoende gewaarborgd?

Omdat het hier om een tijdelijke maatregel gaat die afloopt per 1-1-2023 is evaluatie niet van toepassing. Daarbij is het niet of moeilijk meetbaar in hoeverre de btw-verlaging inderdaad wordt doorgegeven in lagere prijzen, gezien de enorme prijsschommelingen die er momenteel zijn. Wel kan na verloop van tijd gekeken worden naar de wenselijkheid van dit soort fiscale crisismaatregelen in algemene zin.

7. Is een horizonbepaling aan de orde?

Ja, het verlagen van de btw op gas, elektriciteit en stadsverwarming is een tijdelijke maatregel. Daarom is in dit voorstel opgenomen dat zes maanden na het tijdstip dat het verlaagde tarief van toepassing wordt, het algemene tarief weer van toepassing wordt op de levering van gas, elektriciteit en stadsverwarming. Er is dus sprake van een horizonbepaling, die waarborgt dat de maatregel eindigt op 1-1-2023.

To:
Cc:

Persoonsgegevens

From:

Sent: Fri 3/11/2022 10:08:17 AM

Subject: Toelichting aanvullende dekkingsoptie gasbaten

Received: Fri 3/11/2022 10:08:00 AM

Hoi Persoonsgegevens

Naar aanleiding van ons gesprek met de staatssecretaris vanochtend over de accijnsverlaging en de datum waarop deze inwerking kan treden het volgende. Indien de accijnsverlaging eerder kan ingaan dan 1 juli (1 april) dan kan 360 miljoen euro worden ingezet als dekking zodat het totale pakket volledig gedekt blijft.

In het kort:

- ∨ In het pakket is de meevaller als gevolg van de hogere gasprijs voor de jaren 2022 en 2023 reeds ingezet als dekking.
- ∨ De hogere gasprijs werkt beperkt door in latere jaren. Cumulatief is voor de jaren 2024 t/m 2027 nog 360 miljoen euro beschikbaar als aanvullende dekkingsoptie. Desgewenst kan deze worden ingezet voor de dekking van de accijnsverlaging.

Groet, ook namens Persoonsgegevens

Persoonsgegevens

Ministerie van Financiën
Inspectie der Rijksfinanciën

Korte Voorhout 7 | 2511 CW Den Haag
Postbus 20201 | 2500 EE Den Haag

persoonsgegevens